

Florentin Smarandache

MAMA VITREGĂ RUSIA

Florentin Smarandache

Mama Vitregă Rusia

(note de călătorie)

**Editura Offsetcolor
Ramnicu-Valcea, 2006**

Tehnoredactarea computerizată și coperta:
Dan SÎRBU
Corectura, structurarea textului și selecția fotografiilor:
Mircea MONU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SMARANDACHE, FLORENTIN

Mama vitregă Rusia : note de călătorie / Florentin
Smarandache. - Râmnicu-Vâlcea : Offset Color, 2006

Index

ISBN (10) 973-7743-29-6 ; ISBN (13) 978-973-7743-29-6

821.135.1-992

913(47)(0:82-992)

Coperta: Aleea centrală din VDNH (Expoziția Realizărilor Economiei Naționale) Moscova [în prim plan, Fântâna *Prietenia popoarelor sovietice* - exemplu de realitate bolșevică poleită: una dintre femeile aurite reprezintă *poporul moldovean*, ceea ce, în opinia noastră, ilustrează foarte bine de ce această carte se intitulează (fără a fi antirusească) *Mama vitregă Rusia*].

*Tipar executat la Tipografia OFFSETCOLOR, Râmnicu-Vâlcea
Calea lui Traian, nr. 47, tel./fax: 0250 732522, e-mail: offset_color@yahoo.com*

1. Întâlnirea cu Moscova

„*Smarandace!*”

Iulie 2005.

Probleme cu viza. Pe Internet, în site-ul Ambasadei Federației Ruse, era scris 70 \$ costul și fără să expediez pașaportul. Mi s-a întors aplicația pe la mijlocul lunii iunie, credeam că sunt refuzat. Am reaplicat, adăugând 30 \$, incluzând pașaportul în plic, plus scrisoarea privind scopul vizitei (așa ceva nu-mi mai ceruse nici o țară, fiindcă totul era deja explicat în formularul completat). Primisem și un fax de la Ambasada Rusiei din Washington DC.

Prietenii și colaboratorii mei, fizicienii ruși Larissa Borissova și Dmitri Rabounski, mă sfătuiseră să cer viză turistică, deși eram invitat la Institutul de Biofizică Teoretică și Experimentală din Pușcino. Dar, pentru a obține viza, aveam nevoie de invitația unei agenții turistice, pe care mi-au obținut-o tot ei, Dmitri cu Larissa, de la Centrul *Intelservice* din Moscova. Numărul de referință 1.850 (nu știu ce înseamnă asta) trebuia să-l pun în formular.

Pe 28 iulie mi-a sosit pașaportul înapoi cu viza. Peste tot numele meu era transcris în chirilice: **СМАРАНДАЧЕ** (adică Smarandace, în loc de Smarandache!), convertirea fusese făcută nu din română, ci din engleză, unde „che” se pronunță frecvent „ce”. Am cumpărat imediat bilete electronice prin Expedia.com, care ieftinise acum prețurile față de Priceline.com.

Igor Mihailusenko, poet moscovit care și-a pierdut picioarele când era copil, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, mi-a trimis prin e-mail adresa lui cu litere chirilice ca s-o arăt șoferilor de taxi. Igor este propus pentru Premiul Nobel pentru Pace de către *International Writers and Artists Association*. Desigur, îi voi face o vizită, dar data acesteia va fi în funcție de agenda stabilită în Rusia cu Dmitri și Larissa.

O dată ajuns în Rusia, va trebui să-mi înregistrez pașaportul și viza în termen de 72 de ore și să completez un document pentru străini înaintea trecerii prin punctul de control al pașapoartelor.

„Dobro pajalovati!”

29 iulie 2005.

La aeroportul din Philadelphia (oraș în care venisem în urmă cu două zile pentru a participa la A VIII-a Conferință Internațională privind Fuziunea Informației FUSION 2005), nu pot obține biletele electronice de la automat, din cauza zborului internațional. Trebuie să verifică pașaportul și viza rusească.

Aștept la un ghișeu al companiei aviatice „Delta”, iar funcționarul, un mulatru, îmi spune că vorbește rusește și-mi urează *Da svidania* [La revedere!, în rusește, scris după ureche, cu litere latine], de rămân uluit! Răspund și eu *Spasibo!* [Mulțumesc!, în rusește, scris așisderea]. Numai 25 de minute de zbor până la New York, Aeroportul „J. F. Kennedy”.

*

Davai, davai! [Haide, haide!, în rusește]

Sunt în avionul New York-Moscova. E vineri pe coasta est-americană și sâmbătă-noaptea în capitala Rusiei (opt ore diferență).

*

Добро пожаловать! [Bine ați venit!, scris cu alfabetul rusesc] – pe meniu, în rusă, dar și în engleză: *Welcome!*

Se-ntâmplă să nimeresc pe scaun lângă un profesor de istorie de la Universitatea din Moscova, Oleg Hlevniuk, autor de cărți și articole, care îl cunoaște pe istoricul moldovean Vladimir Țăran.

*

Я ПИШУ [*Ia pișú* - eu scriu].

*

Suntem deasupra Rusiei, după 8 ½ ore de moțait pe scaun o să coborâm. Verde, plat, umed.

*

În Moscova există trei aeroporturi: unul pentru curse interne, al doilea – internațional (numit *Шереметьево*, adică *Șeremetievo*), și al treilea – în construcție.

Aeroportul Internațional „Șeremetievo”

*

Dr. Larissa Borissova și Dmitri Rabounski m-așteptau la ieșire. Controlul vamal n-a fost o problemă, iar la bagaje, vameșii nici nu s-au uitat. Am luat-o pe centură, cu un taxi, căci prin oraș traficul e greu – prea multe mașini. Dmitri locuiește pe Bulevardul Sirenevi.

*Larissa Borisova și
Dmitri Rabounski*

*

Încep să-nvăț cuvinte la întâmplare. Deși generația mea a studiat rusă la școală, eu am nimerit la franceză. Dar alfabetul chirilic l-am prins din mers, de la colegi.

Babucika = fluture (*babucika*... îmi vine să râd); *ceai* = ceai;
piti = a bea; *iesti* = a mânca.

Memorez cuvintele cele mai importante (pentru supraviețuire!), însă îmi este mai ușor să scriu cuvintele rusești cu litere latine, desigur, după ureche!.

„Dacea”, nu „Dacia!”

Sunt servit c-o băutură tipic rusească, nealcoolică, *kvaas*. Când caut în *Oxford* (dicționarul, desigur!), traducerea este... *kvaas* (n-are corespondent în engleză).

Mi-am luat un dicționar de buzunar, rus-englez/englez-rus, de E. Wedel și A. Romanov; mi-ar fi fost mai ușor cu unul român-rus/rus-român, dar n-am găsit.

*

Am schimbat 230 \$, la paritatea: 1 \$ = 27,5 ruble.

*

Dacea = casă (cu grădină) – înțelesesem „Dacia”!

*

Din 220 de institute de cercetare existente în Rusia, vor mai rămâne numai 20 (în fizica nucleară, în cercetări spațiale și în cercetări militare). 70.000 de oameni de știință își vor pierde slujbele. Câți dintre ei vor lua calea autoexilului?

Dmitri îmi povestește despre un fizician rus care a plecat în Coreea de Nord să lucreze la bomba nucleară și care e plătit cu 3.000 \$ pe lună, plus cazare și masă gratuite.

*

Un volum de versuri al unui poet rus contemporan îmi atrage atenția în biblioteca sa: Andrei Vosnesenski.

*

Vreme plăcută acum (23 °C), dar iarna e un frig de-ți îngheață sufletul!

*

Trebuie să port permanent la mine pașaportul și biletele de avion, fiindcă poliția caută străini (arabi, musulmani, teroriști), de când problema cu Cecenia.

*

Zece programe TV rusești, care prezintă mai mult filme americane. *Hollywood*-ul a eliminat orice competiție și domină lumea.

*

Din cauza crizei economice basarabene, mulți moldoveni vin la Moscova să vândă lucruri ori să lucreze temporar.

*

Și pe aici sunt celulare, tineri cu căști la urechi. Îți fug ochii după fete cu fuste scurte.

*

Descifrez ca un copil alfabetul chirilic, literă cu literă, pe firme.

*

Dmitri, eu și Larissa publicăm în limba engleză o revistă neortodoxă, îndrăzneată (sau riscantă?): „*Progress in Physics*” [Progres în fizică], unde acceptăm alternative și critici la teoriile existente, noi ipoteze și idei științifice avangardiste. Unii ne înjură, ne disprețuiesc probabil... și am ajuns pe lista neagră: ca disidenți în știință! Așa ne-am și cunoscut și solidarizat – dintr-un grup de renegați.

*

Pentru bilete de tren spre Sankt Petersburg trebuie pașaportul! Am purces cu Larissa la gară. Am schimbat un autobuz (nr. 320) și două metrouri.

15 ruble (vreo 55 de cenți) costă biletul de autobuz și 10 ruble (vreo 35 de cenți) cel de metrou.

*

Când călătoresc, nu-mi curge sânge din nas! Doar în Gallup am probleme.

„McDonald’s”... rusificat!

Îmi revenisem după somn: datorită oboselii și diferenței de fus orar, am dormit cinci ore ca lemnul!

*

Iată un McDonald’s scris cu chirilice: *МакДоналдс*! S-au rusificat americanii ori s-au americanizat rușii?

*

Stații largi de metrou, cu decoruri și cu candelabre. Frumos. Metrou subteran, dar și la suprafață. Există o centură în jurul Moscovei și pentru metrou, te descurci ușor. Cam abrupte și lungi benzile rulante: te țineai de balustradă pe partea dreaptă, iar cei grăbiți mergeau pe stânga.

Florentin Smarandache în stația de metrou „Kievskaiia”

Chibiți ai echipei de fotbal *Lokomotiv* Moscova, cu eșarfe sau cu pălării.

O femeie cu un copil, cântând la chitară în stația de metrou. Mă gândeam să nu cumva să explodeze vreo bombă și pe-aici, n-ar fi prima oară când cecenii atacă.

Recentele explozii de bombe teroriste din Londra (7 și 21 iulie 2005) arată că oricât te-ai considera de puternic, ești vulnerabil în fața celui mai slab.

*

Pe străzi, sticle goale sau oameni bând bere. E sâmbătă seara. Autobuzele circulă până la unu noaptea.

Mai murdar prin metrou, pe trotuare. Cea mai curată țară pe care am văzut-o este Germania – acolo legile-s mai stricte.

Дом = casă.

Semne de circulație, firme, locuri pe care le citesc în grabă: *стоп* = stop; *бар* = bar; *кофе* = cafea; *фрукты* = fructe; *станция* = stație.

*

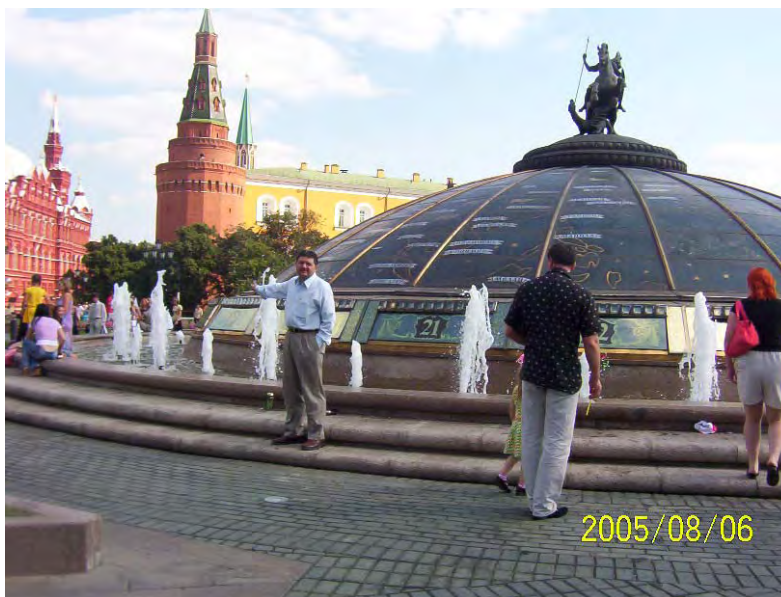
În Piața Roșie, „Kilometrul zero” al Moscovei, lumea se plimbă și la miezul nopții. E plăcut.

În Piața Roșie: Zidul Kremlinului, Mausoleul lui Lenin și Turnul Spasski, cu orologiul Kremlinului

Strada Tverskaia, importantă arteră comercială, rebotezată de comuniști str. Maxim Gorki (după numele „Părintelui Literaturii Sovietice”), pe care locuiau ștabi sovietici, în blocuri cu arhitectură tipic proletcultistă, construite în anii '30, când strada a fost lărgită.

Kremlin-ul, cu zid înalt, de cetate, vopsit în roșu.

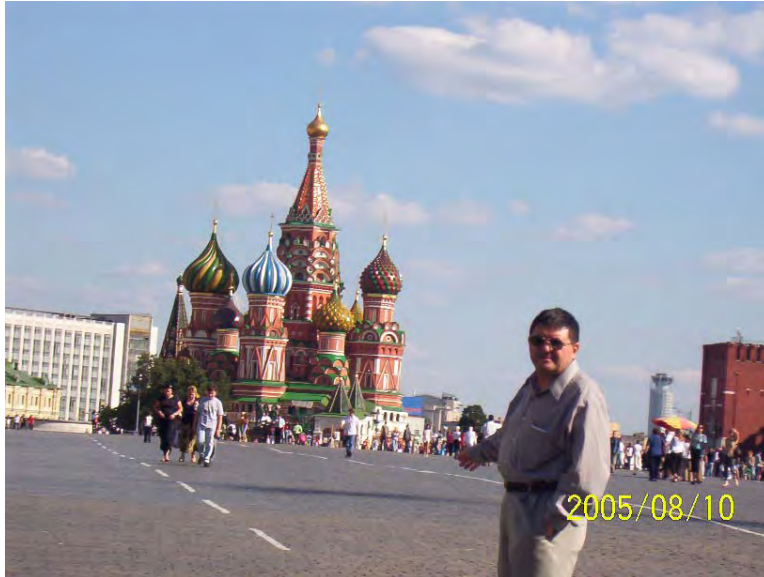

În Piața Roșie: Arteziana cu zodiac

Statuia ecvestră a mareșalului Jukov (Gheorghe Konstantinovici, 1896-1974), care a apărat Moscova în 1941, apoi Leningradul în 1943, contra germanilor. Pe urmă, a condus ofensiva sovietică, de la Varșovia la Berlin, și în 1945 a obținut capitularea Wehrmacht-ului. Statuia a fost dezvelită la 1 decembrie 1996, la centenarul nașterii mareșalului. Călare, el privește mândru spre Piața Roșie, unde, în 1945, la Parada Victoriei, calul său călca în picioare drapelele militare naziste.

Muzeul de istorie. Mausoleul lui Lenin (Lenin nu se mai vede!). *Balșoi Teatr* [Teatrul Mare].

Strada *25 octombrie* (pe stil vechi) ori *7 noiembrie* (pe stil nou) e numită acum *Nikolska Ulița* (vremurile s-au schimbat).

Florentin Smarandache în Piața Roșie, Moscova – în spate, Catedrala „Vasili Blajenâi”

Splendida și foarte măreața biserică *Vasili Blajenâi*, construită de țarul Ivan cel Groaznic.

Râul Moscova curge alături. Am cumpărat bere rusească (*pivo*): *Очаково* [Ociakovo] – fabrica era peste drum.

*

Vinó = vin.

*

Ne-am întors după miezul nopții, ușa blocului era închisă, Larissa a trebuit să-i vorbească lui Dmitri în interfon să ne deschidă.

*

– Suntem prizonieri ai științei!, exclamă Dmitri.

El se dedică cercetării cu toată ființa sa. Uneori nu iese două săptămâni la rând din apartament, doar scrie și studiază.

*

Începusem să recunosc tipurile de mașini: *Lada* (*Fiat*-ul rusesc), *Volga* etc.

Cea mai mare catedrală a Rusiei

Fostul profesor al lui Dmitri, la Universitatea din Moscova, dr. K. P. Staniukovici (1916-1990), care preda fizica nucleară, gravitația, a contribuit la construirea bombei cu vid (folosită de sovietici în Afganistan), în timpul războiului cu mujahedinii, 1979-1989, pentru susținerea regimului comunist de la Kabul (Mohammad Nadjibollah preluase Puterea în 1986). Explozia acestei bombe se produce prin creșterea densității unor particule în vid (nu știu de ce m-a trage fizica nucleară în ultimul timp, dar n-aș vrea să creez și eu o bombă... *bomba cu smarandache* [!]).

*

Dmitri zice că trebuie s-arăt a rus (ca să nu-l controleze „*Miliția*”, așa cum se zicea și-n România, înainte de 1989, la „*Poliție*”).

– Păi, sunt brunet, pe când rușii-s mai spălăciți!

– Nu contează!

(În China anului 2002 arătam a... chinez!)

*

Fetele se vopsesc blonde ca să arate ca *Barbie*, păpușa americană. Iar cele blonde își schimbă culoarea în negru. Fiecare vrea să fie așa cum *nu* este!

*

Izmailovski (nume turco-slav) este cel mai mare parc din oraș. Fabrica electrică. Sculpturi de bronz în Stația Revoluției (a metroului).

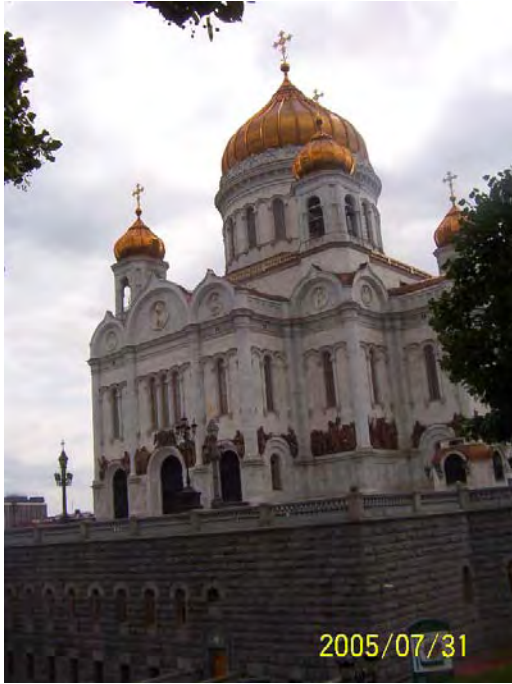
La intrarea în tuneluri, sunt polițiști, deoarece copiii, ca să se joace, pun monede pe șine și pot cădea sub roțile metroului.

Pentru apărarea fostului imperiu, șinele ferate au fost făcute mai largi decât standardul internațional – astfel că un tren venit din afară trebuie mai întâi să-și regleze sub vagoane distanța dintre roți (pe osie; cum roțile sunt turnate pe osie, constituind ceea ce în tehnica feroviară se numește „boghiu”, trebuie schimbate boghiurile). Problemă care se întâmplă, de exemplu, la Ungheni cu trenurile care intră din România în Basarabia sau care vin din Basarabia în România.

Călători care dorm în picioare de oboseală, în metrou. Fete cu picioare lungi, zvelte ca niște căprioare bălaie, în blugi și cu buricul gol (la modă).

*

Vizităm catedrala ortodoxă *Hristos Mântuitorul* – cea mai mare din Rusia, comparabilă cu cea din Belgrad, *Sf. Sava*. Construită după războiul de apărare contra lui Napoleon, din 1812.

*Catedrala
„Hristos Mântuitorul”,
din Moscova*

În timpul comunismului, catedrala a fost aruncată în aer (pe 5 decembrie 1931), pentru că Guvernul intenționa să construiască pe locul ei un Palat al Sovietelor, dar, până la urmă, a făcut o piscină publică. După căderea comunismului, în 1994, guvernul mai liberal a ridicat din nou catedrala: cu cinci turlle (patru mici, în colțuri, una mare, în centru), cupolele lor sunt poleite cu aur, înălțimea turlei centrale este de 103,5 metri, pereții au 3,2 m grosime, iar frescele acoperă 27.000 m². Pot intra în ea 10.000 de oameni.

Femeile care intră în catedrală trebuie să-și acopere părul cu o basma sau eșarfă (uite că ne apropiem de musulmani!). Larissa, care n-avea nimic de acoperit, a rămas afară. La subsol, muzeul catedralei avea icoane pe lemn.

*

Păpuși *Matrioșka*, specific rusești, se vând la chioșcuri.

*

– Ce zice lumea de spargerea Imperiului Sovietic?, îl chestionez pe Dmitri.

– Oamenilor obișnuiți nu le pasă, ei se zbat cu nevoile zilnice.

*

Clădirea unde locuiau șefii de partid: *Dom-ot-Naberegnoi*.

Ciudățeniile alfabetului chirilic

*О сколько нам открытий чудных
Готовят просвещения дух
И опыт, сын ошибок трудных,
И гений, парадоксов друг,
И случай бог изобретатель.*

(A. C. ПУШКИН – 1829)

În traducere liberă:

*Câte descoperiri minunate
Pregătesc duhurile înțelepciunii
Și experiența, fecioara greșelilor complicate,
Și geniul, prietenul paradoxurilor,
Și întâmplarea, Dumnezeuul inventatorului.*

(A. S. PUȘKIN – 1829)

*

Alfabetul chirilic a fost creat în secolul al IX-lea de către evangheliștii Kiril și Methodiu, pentru limbile slave (în prezent folosit de ruși, sârbi, bulgari și ucraineni), împrumutând litere latine și grecești și inventând altele. Din latină: A, a; E, e; K, k; M; O, o; T, cu aceeași pronunțare; din greacă: Γ pentru G, Π pentru P, Φ pentru F. Altor litere latine le-au schimbat întrebuințarea: B pentru V; H, h

pentru N, n; P, p pentru R, r; C, c pentru S, s; X, x pentru H, h și Y, y pentru U, u. Parcă-s pe dos! De ce n-au lăsat H să fie H, B să fie B, P să fie P?

Literele chirilice de mână sunt iar inversate: *б* este semnul moale (se pronunță ca un „i” scurt); *д* este „d”; *у* este „i”; *м* este „l”. Literele Я, я = „ia” și И, и = „i” sunt de-a-ndoaselea!

În plus З, з este „Z, z”, dar 3 este și cifra trei. Numai din context îți dai seama dacă 3 este literă sau cifră.

*

Dima (ca-n românește), prescurtarea lui Dmitri, *găvărește* [vorbește] că jumate-jumate cetățenii-s mulțumiți-nemulțumiți de noul regim și de schimbările sociale.

*

Nu e apă caldă la bloc, s-a spart o conductă – ca-n România, pe vremea lui Ceaușescu – așa că Larissa încălzește apă pe aragaz pentru a putea să facem baie.

Autorul (în dreapta) acasă la familia Levin

*

Malinki = mic; *malinkaia* = mică (aha, așa sunt genurile!)

*

Agenda sejurului meu rusesc nu putea să nu cuprindă și vizitarea capitalei imperiale înființată de țarul Petru I, cel care a modernizat Rusia. Așa că, urmează o călătorie cu trenul spre nord, până la malul Golfului Finic, la *Sankt Petersburg*.

Acest oraș a fost fondat de Petru cel Mare în 1703 (și transformat în capitală în 1712), fiindcă dorea să aibă ieșire la mare, pentru a-și dezvolta flota maritimă.

2. Prin Orașul lui Petru cel Mare

Compartiment cu aburi de alcool

31 iulie 2005.

Prindem (eu și Dmitri) trenul (în ultimele cinci minute!) spre *Sankt Petersburg* [Orașul Sfântului Petru]. Biletul costă 405,80 ruble (15 \$).

Vărsase unul înaintea noastră o sticlă de bere chiar pe locurile noastre, 21-22, vagonul 15, și tot drumul am mirosit numai alcool, de parcă eram într-o cârciumă!

*

Scriu fără să văd, pe-ntuneric. S-a stins lumina în vagon, ca să poată dormi călătorii.

*

După ce-a scris „Arhipelagul Gulag” și „O zi din viața lui Ivan Denisovici”, în care critica guvernul sovietic, Soljenițan s-a întors în Rusia când s-a spart comunismul și-a început să critice Occidentul – de aceea nu se mai aude nimic de el în ultima vreme... I se acordase Premiul Nobel pentru Literatură în anul 1970, mai mult din considerente politice decât literar artistice.

Premiile internaționale sunt un instrument foarte eficace în manipularea opiniei publice mondiale, de aceea au și fost instituite.

*

În tren poți da scaunul pe spate și dormi sau mânca pe spătarul scaunului din față.

*

Lenin nu se mai studiază obligatoriu în școli, i-a căzut steaua gloriei.

Soft translator trilingv

01 august 2005.

În Sankt Petersburg ne-așteaptă, pe mine și Dmitri, la tren, dr. Boris Levin de la Academia Rusă de Științe, Institutul de Cercetări

Nucleare, și ne găzduiește la el acasă. Soția lui, Ina Malighina, este profesoară la Școala de Muzică „Rostopovici” și cântă la violoncel.

*Autorul (în dreapta) și Dmitri Rabounski,
acasă la Boris Levin (stânga)*

Slava Rostopovici este un dirijor care a condus Orchestra din Washington. A dirijat la Paris, München.

*

Sankt Petersburg are 5.000.000 de locuitori legali, dar, cu mulți emigranți ilegali care vin să lucreze aici din alte părți ale Rusiei ori din fostele republici sovietice, aproape că i se dublează populația.

Pe vremuri (1712-1918), a fost capitala imperiului, dar pentru că era prea aproape de margine, deci ușor atacabilă, capitala s-a mutat mai în interior (la Moscova).

Pușkin (1799-1837), poetul național rus, a fost ucis aici, la Râul Negru (*Ciornaia Ricika*), de baronul francez Georges d'Anthès, cumnatul lui, cu care s-a duelat (cu pistolul), pentru că s-a zis că nevasta lui Pușkin îl înșelase cu baronul, ceea ce s-a dovedit a fi neadevărat. Familia francezului a fost deportată, după acest duel, în

Franța, dar s-a reîntors în Rusia când a fost amnistiat și a trăit 83 ani! Pușkin a avut cinci copii.

După cel de-Al Doilea Război Mondial, rușii au ocupat o parte mare din Carelia și au împins frontiera imperiului vreo 100 de km spre vest, în teritoriul finlandez.

*

Nu se mai zice acum *tavarișci* [tovarăș], ci *drug* [prieten].

*

Boris Levin are pe computer un program, *PromptX*, care traduce din rusă în engleză, franceză, germană – și reciproc. De exemplu, scriu pe ecran în engleză „*Vreau să beau apă!*”, și programul îi traduce în rusă „*Ja haciu piti voda!*”, iar Boris mi-aduce un pahar cu apă. Încercăm și conversia în franceză, întrebându-l „*Ce facem după-masă?*”, el răspunde în rusă „*Mî budem iti vă biblioteku.*” (scriu după ureche), iar programul îmi traduce „*Nous irons à la Bibliothèque.*” [Vom merge la bibliotecă].

*

Cuvinte rusești: *zont* = umbrelă, *les* = pădure, *direvo* = copac, *butâlka* = sticlă (se mai zice așa și prin Moldova), *șto* = ce, *skolka* = cât, *muș* = bărbat, *jeona* = nevastă.

Le spun: „*Maia jeona gavari pa ruski*” [Nevasta mea vorbește rusește].

– Da?!, se miră Ina.

– *Maia jeona moldovanka* [Nevasta mea este moldoveancă].

Aflu că verbul „*a fi*” nu se folosește.

Statuia lui Lenin la Gara Finlandeză

Lenin [pseudonim folosit de către liderul bolșevic Vladimir Ilici Ulianov (1870-1924)] a scăpat de poliția Guvernului Kerenski fugind în Finlanda, în august 1917 – fosta graniță trecea atunci pe lângă Orașul lui Petru [după începerea Primului Război Mondial, în anul 1914, numele orașului a fost rusificat (tradus în rusește) *Petrograd*, adică Orașul lui Petru]. În stația de metrou *Udelinaia* (*Удельная*) există o inscripție referitoare la plecarea lui Lenin în

Finlanda, în august 1917, spre a nu fi arestat pentru agitație bolșevică antiguvernamentală.

În Finlanda, Lenin a fost susținut material de Partidul Comunist, iar el scria cărți politice.

*

O statuie mare a lui Lenin, lângă Gara Finlandeză (se numește astfel pentru că de aici pleacă trenurile care merg la Helsinki, capitala Finlandei), ridicată în amintirea momentului întoarcerii lui din exilul finlandez, în 7 octombrie 1917, cu trenul în această gară. Aici, el a ținut muncitorilor bolșevici care l-au întâmpinat, urcat la o tribună improvizată – turela unei mașini blindate, un înflăcărat discurs despre „revoluția socialistă”, declanșată de el după scurtă vreme, pe 25 octombrie 1917 (7 noiembrie, pe stil nou).

Statuia lui Lenin din fața Gării Finlandeze din Sankt Petersburg

Autoritățile actuale au vrut să mute statuia (soclul ei nu este din piatră, marmură sau granit, cum este obișnuit în cultul lui Lenin,

ci din bronz, având forma originală a turelei mașinii blindate), dar au lăsat-o, fiindcă vin turiștii și fac poze lângă ea.

*

Îl înnebuneam pe Dmitri cu întrebările.

*

Panimaiu = înțeleg.

*

Tata îmi povestea că, pe când era copil, în Al Doilea Război Mondial au trecut soldații ruși prin Bălcești, veneau cu cazane mari în care fierbeau mâncare pentru armată. S-au oprit la fântâna lu' Cicu Bărbulescu, înspre Gorunești și l-au îndemnat pe el să bea apă, să fie siguri că nu e otrăvită: *Idi, idi, ciort igo znait!* [Du-te, du-te, ce dracu!]

Expresie pe care-a ținut-o minte pân' la bătrânețe, mi-o spunea și mie.

*

Fiesta, cuvânt spaniol care înseamnă „sărbătoare”, intrat în rusă. Îl văd scris pe afișe: *фuecma*.

*

Mă interesez de doi poeți ruși: Vladimir Vâsoțki (contemporan, le cam trage la măsă) și Evgheni Evtușenko (tradus în românește; i-am citit un roman).

Trebuie să merg la poliția din Sankt Petersburg să mă înregistrez. Nici în China nu era așa ceva... Asta e Rusia, guvernării vor să țină totul sub control!

Coadă, grămadă, ca-n România! Și câtă birocrație! Am pierdut ore până să intru, împreună cu Dmitri și Boris și tot n-am terminat, trebuie să revin peste trei zile să iau documentul (înregistrarea temporară) necesar la vamă când mă voi întoarce în State.

E bine să vezi multe locuri pentru a putea prețui ceea ce ai.

*

O stație de metrou dedicată poetului Vladimir Maiakovski (1893-1930), cântărețul revoluției, autorul volumelor „150.000.000” și „Octombrie”, dar în teatrul său critică noul regim.

Donație pentru Academia Rusă de Științe

Prin Sankt Petersburg trece râul Neva, care se varsă în Golful Finic. Orașul cuprinde câteva insule unite prin poduri. Insula Vasilievski reprezintă vechiul așezământ construit de țarul Petru I, care-a vrut să facă un oraș-insulă.

*

Universitet = universitate.

*

Scriu mergând pe trotuare, alergând, ținându-mă după amici, de nu văd bine, că era să dau cu capul într-un stâlp de fier!

*

La Biblioteca Academiei Ruse de Științe, înființată în 1714, donez 13 cărți (și un preprint) de-ale mele, plus un CD conținând 150 de cărți electronice (în format PDF) ale mele și referiri despre activitatea mea.

Autorul (în stânga) cu Boris Levin, în fața Bibliotecii Academiei Ruse de Științe, filiala Sankt Petersburg

Clădirea este veche, solidă, precum sediile universităților românești, cu mobilier din lemn gros. Văd statuia lui Carol Băr (1792-1872), cu o carte (*kniga*) în mână – director al Academiei între 1835-1862.

*

Dacă în sârbește se zice „*Nema problema*” – știam asta din programele televiziunii iugoslave, pe care le urmăream când eram în Craiova (fiindcă românii dădeau numai două ore de program TV, și acelea despre Ceaușescu), în rusește echivalentul este „*Niet problem*”, iar în ucraineană „*Nemai problemâ*”.

***Autorul (în dreapta)
cu Boris Levin în stația
de metrou Udelnaia
din Sankt Petersburg,
în fața panoului cu
efigia lui Lenin***

*

În Sankt Petersburg sunt 17 canale TV, plus cele prin satelit. Vizionăm știri. Mai prind și eu câte un cuvânt.

*

M-au întrebat colegii ruși, prin e-mail, ce mâncare prefer, dacă vreau dietă sau alte restricții.

– Mănânc și beau orice (mă refeream și la vodcă), dar prefer ceva specific, tradițional rusesc. Așa procedez în fiecare țară.

Și-atunci, Ina a pregătit la prânz *vinegred* (de culoare roșie): salată de sfeclă, cartofi, castraveți, varză sărată, ceapă, morcovi. Desert: o prăjiturică alburie numită *zefir*. Apoi bere rusească, *Baltika 3* (există mai multe sortimente). E sănătos să schimbi felurile de mâncare.

*

Afișe cu marele director de balet Boris Eifman. Îmi exprim dorința să mergem la un spectacol. Tramvaie prin oraș.

Discuții academice de fizică

Dr. Boris Levin are 71 de ani, dar este foarte energic și sportiv (aleargă prin pădurea vecină, la aer curat). El a descoperit *anomalia ortopositroniumului* în 1987, într-un experiment la Centrul Nuclear Gatcina, independent de grupul din Michigan (Ann Arbor) al lui Arthur Rich & co. A publicat și o carte în rusă și engleză despre ortopositronium, care este un atom cu un pozitron în nucleu și un electron pe orbită și *spin* paralel, având coautori pe Larissa și Dmitri, în 1999.

Pe lângă Modelul Standard, ca structură atomică, el adaugă și un model ciorchine de particule cu masă pozitivă și găuri cu masă negativă, extinzând Modelul lui Dirac, care nu mergea.

Există cinci-șase variante la Modelul Standard, printre care și cel al lui Brightsen – cu al cărui nepot, dr. Robert Davic, lucrez eu în prezent la unirea Modelului Brightsen cu ipotetica *nematerie*.

Nemateria este un concept pe care l-am introdus toamna trecută, ca o combinație de materie și antimaterie care nu se anihilează. O definiție mai exactă am dat la nivelul *quark*-ilor. Modelul lui Levin conține Modelul lui Brightsen, iar acesta din urmă presupune structura atomică formată din pungi de particule pozitive și neutre, plus pungi de antiparticule – structură asemănată cumva numerelor complexe, dar și nemateriei.

Modelul lui Levin s-a arătat stabil 10^{-6} secunde, ceea ce este foarte mult pentru experimentele nucleare, unde spectrul de viață al

unei particule rezultate este de 10^{-24} secunde. Particulele pozitive și găurile negative se separă sub dezintegrarea β^+ a pozitronului prin tranziție topologică cuantică dând naștere la efect de spațiu-timp și degajând multă energie. S-a observat că există un surplus de energie, care nu se știe de unde provine, încălcând astfel Legea Conservării Energiei. Asta-i nedumerirea oamenilor de știință!

Până la unu noaptea tot discutam, Dmitri traducea între noi. Eu devenisem prea meticulos și întrebător, încât Boris începuse să se enerveze. Dmitri a intervenit să ne calmeze.

Celebrele „Noți albe”

Ceaiul nu lipsește la masă: dimineața, la prânz, seara. Ceai verde, roșu.

Punct de atracție pentru turiști: podul ridicat în noaptea albă lângă Fortăreața „Petru și Pavel” din Sankt Petersburg

*

Fenomenul numit „Noți albe” se produce în Sankt Petersburg în perioada 25 mai-16 iulie, când practic nu se face întuneric: soarele nu este pe cer, dar acesta este luminat ca în amurg.

Fenomenul se datorează latitudinii mari (60 de grade latitudine nordică) la care este situat orașul.

Acum este începutul lui august, deci perioada sa a trecut, dar, soarele apune neobișnuit de târziu pentru mine: pe la 8-9 seara e încă lumină și mă mir, sunt frânt de oboseală colindând prin oraș și am impresia că ar trebui să fie întuneric.

Deși se vede bine noaptea (cumva ca în scăpătatul soarelui), nu e prudent să te aventurezi pe străzi, din cauza narcomanilor.

*

Din Manciuuria, chinezii emigrează în estul îndepărtat al Rusiei. Se estimează în jur de două milioane. Falsifică documente și se stabilesc pe teritoriul rusesc, unde standardul de viață este mai ridicat.

*

Rușii au adus și negri din Africa și au format sate compacte prin jurul Moscovei. Au teritoriu uriaș, chiar și după destrămarea imperiului, 17.075.000 km², iar densitatea populației este foarte mică (sub 9 locuitori pe km²), în vreme ce în Bangladesh este de o sută de ori mai mare! Mongolia are una dintre cele mai mici densități din lume, sub 2 locuitori pe km², deoarece în deșertul Gobi e greu de trăit.

*

Există restaurant chinezesc și în Rusia, având firmă cu ideograme de-ale lor.

*

Sculptorul georgian Zurab Țereteli, care trăiește în Rusia, a dedicat poporului american un monument (de 30 de metri înălțime!) referitor la atacul terorist de la 11 septembrie 2001, pe care l-a trimis la New York.

„Energie nouă”

I-am îndemnat pe Larissa și pe Dmitri, care au creat lucrări în fizică teoretică, să încerce și aplicații.

– Hai să încercăm, am îndrăznit eu, să cercetăm în direcția creării de *energie nouă*, poate găsim sponsori!

Domeniu în care, de altfel, e dificil, fiindcă un experiment nuclear costă sute de mii de dolari, spre deosebire de un experiment chimic, care costă doar câteva zeci de mii de dolari. Orice teorie nevalidată experimental nu intră în considerația comunității științifice.

Boris a făcut un experiment cu ortopositroniumul în Laboratorul Nuclear din Sankt Petersburg, rezultând energie. Rezultatul fiind de 100 ori mai mare decât bruiajul (*noise*), ceea ce-i nesperat de bine, din moment ce în multe experimente cercetătorii caută să găsească măcar un 2-3 % rezultat pozitiv în bruiaj/zgomot.

Crearea unui tip nou de energie va întâmpina însă rezistență, poate chiar boicot, din partea companiilor de petrol, care vor pierde miliarde de dolari. În America, se încearcă acum introducerea automobilelor electrice pe piață, făcând să scadă dependența occidentalilor de petrolul arab și de războaiele prezente pe care le generează, plus implicațiile nefaste religioase și politice.

Scăzând importanța petrolului, va scădea și puterea țărilor arabe. Rușii au și ei multe zăcăminte de petrol în subsol, precum și o companie internațională, *Yuko*.

*

Un banc pe care mi-l amintesc, de pe când eram încă în țară, referitor la întinderea nesfârșită a Imperiului Rus:

- Cu cine se învecinează Uniunea Sovietică?
- Cu cine vrea!

*

Solidaritatea internațională a musulmanilor, fanatismul lor religios, au atins și Rusia. În toamna anului 2004, vreo zece teroriști – luptători de gherilă – care cereau independența Ceceniei, au blocat o școală din Beslan și-n final, după lupte cu poliția rusă, au ucis 300 de persoane, în majoritate copii.

*

Jirinovski, om politic rus care declara acum un deceniu că „românii sunt țiganii italienilor”, fost nomenclaturist comunist, conduce și-n prezent un partid radical.

Dar rusul de rând (ca și românul!) este sătul de politică și de politicieni.

*

Kaneț = sfârșit (mi-amintesc din filmele rusești când se scria la terminare *Sfârșitul filmului*); *sóvesti* = rușine.

Afaceri matrimoniale bănoase

Ina, care este directoare la Școala de Muzică din oraș, ne povestește că într-o zi au primit un fax din America: „*Hello, eu sunt Douglas. Sosesc pe data cutare. Am doi copii, unul de 3 ani și altul de 4 ani. Caut nevastă între 20-30 de ani, blondă, frumoasă. Cine e interesată, să m-aștepte.*”

E *business* mare cu femeii tinere din fostele țări comuniste, măritate prin agenții matrimoniale cu bărbați din Occident. Ele pleacă din cauza sărăciei, sperând la o viață mai bună, iar ei caută neveste obediente și gospodine, deoarece femeile occidentale sunt mai răsfățate, independente, nu vor să gătească...

M-am întrebat, de ce fenomenul nu are și un corespondent invers. Adică, bărbații din țările subdezvoltate să fie însurați prin aceste agenții matrimoniale cu femei occidentale. Probabil fiindcă sexul feminin vrea masculi bogați, puternici, dominanți (chestiune psihologică).

Devuška = fată; *iunoșa* = băiat; *astarojna* = pericol (ne anunță, în metrou, la fiecare stație, când se-nchid ușile).

Există patru linii de metrou în Sankt Petersburg: albastră, roșie, galbenă și portocalie. Una se cheamă *Kirov*, alta *Frunze* – după numele unor comuniști uciși în 1934, respectiv în 1925, în lupta pentru Putere, după ce Stalin [pseudonimul sângerosului gruzin Iosif Vissarionovici Giugașvili (1879-1953)], a ajuns șeful partidului, împotriva voinței lui Lenin, exprimată în scris și adresată congresului Partidului Bolșevic, la care el nu a putut participa, deoarece era paralizat de boală.

Mai slabi, mai cu siluetă, cetățenii de aici.

Levâi = de stânga; *pravâi* = de dreapta.

3. În vizită la Petrodvoreț

Călătorie cu autobuzul: o rublă / km!

Așteptăm la rând autobuzul spre Peterhof (transcrierea rusă pentru *Peterhoff*, care în limba olandeză înseamnă „Curtea lui Petru”), căruia în anii comunismului, în prospectele turistice, i se spunea *Petrodvoreț* [Palatul lui Petru], situat pe malul sudic al Golfului Finic, la 29 km sud-vest de Sankt Petersburg. Biletul de călătorie costă 30 ruble (~1 \$). Trecem pe lângă Palatul Strelna, construit acum 300 de ani pentru Prințul Constantin. Această zonă era preferată de familiile țarilor.

Au existat două dinastii mari: prima, *Roerik*, de origine scandinavă, care a domnit 500 de ani – ultimul descendent, Nikolai Roerik, a fost pictor; a doua, *Romanov*, de origine germană – vorbeau prost limba rusă (în saloane vorbeau în franceză sau în germană, că așa era la modă!) și tratau populația locală ca pe sclavi. Bolșevicii au ucis familia ultimul țar, Nikolai al II-lea, în vara anului 1918, în orașul Ekaterinburg, unde fusese mutată cu domiciliu forțat de către Guvernul Kerenski.

Dintre Romanovi, Petru cel Mare și Ecaterina a II-a au fost cei mai importanți.

*

Peterhof a fost conceput ca reședință estivală, în care împăratul să poată sta într-un spațiu verde larg, cu familia și cu întreaga Curte.

Dmitri zice că-mi place să vorbesc cu lumea pe stradă!

*

Rușii sunt mai mult șateni decât blonzi, dar populația e amestecată cu tot felul de nații pe care le-au cucerit de-a lungul istoriei.

– Ușor de găsit job în Rusia, remarcă Dmitri, dar prost plătit!

– Invers, în America!, îndrug eu.

*

Rabota = muncă; *Idi siuda!* = Vino-ncoa!

Reședința de vară a țarului Piotr Pervâi

În 1714, Petru cel Mare a plănuț construitrea unei reședințe de vară pentru familia țarului. Marele Palat a fost finalizat în 1723, însă construcția întregului complex a mai durat încă două secole. Au contribuit mari arhitecți ai vremii: J. B. Le Blond, F. B. Rastrelli, Niccolo Michetti, Iuri Velten, Andrei Stakensneider.

Fațada Palatului Mare, cu Marea Cascadă și Fântâna lui Samson, din Petrodvoreț

Petru cel Mare a făcut studii în Amsterdam și a vrut ca orașul pe care-l înființa pe Neva să se numească „*Noul Amsterdam*”, însă din motive patriotice a fost sfătuit să-l boteze *Sankt Petersburg*. Țarul era dur, tăia cu mâna lui capetele soldaților care i se împotriveau. Avea și purtări ciudate, uneori mărinoase. De exemplu, după lupta de la Poltava, din 1709, unde îi învinge pe suedezi, oferă un dineu ofițerilor inamici, mulțumindu-le pentru lecția militară (el învăța din fiecare bătălie).

Pentru ruși, intrarea în complexul muzeal Petrodvoreț este 100 de ruble, dar pentru străini, 300 de ruble! Eu trebuie să nu vorbesc engleză, ca să nu mă dau de gol.

La palat, se țineau festivaluri și recepții la care participau până la 3.000 de musafiri! Decorații și picturi de renumiți artiști ai

vremii: Phillipe Hockaert (german), Richard Paton (englez), Iuri Velten (rus), Vigilius Erichsen (danez), Nicolas Pineau (francez); 368 de tablouri de Pietro Rotari (italian).

Colecții de porțelan chinezești și japoneze. Ceramică de Josiah Wedgwood. Portretele împăraților Petru cel Mare, Ecaterina a II-a, Elisabeta Petrovna, Petru al III-lea, Maria Feodorovna, Pavel I (care a fost ucis de prietenii fiului său, Alexandru I, care îi ia locul, deoarece Pavel I dorea o alianță cu Prusia și devenise nepopular), Alexandru I, Nikolai I. Și Petru cel Mare a comis infanticid, ucigând un fiu al său care plănuia atacarea Europei – ceea ce ar fi fost o eroare, mult mai simplă era cucerirea terenurilor spre est și nord, slab populate.

*

Palatul a fost distrus în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, când germanii împinseseră linia frontului până la Petrodvoreț și instituiseră blocada contra *Leningradului* (cum i-au zis comuniștii Petrogradului – fostul Sankt Petersburg – după moartea liderului lor, Lenin). Aprovizionarea orașului a fost tăiată și jumătate din populația sa a murit de inaniție.

Parcul din spatele Palatului Mare din Petrodvoreț

Palatul a fost reconstruit în perioada 1946-1952.

Grădinile și artezienele lui Petru I

Grădinile și fântânile arteziene din curtea palatului sunt splendide. Alei frumoase, largi, statui mitologice și biblice: Samson, Neptun, Venus, Adam și Eva – plus statuia lui Petru I.

Arhitecți și sculptori care și-au dat concursul: Hans Ritter, Georg Schweigger, Feodosi Șcedrin, J.-D. Rochette, Feodot Șubin, Ivan Prokofiev, Ivan Martos, Mihail Kozlovski.

Însuși Petru I a făcut planul fântânilor arteziene, folosind principiul gravitației (fără pompe de împins apa). În subteran sunt 25 km de conducte de apă.

*

De dimensiuni mai mici, Palatul *Monplaisir* [„Plăcerea mea” (fr.)] a fost construit de arhitectul Johann Braunstein (1714-1723), tavanul și holul fiind pictate de Phillipe Pillement. Era locul favorit al țarului.

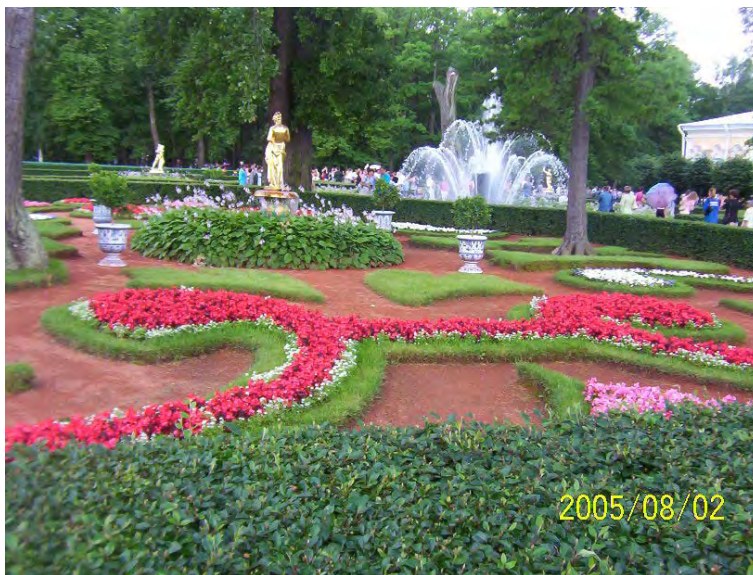
Palatul „Mon Plaisir”, primul construit în complexul de la Peterhoff, preferat de Petru I

*

Decorurile interioare sunt stil baroc.

*

Fântâni romane aurite, uși aurite, dom aurit. Cascada leilor. Arteziană triton. Grădina *Bacchus*. De pe malul apei se vede în zare coasta finlandeză.

Splendoarea grădinilor și fântânilor lui Petru I din Petrodvoreț

*

Clădirea „Ecaterina” (1748-1749) e parte auxiliară a Palatului *Monplaisir* și servea pentru baluri anuale în cinstea absolvenților Institutului *Smolnâi* – pentru fete nobile.

*

Palatul *Marly* își are numele de la regele francez *Marly le Roy* (Ludovic al XIV-lea), construit între anii 1720-1729.

*

More = mare (substantiv), *zaliv* = golf, *pașli* = haide,
pahoje = ca, precum.

*

Țarii jucau șah cu iobagi îmbrăcați în piese: pioni, ture, cai, nebuni, regi, regine pe o tablă desenată în curtea palatului!

*

Multe grupuri de turiști englezi, italieni, francezi. Spanioli cu ghizi. Veverițe coboară din copaci și întind lăbuțele: parcă ar cerși nuci, ghindă.

Boris Levin, Dmitri Rabounski și autorul lângă Fântâna lui Samson din Petrodvoreț

*

Interezna = interesant; *maladeț* = bun (despre o persoană);
riba = pește; *kartoșka* = cartof; *ladna* = la revedere, de acord, da;
kak dila = ce faci; *hleb* = pâine; *nauk* = știință.

*

Mai explodează și astăzi mine rămase din timpul războiului în jurul Sankt Petersburgului.

*

Biletul la balet este 100 \$ de persoană. Arta devine un lux pe care și-l permit doar cei bănoși în Rusia.

– Nu mai mergem la spectacol, concluzionez, o să facem balet cu noi înșine!

*

Picturi murale la Palatul *Monplaisir* de S. Bușuiev, M. Negrubov, F. Voroliov. Meșteșugari: Fedorov, Tihanov.

Fotografie-suvenir a autorului cu „aristocrați de la curtea țarului Petru I din Petrodvoreț

*

Am ieșit din curtea marelui palat. Se pornise ploaia. Am luat-o pe jos, trecând pe lângă o altă clădire, *Palatul Englez*, construită de italianul Giacomo Quarenghi (1744-1817), distrusă de nemți în cel de-Al Doilea Război Mondial.

*

Am donat Bibliotecii Centrale a Universității de Stat din Peterhof, prin Olga, o cunoaștință de-a lui Boris, 14 cărți, un preprint și un CD conținând 150 de cărți electronice.

Onomastică urbană rusă și sovietică

În trenul de la Peterhoff spre Sankt Petersburg, vânzători ambulănți. Locuri pentru invalizi (*invalidov*). Ne controlează biletele și la intrare, și la ieșire.

*

Dmitri glumește că numele vodcii „*Putinka*” vine de la... Putin (Vladimir), actualul președinte al Rusiei!

*

Bluza = bluză; [**РОССИЯ**] *Rossia* = Rusia.

*

Pe drumul de întoarcere, discutăm despre faptul că prin practicarea cultului personalității, orașe rusești au primit numele unor persoane.

Primul oraș botezat în această manieră a fost chiar *Sankt Petersburg*, clădit de țarul Petru I. Dar, acesta dat dovadă dacă nu de modestie și de bun-simț, măcar de frică de Dumnezeu sau de abilitate, pentru că nu i-a dat orașului în mod direct numele său: nu l-a botezat *Petrograd* [Orașul lui Petru], cum i-au spus rușii din 1914, după începerea Primului Război Mondial, când luptând contra germanilor, au vrut să scape de rezonanța nemțească a numelui capitalei lor imperiale, ci *Sankt Petersburg*, adică „Orașul Sfântului Petru”, țarul purtând numele acestui sfânt apostol. Dar, numele orașului s-ar fi putut traduce și „Sfântul Oraș al lui Petru”.

Comuniștii ruși (bolșevicii) au preluat (cu adecvarea corespunzătoare) cultul șefului statului, iar după moartea primului lor lider, Lenin (pseudonimul lui Vladimir Ilici Ulianov: ah, îmi place acest paradox – un nume fals pentru un oraș adevărat!), au rebotezat fosta capitală imperială, dându-i numele acestuia: *Leningrad* [Orașul lui Lenin]. Chiar acordarea acestui nume mi se pare un paradox, pentru că șeful bolșevicilor nu se născuse în acest oraș, ci în Simbirsk, care fost botezat *Ulianovsk*, și nici nu a locuit în capitala imperială decât o perioadă foarte scurtă, cea mai mare parte a vieții sale fiind trăită în deportare sau în exil. Bolșevicii au motivat însă cu faptul că aici Lenin a condus revoluția comunistă și a întemeiat statul sovietic.

Botezarea unui oraș cu numele liderului, după moartea acestuia, mai treacă-meargă, dar apoi, cultul personalității a devenit atât de mare încât numele liderului succesor, Stalin (pseudonimul lui Iosif Vissarionovici Giugașvili), a fost dat, în timpul vieții sale, unui oraș din sudul URSS: Țarițan, situat pe fluviul Volga, a devenit *Stalingrad* [Orașul lui Stalin]. Bravo bolșevicilor: mi-ați oferit al doilea paradox din onomastica urbană sovietică!

[Trec peste faptul că ei au exportat și în România această „modă”, astfel încât Brașov devenise... *Orașul Stalin!*]

*

Fiindcă discuția noastră ajunsese la Stalin, am aflat cu acest prilej diverse picanterii despre el și despre familia sa, pe care mi le-am notat, mai ales că și acestea îmi oferă niște paradoxuri și niște ironii ale sorții la aflarea cărora cred că mulți oameni de pe glob s-au lămurit asupra „Raiului comunist”!

Picanterii despre Stalin

Dacă Lenin și-a păstrat vechii prieteni după ce a ajuns șeful partidului și al statului, Stalin, dimpotrivă, și mai mult decât atât, chiar i-a lichidat! El și-a omorât prietenii și rudele celor două neveste pe care le-a avut, deoarece voia să apară ca un „mare conducător”, nu ca un om obișnuit, cum îl descriau cei care îl cunoscuseră!

Stalin a fost căsătorit de două ori: prima nevestă (în perioada 1904-1907), gruzina Ekaterina Svanidze, a murit din cauza unei epidemii din Caucaz, iar a doua (în perioada 1919-1932), Nadejda Sergheevna Allilueva (de naționalitate azeră, născută în Baku, capitala Azerbaidjanului), s-a spânzurat (după alte surse, s-ar fi împușcat sau ar fi fost ucisă chiar de către Stalin) din cauza certurilor cu el.

Iakov Giugașvili, băiatul din prima căsătorie a lui Stalin, a luptat ca soldat voluntar (dicționarele enciclopedice contrazic această relatare folclorică, spunând că era ofițer al Armatei Roșii) în Al Doilea Război Mondial. A fost capturat de nemți și internat într-un lagăr de prizonieri. Germanii au propus să fie schimbat pe un general de-al lor, prizonier la ruși, dar Stalin, „tătucul popoarelor”, a refuzat:

– Nu dau un general pe un soldat!

Iakov a murit în 1944, electrocutat pe când încerca să treacă gardul electric de sârmă ghimpată al lagărului de prizonieri. Gardienii nemți susțin că ei l-au împușcat înainte ca el să ajungă la gard.

Băiatul din a doua căsătorie a liderului sovietic, Vasili, cu numele de familie trecut în acte chiar Stalin, ofițer, era bețivan și a murit în anul 1961 de alcoolism.

O fotografie umană a sângerosului dictator: Stalin ținându-și în brațe fiica în vârstă de 9 ani

Unica sa fată, Svetlana Iosifovna Stalina, născută în anul 1926, nu s-a împăcat deloc cu tatăl ei. La vârsta de 16 ani, ea a avut o relație sexuală cu un regizor de film, Alex Kapler – un evreu rus în etate de 40 de ani. Stalin s-a opus cu înverșunare acestei legături a fiicei sale. Mai târziu, Kapler a fost condamnat la zece ani de închisoare, fiind internat în gulagul (lagărul de muncă) din Vorkuta, Siberia, de unde a fost eliberat după moartea dictatorului. La 17 ani, Svetlana s-a îndrăgostit de un alt evreu, Grigori Morozov, student la Universitatea din Moscova, unde studia și ea filologia (liceul sovietic, numit „Școala Medie”, era de trei ani, așa că studentul de anul I avea 17 ani; în anii '50, s-a aplicat pentru scurtă vreme și în țara noastră acest model). Stalin a insistat ca fiica sa să mărite cu Morozov, de care a divorțat în 1947. A făcut cu acesta un băiat (Iosif, în 1945). După doi ani, s-a căsătorit cu Iuri Jdanov, fiul celebrului

colaborator al tatălui său, dar a divorțat, după ce a avut cu acesta o fată (Ekaterina, în 1950).

Svetlana a absolvit în anul 1949 filologia la Universitatea din Moscova. După moartea tatălui (1953), ea și-a luat numele de domnișoară al mamei sale și s-a angajat la universitatea unde studiasse. Aici, a predat timp de 12 ani literatura sovietică și limba engleză, după care, în perioada 1965-1966, a fost traducător de literatură rusă în limba engleză la Editura „Progres” din Moscova.

În 1963, a cunoscut un comunist indian, *Brajesh Singh*, cu care a avut o relație, fără să se căsătorească. După moartea acestuia (1966), a plecat într-o vizită în India, pentru a arunca în apa fluviului Gange cenușa iubitului său, conform unui obicei indian. După ce a stat două luni la familia Singh, participând la obiceiurile funerare, Svetlana s-a dus la ambasada americană și a cerut azil politic în SUA! Pentru a evita un scandal diplomatic între URSS și India, aflate atunci în mare prietenie, ambasada americană din Delhi i-a aranjat mai întâi un sejur de șase luni în Elveția, de unde a ajuns în SUA (1967). În epocă, această fugă din „Paradisul sovietic” a făcut mare senzație.

În 1970, Svetlana Allilueva s-a căsătorit cu arhitectul William Wesley Peters, preocupat de spiritism. Prima sa nevastă, se numea tot Svetlana, fiica celebrului arhitect Frank Lloyd Wright, și murise într-un accident de mașină. Soacra lui, al cărei ucenic într-ale spiritismului era, l-a convins pe Peters că fiica lui Stalin ar fi înlocuitoarea spirituală a decedatei Svetlana! (Ce telenovelă! Am putea spune și noi: „Viața bate filmul!”)

Svetlana Allilueva a devenit cetățean american, cu numele *Lana Peters*. Dar și mariajul ei american a eșuat! A plecat în Anglia, cu fiica sa, Olga Peters, în anul 1982. După doi ani, s-a întors în... URSS, a redobândit cetățenia sovietică și s-a stabilit în Tbilisi, capitala Gruziei, țara tatălui ei! Nu a durat prea mult însă și a intrat în conflict cu autoritățile sovietice, drept pentru care a renunțat iar la cetățenia sovietică și a emigrat tot în SUA, în 1986! În anii '90 a avut reședința în Anglia, iar acum locuiește într-o casă retrasă din Wisconsin, SUA.

În acest an, va împlini 80 de ani. Ce viață paradoxală! Cred că cei din Hollywood stau ca pe ace că nu pot face un film biografic despre fiica sângerosului dictator din Kremlin, pe care presa occidentală interbelică îl botezase „Călăul roșu” și îl prezenta adesea în caricaturi care ilustrau acest supranume!

„Legătura orașului cu Roma”!

Tot în timpul călătoriei de întoarcere în orașul întemeiat de țarul reformator al Rusiei am aflat o explicație academică a numelui nerusesc al capitalei Imperiului Rus: „Denumirea orașului este compusă din trei cuvinte, fiecare cu sensul lui. *Sankt* înseamnă «sfânt», *Peter* este numele Apostolului Petru, care înseamnă în latină «piatră», iar *burg* (*burh*), în limba germană (olandeză) înseamnă «oraș». Așadar, în denumirea tinerei capitale a Rusiei s-au contopit: numele țarului Petru, cel al protectorului său Sfânt și firele culturii Greciei și Romei antice, ale Germaniei și ale Olandei. Dar, în simbolismul lui, este accentuată legătura orașului cu Roma, al cărei protector a fost Apostolul Petru. Chiar stema orașului, având două ancore încrucișate, seamănă cu cea a Vaticanului.”

***Petru I
la Muzeul Figurilor din Ceară
din Sankt Petersburg***

În folclor, capitala Imperiului Țarist era numită *Piter*.

*

Un site turistic spunea că dacă nu aveți timpul sau banii de a vedea Veneția (din Italia) și Amsterdam (din Olanda), ați putea vedea Sankt Petersburg (din Rusia), supranumit și „Veneția Nordului”, și astfel le veți vedea pe amândouă deodată! Iată Paradoxismul în reclama turistică! Îmi place foarte mult cum sună și, deși nu am văzut, încă, Veneția, ci doar Amsterdamul, cred că nu-i departe de adevăr. Poate că la o viitoare vizită în România, cu soția, voi face o escală în Veneția, ca să fac o verificare de 100% a veridicității paradoxistei reclame turistice.

4. Farmecul Veneției rusești

Catedrala Kazan – miniatură din Vatican!

Blocuri cu 9 etaje în Sankt Petersburg.
Strada Maurice Thorez (după numele unui fost lider comunist francez, 1900-1964).

[Bulevard se zice *prospekt*]

*

Ţentr = centru; *ţirk* = circ (un circ chinezesc sosise în oraş); *avtobus* = autobus; *stomatologia* (citesc pe o firmă); *platiti* = a plăti; *veterinaria klinika* = clinică veterinară; *dliia* = pentru; *v* = în; *s* = cu (îmi notez particulele astea de vorbire să fac legătura în propoziții); *inostraneţ* = străin; *dobri din* = bună ziua; *jurnal* = revistă, jurnal; *ocini* = foarte; *borş* = supă, borş (ca-n Moldova); *vseo* = toți; *cireş* = cireş; *vişini* = vişine; *nikagda* = niciodată; *nicivo* = nimic.

*

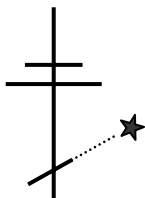
Zone întregi despădurite pentru a lăsa loc clădirilor.

*

Panimaiş? = înțelegeți?; *nadejda* = nădejde; *pop* = popă; *ţârkovnik* = ţârcovnic; *vesti* = vești, *uşa* [uşa, ca în românește!] = ureche; *pradaviti* = a vinde; *imperator/imperatriţa* = împărat/împărăteasă; *samovar* = ceainic cu robinet; *moi drug Boris* = prietenul meu Boris.

*

În vârful Catedralei *Kazan* din Sankt Petersburg (o copie mai mică a catedralei Sf. Petru din Vatican!) se află o cruce de aur. Ortodocșii ruși au crucea astfel:

cu treapta de jos îndreptată spre Steaua Polară.

Apropo de această catedrală, aflu un paradox al istoriei: bolșevicii au transformat-o în... Muzeul Ateismului!

*Florentin Smarandache
în fața Catedralei Kazan
din Sankt Petersburg*

M. M. ot Râmnicu Vâlcea mă atenționase asupra existenței în Sankt Petersburg a altei mici copii – cea după Taj Mahal, dar n-am apucat să o văd. Din fericire, văzusem originalul în India, în decembrie 2004!

Rusia – mamă vitregă pentru România!

Rusia a pierdut puține războaie. În afara ocupației mongole (secolul al XIII-lea), a fost învinsă în Războiul Crimeii (1853-1856) de francezi, britanici, otomani și Piemont (regat în nord-vestul Italiei), care i-au tăiat pretenția de-a atinge strâmtoarele Bosfor și Dardanele. Și-n războiul cu Japonia (1904-1905) pentru provincia chineză Manciuria.

Rușii cucereau, asimilau, cucereau, asimilau. Și totuși, Imperiul Sovietic a făcut implozie în anii 1990-1991 și s-a destrămat singur, fără a se fi tras un foc de armă!

Fostul Imperiu Țarist se mai sfărâmasese parțial, după Revoluția din Octombrie 1917, când Polonia, Finlanda, Republica Moldova și Țările Baltice s-au desprins, declarându-se independente, însă începând cu 1940, până în 1945, Republica Moldova, Țările Baltice, regiunea orientală a Poloniei și mare parte din Carelia finlandeză sunt reatașate Uniunii Sovietice.

Basarabia a fost amputată României în 1940, din cauza Tratatului Ribbentrop-Molotov, care avea o clauză secretă în acest sens. Rusia a fost pentru România ca o *mamă vitregă*! În 1812, ne-a confiscat Basarabia, iar între 1829-1856 românii din Moldova și din Muntenia au suferit un jug dublu, turcesc și rusesc, caracterizat prin hulițele Regulamente Organice, impuse de ruși, prin care ni se lua și dreptul de a ne forma singuri codul legislativ. În 1877-1878 Rusia ne sprijină în Războiul de Independență contra Imperiului Otoman, dar nu scapă prilejul de a-și „recupera” cele trei județe dunărene din sudul Basarabiei (Cahul, Ismail și Bolgrad), pe care Principatul Moldova le recăpătase în 1856, prin Convenția de la Paris, în urma înfrângerii Rusiei în Războiul Crimeii. După 23 august 1944, Rusia ne-a luat din nou sub dominația ei.

Ne-am eliberat de sub ruși în 1989, pentru a intra sub dominația altora! Când va ajunge România să fie cu adevărat liberă?...

[Perioada interbelică a fost cea mai înfloritoare din istoria românilor, cu teritoriul întregit.]

Crime pentru tronul țărilor

Luptele pentru Putere în sânul familiilor regale și imperiale sunt cunoscute în toate țările. Se omorau frate pe frate, tată pe fiu sau invers, nepot pe unchi etc., pentru a pune mâna pe sceptru. Începând cu împărații romani, regii englezi (vezi și dramele shakespeariene), până în zilele noastre, când regele Birendra al Nepalului și toată familia sa, au fost asasinați în anul 2001 (în versiune oficială de către

prințul moștenitor Dipendra, care s-a sinucis apoi, iar pe tron se urcă fratele regelui, Gyanendra Bir Bikram), dar nepalezii îl suspectează pe Gyanendra ca adevăratul făptaș.

Nici în Imperiul Țarist n-au lipsit aceste *anomalii* normale. Iată câteva drame shakespeariene *made in Sankt Petersburg*.

Elisabeta Petrovna, fiica lui Petru I, printr-o lovitură de palat, îl ucide în 1741 pe țarul Ivan al VI-lea (1740-1741), care a fost desemnat urmaș la tron de mătușa sa Anna Ivanovna (1730-1740), pe când acesta era sugar (avea vârsta de... două luni!). Deci, ca o culme a paradoxului, acest țar a domnit doar în... leagăn, iar în loc de sceptru, a ținut... biberonul!

Ecaterina a II-a (1762-1796) a conspirat la uciderea soțului ei, Petru al III-lea (care a domnit doar câteva luni în 1762). Ecaterina a II-a (născută în 1729, la Stettin), de origine germano-olandeză, este adusă la curtea țaristă ca nevasta lui Petru al III-lea Feodorovici (născut în 1728). După un an de conviețuire cu soțul ei, soacra observă că Ecaterina nu rămânea gravidă și află că soțul era impotent. Deoarece trebuia un urmaș la tron, Petru al III-lea suferă o intervenție chirurgicală, iar potența sexuală i se reface. Cuplul are un copil, Pavel I (născut în 1754), care mai târziu va deveni împărat. Ecaterina a întreținut relații cu mulți bărbați, în special militari. După alte surse, Petru al III-lea ar fi fost cam debil, handicapat. În puținul timp cât a fost țar a și comis lucruri stupide pentru țara sa, de pildă, a restituit lui Frederic al II-lea (rege al Prusiei între 1740-1786, din Dinastia Hohenzollern – ca și Regele Mihai al României) teritoriile prusace cucerite de armata rusă. Așa că, asasinarea lui Petru al III-lea a fost binevenită pentru popor, pentru că a scăpat de un conducător tălâmb. Ecaterina a II-a, deși nu era rusoaică, s-a dedicat trup și suflet Imperiului Țarist, pe care l-a considerat ca al ei personal! L-a lărgit, a învățat rusește, nemaiinteresând-o originea ei. Cred că dacă ar fi fost împărăteasa Japoniei ar fi făcut același lucru! Dar, a fost dură cu țărani, înăsprind birurile și înăbușind în sânge Răscoala lui Pugaciov (care se dădea drept Petru al III-lea, pentru atragerea cazacilor), în 1773-1774.

Pavel I, fiul Ecaterinei, succede la tron în 1796. Dar este omorât în somn (strangulat) în 1801 de prietenii fiului său,

Alexandru I, țar între 1801-1825, cu știrea acestuia, deoarece Pavel I adopta politica germană.

*

Citind despre atâția regi și împărați, mă gândeam că mi-ar fi plăcut să fiu vreun prinț moștenitor... dar, din păcate, nu-s decât un țaran moștenitor!...

Țigani hoți și-n Sankt Petersburg!

Când am trecut în clasa a V-a, la Bălcești, ne-a împărțit (fără să ne întrebe) în două secții: de franceză (unde am nimerit și eu) și de rusă (unde a nimerit un prieten de-al meu din copilărie, Victoraș Răducănoiu, care a plâns, de a venit taică-său la școală și l-au mutat la franceză). Dar eu mai învățam de la colegii de secție paralelă să scriu cu chirilice (mi se părea ca o codificare, ziceam că aș putea să inventez și eu alte litere).

O expresie rusească pe care am auzit-o, suna ca-n română: „*Alioșa, nemți pa ulița!*”.

Iar un actor, când eram copil, făcea comicării pe scenă, aluzii la „prietenia” româno-sovietică:

Davai ceas, davai moșie,

Harașo tovărășie!

[Dă-mi ceasul, dă-mi moșia,/Bună e tovărășia!]

*

03 august 2005.

– Atenție la *țiganie!*, m-avertizează Dmitri. Fură de rup în centrul orașului, mai ales pe turiștii străini care vin cu bani *cash* [numerar]. Pe consulul britanic l-au răpit și jefuit, iar pe nevastă-sa au bătut-o acum două săptămâni!

*

Târguiesc în Piața Catedralei *Kazan*.

În rusește, *cupiti* = a cumpăra.

*

Nevastă-mea, moldoveancă-rusoaică, îmi spusese direct ce să iau, *șapca ușanka* [căciulă cu urechi]. Am găsit una din blană de lup,

2.700 de ruble (~90 \$), în vreme ce-n Chișinău o luam la jumătate din preț! Am capul mare și nu-mi găseam pe măsură (nr. 61).

Am cumpărat un CD cu *ruskaia narodnaia muzâka* [muzică populară rusească], altul cu folclor țigănesc (*Gelem*) și o casetă de Rimski-Korsakov („*Șeherezada*”), ca s-o ascult în mașină.

*

Timp de 215 ani, Sankt Petersburg a fost capitala Imperiului Țarist (1703-1918), după care Lenin a mutat capitala la Moscova, fiindcă Sankt Petersburgul era prea aproape de granița cu Finlanda, deci ușor de atacat. Precizez anii de modificare a numelui acestui oraș: după moartea lui Lenin, 1924, a fost denumit *Leningrad* [Orașul lui Lenin], iar în 1990, Gorbaciov, cu *perestroika* [reconstrucția] lui, îl schimbă la denumirea istorică inițială, *Sankt Petersburg*, fiindcă Petru cel Mare l-a înființat cu acest nume.

*Autorul (în dreapta)
cu Boris Levîn, lângă
Biserica Mântuitorului
Însângerat*

*

Pe Bulevardul Nevski. *Biserica Mântuitorului Însângerat*, construită în perioada 1883-1907, pe locul unde țarul Alexandru al

II-lea (1855-1881) a fost ucis de teroriști. Este foarte căutată de turiști, fiind singura din oraș construită în stilul rusesc medieval, cu turla în formă de ceapă, a căror construire fusese interzisă de țarul Petru cel Mare.

“Chagall” = a mers înapoi în timp!

Expo *Marc Chagall* (1887-1985) la Muzeul de Artă Rusă. Chagall s-a născut în localitatea Vitebsk (Bielorusia), într-o familie de evrei. Biletul de intrare la expoziție costă 70 de ruble (~2,10 \$).

Mister, fantastic, geometrie arar, naiv, ciudat, nenatural. Avangardă. Capodoperele sale au fost produse în Vitebsk, Sankt Petersburg și Moscova. În 1918, s-a publicat o monografie despre el. În 1917 s-a căsătorit cu Bella Rosenfeld. Are ilustrații biblice, lucrări abstracte, litografie colorată, ceramică, sculptură.

Boris îmi spune că *șagati* înseamnă în rusă „a merge înapoi în timp”.

Fotografii mărite, înfățișându-l cu familia, biografia sa în rusă și engleză.

Compoziții încărcate. Imagini cu devieri în onirism și expresionism (de pildă, portretul unui muzician cu fața de culoare verde).

*

Continuăm vizionarea secției moderne de pictură a Muzeului de Artă Rusă. *Leonid Ciupiatov* [un tablou cu mult alb, linii simple; obiecte reale (un ferăstrău!) în imaginar]. *Kazimir Malevici*: necunoscutul, anonimul, nespecificul predomină. *Pavel Filonov*: complicate imagini, îngrămădite, fractate, obositoare când le privești.

Alți pictori: Ivan Puni, Natam Altman, Lev Bruni, David Burluk, Alexander Rodcenko (titluri precum „*Negru pe negru*”, „*Roșu pe galben*”), Mihail Matiușin, Olga Rozanova, Iosef Șkolnik, Lubov Popova, Nadejda Udalțova, Ivan Kliun, Pavel Mansurov etc.

*

Apoi, colecția de artă a secolului al XX-lea. Clasicul peisagist Șișkin (1832-1898). Ilia Repin (1844-1904), cu membrii Consiliului de Consultare a Țarului. Apoi V. V. Vereșceaghin (1842-1904), care

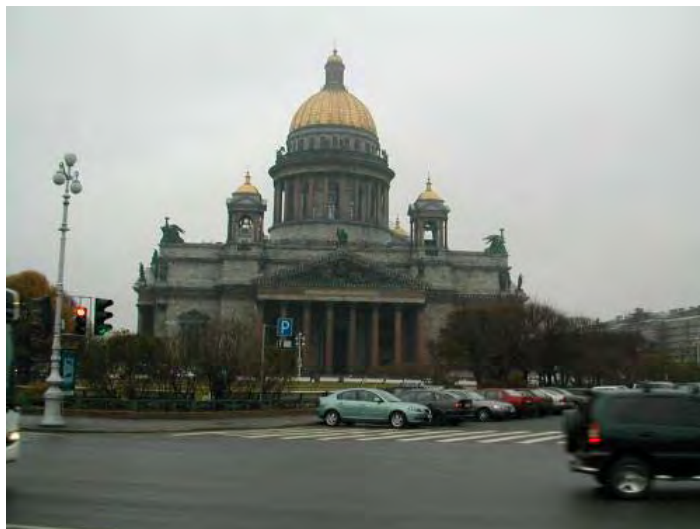
picta numai lupte și a murit în luptă. Multe portrete. Vizitatorii se așezau pe bănci și meditau îndelung la câte un tablou mai important.

*

Pătrundem în Grădina „Alexandru I”, din fața Oficiului Naval cu un turn înalt (*admiralteiskaia igla*). Statui pe alei: Nikolai Gogol (1809-1852), scriitor, autor al „*Sufletelor moarte*”, A Gorceakov (1798-1883), diplomat, prieten al lui Pușkin, Mihail Glinka (1804-1857), compozitor, Mihail Lermontov (1814-1841), mare poet, ucis într-un duel, profesorul de geografie Nikolai Prjevalski (1839-1888), explorator mort în timpul unei expediții în Asia Centrală.

„Nopti albe” și „Zile negre”

Trecem pe lângă Catedrala *Sf. Isaak*, cea mai înaltă clădire, 101,5 m. Este interzisă ridicarea unei construcții mai mari în Sankt Petersburg! Ea se numește astfel pentru că Petru cel Mare, care a ridicat aici, în anul 1710, prima biserică din lemn, se născuse în ziua de Sf. Isaak al Dalmației. Actualul edificiu este cel de-al patrulea construit pe acest loc. A fost realizat în perioada 1818-1858, după planurile arhitectului francez Montferrand.

Catedrala „Sf. Isaak” din Sankt Petersburg

*

- Cum se numește parcul acesta?
- Nu știi!, răspunde Boris.
- Păi nu ești din orașul acesta?
- Ba da, însă eu știu numai drumul pân' la bibliotecă!

*

Un restaurant cu nume ridiculizator în engleză: „*Lenin's Mating Call*” [Chemarea populației lui Lenin].

*

Regizorul basarabean Emil Loteanu (1936-2003), care a locuit și la Moscova, unde a studiat actoria și regia, este foarte cunoscut în Rusia pentru filmele lui (cele mai de succes au fost „Poienile roșii”, „Lăutarii”, „Șatra” și „Dramă la vânătoare”, ultimele două fiind ecranizări după clasicii ruși Maxim Gorki și A. P. Cehov). Dmitri auzise de el.

*

La ora zece seara, în Sankt Petersburg este atâta lumină afară, de zici că e miezul zilei! Nici nu-ți vine să te culci!

Senzație de optimism, veselie. Astea-s „Noaptele albe” (*Belâie noci*), și magazinele sunt deschise până la orele 11-12 noaptea. Dar iarna e invers, „Zilele negre” (*Ciornâie dni*) – pentru simetrie.

*

Vladimir Zvorikin (1888-1982) a inventat televizorul, iar David Sarnoff (1891-1971) l-a construit – doi emigranți ruși, în anii 1920, în America. Erau în afara mediilor academice ori politice, care manipulează multe premii, finanțări. Nici măcar un patent n-au luat! Lucrau doar ca ingineri.

“*Harley-Davidson*” = *Harlamov-Davidov*!

Motocicleta „Harley-Davidson”, fabricată în America, provine tot de la oameni de știință ruși, Harlamov și Davidov, care lucraseră la o fabrică din Riga. Au prezentat lui Nikolai al II-lea această invenție și au solicitat fonduri pentru construirea motocicletei. Țarul i-a refuzat afirmând că este „o jucărie stupidă și-un joc stupid”.

În 1903, Harlamov și Davidov emigrează în America și înființează o fabrică de motociclete în New Orleans.

*

Alt tehnocrat rus celebru, Igor Sikorski – inginer, pictor, scriitor – a inventat elicopterul în 1941 și tot în SUA. Este binecunoscută opoziția sa la politica lui Goebbels (1897-1945), ministrul propagandei sub Hitler, care făcea reclamă pentru „știința națională”, în vreme ce Sikorski vorbea de o „știință internațională”.

Emigrat și el în America (toate creierele converg aici!) după Revoluția Bolșevică, își înființează propria companie aeriană.

*

Filme vechi la televiziunea rusă, neîntrerupte de reclame. De pildă, vizionăm producția cehoslovacă din anul 1965 (!) „*Berea e cea mai bună pentru sănătate*” – măcar nu e cu crime, precum cinematografia actuală. Ba, are și culoare locală nostimă.

Filmele străine sunt subtitrate.

*

Rușii înțeleg sârbă, cehă, bulgară, ucraineană – limbile slave sunt asemănătoare, dar diferite!

*

Din 1986, când a început *fuziunea la rece*, prin articolele lui Pont și Fleischer, opusă *fuziunii la cald* (adică miliarde de grade Celsius), a apărut un mare val de opoziție și de luare în derâdere. Temperaturi așa de înalte se obțin în catalizatoare cu explozii atomice ori în acceleratoare de particule (ciclotroane), unde particulele sunt accelerate pentru creșterea energiei cinetice. La bomba atomică, în momentul exploziei, temperatura este de miliarde de grade.

Un membru al Academiei Ruse de Știință, Velihov, se pronunță împotriva fuziunii la rece – adică la temperaturi în care trăim, de exemplu, în jur de 20° C – considerând-o „o stupiditate”. Dar alți cercetători o acceptă.

Dilema apare datorită faptului că au existat și experimente *pro* și *contra* fuziunii la rece.

*

În trenurile rusești, toaletele sunt mai curate decât în cele românești ori bulgărești. În vagoane, muzică americană, rusească.

*

Ne plimbăm prin *Sasnovka* [Pădurea de pini], în nordul Sankt Petersburgului, cu zmeură și ciuperci. Veverițele stau cu lăbuțele întinse, parcă ar cerși nuci. O baltă cu rațe sălbatice.

Tineri pregătind *șaslâc* (carne prăjită pe grătar). Am auzit prima dată de *șaslâc* de la soția mea, Lilia.

Un poligon militar alăturat... (să nu se rătăcească vreun glonț!)

*

Adamov, ministrul rus al Energiei Nucleare, a fost arestat în Elveția pentru că a transferat vreo 60 de milioane de dolari în contul propriu, în loc să-i dea guvernului pentru distrugerea reactoarelor nucleare din submarine.

Statele Unite au demarat această acțiune de denuclearizare (înarmarea rezultase în timpul Războiului Rece).

*

I-am sugerat lui Boris să înlocuiască pozitronium cu pionium, protonium, antiprotonium heliu sau muonium. Mi-a răspuns că nu-s stabile, iar Dmitri a adăugat că-s greu de realizat acești atomi exotici (adică necesită o cantitate mare de energie).

Eram curios dacă anomalia cu excesul de energie de la ortopositronium, observată în experimente (deci încălcarea Legii Conservării Energiei), se va manifesta și la alți atomi exotici.

*

Zima = iarnă, *șahmatî* = șah (ca șah-mat în română), *ridona* = copil, *poiezd* = tren, *kto* = cine, *abet* = masa de prânz.

*

Compozitori (de simfonii, operă) ruși contemporani: Sergei Slanovski, Edison Denisov, Leonid Desiatnikov.

Dintre clasici îi amintesc pe Ceaikovski („*Lacul lebedelor*”, pe care l-am văzut la Odesa în '97), Prokofiev, Sviridov, Miaskovski.

În business-ul muzical, sunt unii care câștigă milioane, iar alții – săraci lipiți. În topul încasărilor, pe primul loc este Alla

Pugaciova (se menține în atenția publicului la muzica de estradă, deși are 56 de ani), apoi grupurile „Mumi Trol”, „Animale”, pe urmă soliștii Valeria (atât, fără nume de familie), Filip Kirkov (de origine bulgară, 45 de ani, soțul mult mai tânăr al Pugaciovei), Nikolai Baskov, Evgheni Gasmanov, Gheorghiev (compozitor), Rastovski (cântăreț de operă) – toți milionari în dolari.

Moscheea din Sankt Petersburg

Din multele țări prin care am umblat, am ajuns la concluzia că, deși fiecare are specificul ei, se ajunge la o *convergență a civilizațiilor*, o mixtură, o influențare reciprocă.

*

Boris a emigrat în Israel unde a stat 6 luni (în 1993). Soția lui n-a vrut să-l însoțească. Boris a căutat post de cercetător în fizică nucleară și n-a găsit. Trăia din ajutor social. Dacă a văzut că așa stau lucrurile, s-a întors în Rusia.

***Moscheea din
Sankt Petersburg***

*

Pe strada Kronversk, în plin Sankt Petersburg, există o moschee înaltă, impunătoare, cu arabescurile ei. Are o capacitate de 5.000 de oameni, este cea mai mare moscheie din Europa și cea mai nordică din lume! Are 45 m lungime, 32 m lățime, înălțimea este de 39 m la cupolă și de 48 m la cele două minarete. Construită în perioada 1910-1920, a fost, desigur, închisă de regimul bolșevic și transformată în depozit. Retrocedată cultului islamic în 1956, a fost restaurată...

Mă interesez să aflu, cât am timp, despre tot felul de religii, secte, credințe, culte (incluse în diverse cult-uri), pentru a nu urma niciuna. Vreau să rămân un om liber, independent.

*

La semafor, un ceas electronic îți numără câte secunde mai sunt până la culoarea verde (trecerea pietonilor): 40 de secunde.

*

Dmitri a locuit trei ani și jumătate în Anglia. Studia la un colegiu în Doncaster (lângă Sheffield) limba engleză. A discutat cu mulți expatriați ruși.

În Germania trăiesc vreo 2.000.000, în Israel – 1.500.000, iar în Marea Britanie, mai puțini – 50.000. Țările occidentale acordă ajutoare sociale exilaților din fosta URSS. În SUA sunt circa 3.000.000. Guvernul german a anunțat că nu va mai acorda ajutoare începând cu decembrie 2005.

– Fetele emigrante, continuă Dmitri, au numai bani în cap, altceva nu le interesează. *Not good...* [Nu-i bine..., în limba engleză]

*

Mănânc plăcintă caldă cu ciuperci (*hâicin s gribami*) de la un chioșc de lângă stația de metrou. Mirosea atât de îmbietor că nu m-am putut abține – mi-amintea de cele din Chișinău.

*

În cărțile științifice rusești, textul e-n chirilice, dar ecuațiile, formulele cu litere latine și grecești (standardul internațional), precum la arabi, unde textul este de la dreapta la stânga cu șerpuiturile sale, dar ecuațiile și formulele de la stânga la dreapta, tot cu litere latine și grecești.

Alfabetele latin și grecesc se învață în Rusia din clasa a V-a. Cel chirilic, evident, din clasa I.

*

Computerul lui Boris are tastatura bilingvă: literele latine cu negru, iar chirilicele cu roșu. Schimbarea alfabetului se face prin apăsarea simultană a două taste: *Ctrl+Shift*.

*

Trecem pe lângă Biserica Catolică „Sf. Ecaterina”, de pe Nevski Prospekt, construită între anii 1763-1783 de J. B. Delamot și A. Rinaldi.

Filarmonica. Apoi, Biserica Ortodoxă Armenească.

Universitet Tehnologhii i Dizaina.

La un colț de clădire, un bătrân cântând la acordeon (*armonica*)... priveliște tipic rusească (îi fac o poză).

În fața Ermitajului, un monument ridicat de țarul Alexandru I după războiul câștigat împotriva lui Napoleon (1812). De fapt a fost o luptă parșivă, francezii fiind învinși de gerul rusec! Napoleon și-a pierdut armata.

Mii de ofițeri, ingineri, profesori francezi s-au stabilit în Rusia, unde erau mai multe oportunități pe un teritoriu uriaș.

Kutuzov a fost generalul rus care a dirijat apărarea, constând mai degrabă în tăierea aprovizionării și hărțuirea armatei franceze. Au avut loc numai două ciocniri minore între taberele rivale.

*

Lilia mi-a spus direct în rusește ce să-i cumpăr: *orenburski platoc* (cu flori) și *belaia pautinka* (albă și subțire).

– Ce sunt alea?, mă nedumiresc eu.

– Las’ că știu ei! Să nu vii fără ele!

(Ordin de la Măria Sa, Împărăteasa Transnistriei! Deci, trebuie să-i cumpăr neapărat nevesti-mi două basmale din lână.)

*

Pentru că mă trambalez cu zeci de kilograme de cărți scrise de mine, pentru a le dona bibliotecilor, universităților și prietenilor, Dmitri mă ironizează amical:

– Bine că nu ești și sculptor, c-ar fi greu să te trambalezi cu statui după tine!

Pe când cărțile sunt mai ușor de cărat.

Faimosul muzeu Ermitaj

ЕРМИТАЖ [Ermitaj].

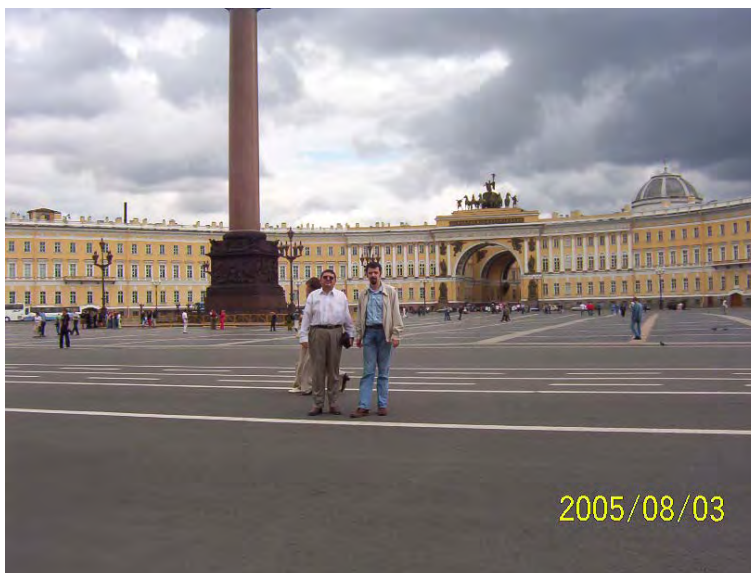

Palatul de Iarnă, una dintre clădirile celebrului Muzeu „Ermitaj” din Sankt Petersburg

Etimologia acestui cuvânt este franceză, însemnând *casă de țară, retrasă*; prin extensie: *construcție izolată, loc retras pentru recreere*. Biletul de intrare costă 350 de ruble (~13 \$), dar astăzi, 04 august, e gratuit. Norocul nostru! Dmitri glumește că-n cinstea mea (!) Aglomerație. Ne obligă să lăsăm gențile la garderobă. Nu mai găsesc nici o broșură în engleză despre muzeu, se vânduseră toate, dar găsesc una în franceză (mai erau și-n spaniolă ori în italiană).

Ermitajul este unul dintre cele mai mari muzee din lume. Multe obiecte de artă au fost vândute între 1928-1933, dar și după căderea Imperiului Sovietic. În prezent, cuprinde peste 2.000.000 opere și obiecte de artă de la începutul umanității (paleolitic), până în secolul al XX-lea. Conține șapte clădiri: Palatul de Iarnă (unde „hibernau” țarii); Teatrul Ermitajului; Micul, Vechiul și Noul

Ermitaj; Statul Major și Palatul Mencikov (după numele primului guvernator al St. Petersburgului), situat pe Insula Vassilievski.

Autorul (în stânga) cu Dmitri Rabounski în Piața Palatului de Iarnă – în spate se văd Coloana lui Alexandru cel Mare și clădirea Statului Major

A fost înființat în anul 1764, pentru adăpostirea tablourilor achiziționate de Ecaterina a II-a, care dorea un loc de refugiu, de solitudine. O grădină suspendată a fost amenajată în anii 1764-1775 de către Iuri Velten și J. B. Vallin.

Muzeul se împarte în șase departamente: cultură primitivă, cultură antică, artă orientală, artă din Europa Occidentală, cultură rusă și monetărie (numismatică).

Prințul Dimitri Galițan, Denis Diderot (filosof și critic de artă francez), E. M. Falconet (sculptor) și Melchior Grimm (scriitor) o sfătuiau pe împărăteasă ce să colecționeze. Ei îi plăceau mai mult pietrele gravate și bijuteriile.

Printre lucrările de valoare inestimabilă se numără cele de Michelangelo, Leonardo da Vinci, Raphael, Malevici, Kandinski.

După Revoluția din 1917, muzeul s-a îmbogățit cu tablourile din colecțiile private naționalizate de bolșevici.

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, Leningradul fiind asediat de naziști, colecțiile Ermitajului au fost evacuate în Munții Urali.

O Împărăție! O adevărată minunăție sunt decorațiile murale, până și tavanul. Totul strălucea (decoruri aurite, gingașe). N-aveai loc de grupurile de turiști conduse de ghizi, vorbind în multe limbi. Am văzut o clasă de copii japonezi. Nu pot să uit măreția încăperilor, gravurilor, ușilor capitonate, încrustate cu aur din Palatul de Iarnă. Ce viața duceau țarii, și-n ce mizerie trăiau țăranii!

Tronul imperial din Palatul de Iarnă

Sala tronului. Scara de onoare. Trăsura aurită a țarului (din anii 1720). Sala feldmareșalilor (1833-1839). Sala „Petru cel Mare”. Sala armurilor. Portrete de țari, țarine, prinți și prințese, conți și contese, generali de oști. Capela imperială.

Scara de onoare – Palatul de Iarnă

Apartamentele particulare ale împărătesei Maria Alexandrova (soția împăratului Alexandru al II-lea): Sala Albă, Salonul Aurit, Salonul Zmeurit, Sala Verde de masă, Budoarul, Dormitorul.

*Caleașca imperială
aurită, folosită la
încoronarea țarilor*

*

Ah, picturile astea religioase, întunecate, învechite... te ia groaza!... Din Evul Mediu tulburat. Artă occidentală (Franța, Germania, Anglia, Italia), secolele XV-XX.

Tablouri, multe tablouri. De la Pierre Dumontier (aprox. 1540 – înainte de 1610) și pictori anonimi, apoi Louis Le Nain (1593-1648), Le Lorrain (1600-1682), Antoine Watteau (1684-1721), François Boucher (1703-1770), Jean-Marc Nattier (1685-1766) unul dintre fondatorii portretului *rococo* (un stil plecat din și contra barocului, abundent în ornamentații, dar cumva discreditat ca fără gust), Jean-Baptiste Siméon Chardin (1699-1779) din Epoca Luminilor, moralizatorul Jean-Baptiste Greuze (1725-1805), apreciat de Denis Diderot.

Mobilier Ludovic al XV-lea și XVI-lea.

Neoclasicul Antoine Gros (1771-1835) și subiectele sale napoleoniene, romanticul Eugène Delacroix (1798-1863), peisagistul Théodore Rousseau (1812-1865), fondatorul Școlii de la Barbizon (în acest sătuc au venit să picteze Corot, Millet, Constant Troyon, Diaz de la Peña).

Celebrii artiști Claude Monet (1840-1926), cu peisajele sale, Pierre Auguste Renoir (1841-1919), cu portrete feminine, Camille Pissaro (1830-1903), cu imagini urbane, impresionistul Paul Cézanne (1839-1906), fauvistul Vincent Van Gogh (1853-1890), inclus în mod curios în galeria franceză(!). Van Gogh a fost sărac, suferea de singurătate și a fost internat la spitalul de boli nervoase; în toată viața lui, de altfel scurtă, n-a vândut decât un singur tablou! Noroc cu fratele său, care i-a salvat și i-a promovat opera. Van Gogh crea repede și a pictat multe tablouri.

Paul Gauguin (1848-1903), respins, sărac și scârbit de Europa, se retrage în Oceania (1891) trimis de Ministerul Francez al Educației Naționale, unde pictează pastorale misterioase, exotice. În tablourile sale tahitiene, predomină cărămiziul. Nu se mai întoarce în Europa, moare pe insula Dominique.

Clasicul sculptor Auguste Rodin (1849-1917), cu lucrări senzuale, rotunjite. Pierre Bonnard (1867-1947), care aderase la

grupul *nabis* (*nabi* = profet biblic), insuflând un neoimpresionism. Maurice Denis (1870-1943), unul din creatorii stilului *Art Nouveau*.

Superstarul Pablo Picasso (1881-1973), cu tablouri din perioada sa „*albastră*”, figuri deformate, ascetism. Perioada cubistă a sa (începând din 1907).

Henry Matisse (1869-1954), care îmbrățișează fauvismul (primul curent de avangardă al secolului al XX-lea, ultimul fiind paradoxismul). Momente fugale, grupuri dezintegrate. Influențat și de arta musulmană, pictează interioare rafinate. A vizitat Marocul în perioada 1912-1913, pictând în stil oriental. Expresionistul Chaïm Soutine (1893-1944).

Pictura germană, începând cu Ambrosius Holbein (aprox. 1495-1519), mort foarte tânăr și nelăsând decât foarte puține opere, rare. Lucas Cranach cel Bătrân (1472-1553), cu idei umaniste și inspirat din folclorul național. Picta pentru rege. George Flegel (1566-1683), cu naturi moarte. Christophe Poudiss (aprox. 1618-1666), cu realismul său poetic format la școala olandeză de pictură.

Stil religios monumental la Johann Friedrich Overbeck (1789-1869), admirat de poetul rus Vasili Jukovski.

Alegorii și visuri poetice la Caspar David Friedrich (1774-1890). Simbolistul Franz von Stuck (1863-1928), profesor al lui Kandinsky.

Expresionistul Heinrich Campendonk (1889-1957) care, după Primul Război Mondial, se exilează la țară, deoarece expresionismul nu mai interesa publicul.

Italieni: Giorgio Morandi (1890-1964), cu natură moartă și *metafizică*. Sub impactul avut asupra sa de la Giorgio de Chirico, creatorul picturii metafizice, artistul se bazează pe imagini din subconștient.

Massimo Campigli ((1895-1971) care pleda pentru arta monumentală. Renato Guttuso (1912-1987) cu un neorealism expresiv, foarte viu.

Sculpturi de Giacomo Manzú (1908-1990), Emilio Greco (1911-1995).

Inventatorul Artei Abstracte, Vassily Kandinsky [numele este în transcripție occidentală, (1866-1944)], rus mutat la München în 1902 și apoi la Paris, fugind de naziști. Înainte de a părăsi Germania, și-a ascuns tablourile în subsolul casei și a zidit intrarea (precum mi-am îngropat eu manuscrisele într-o cutie de fier în via casei, lângă un piersic).

Analog, rusul Kazimir Severinovici Malevici (1878, Kiev – 1935, Leningrad) cu *suprematismul* său, tot o formă de artă abstractă. La Ermitaj am văzut „*Pătratul negru*”, un simplu pătrat negru pe fond alburiu, dar pictorul revenea cu variațiuni pe același subiect. Cel mai șic tablou al său este „*Pătratul alb pe fond alb*”!

Celălalt avangardist, Kandinsky, asocia culorilor sunete (precum Rimbaud, poetul revoltat, care la 20 de ani a încetat orice activitate literară!): galbenul – sunetului de vioară, albastrul – sunetului de violoncel, și violetul – sunetului de contrabas.

Englezi: bogăția nuanțelor la Thomas Gainsborough (1727-1788), Joseph Wright de Derby (1734-1797) și viața cotidiană, George Morland (1763-1804) care a pictat 4.000 de tablouri, Joshua Reynolds (1723-1792) cu alegorii mitice, mulți portrețiști – Christina Robertson (1775-1856), Thomas Lawrence (1769-1830).

Cultura rusă, care îmi era mai puțin cunoscută, deși am trăit sub dominația lor, dar eu am fost francofon. Desigur, picturile murale vechi conțin scene hagiografice (Sf. Nikolai Zaraiski, de pildă, secolul al XVI-lea). Gravuri din secolul al XVIII-lea. Ivan Vișniakov (1699-1761), cu portrete care sunt pe jumătate icoane.

Mihail Lomonosov (1711-1765) cu un mozaic înfățișând portretul lui Petru I. Eu îl știam doar savant, fondator al Universității care-i poartă numele, din Moscova, dar descopăr că a fost și artist (are 21 de mozaicuri), precum și scriitor.

Interioare rusești (secolele XVIII-XIX). Biblioteca țarului Nikolai al II-lea, cu scară interioară (stil gotic). Un portret anonim al împărătesei Ecaterina I (1725-1727). Ce destin fericit a avut femeia asta! Fiică de țărani lituanieni, apoi soția unui soldat căzut prizonier la ruși în bătălia de la Marienburg, este luată în căsătorie de Petru I, care-i lasă tronul la moartea lui. Numele ei adevărat: Martha

Skavronski. Numele adevărat al Ecaterinei a II-a era Sophia von Anhalt-Zerbst.

Arta orientală. Egiptul antic, Mesopotamia, Palmirul antic (mileniul IV î.H.-secolul IV d.H.). Bizanțul (secolele IV-XV). Din China și Japonia (Orientul Îndepărtat), până la popoarele din Caucaz.

Statuia faraonului *Amenemkhet al III-lea*. Zeița *Sekhmet*, a războiului și căldurii mari, fiica zeului Soarelui, *Ra*. De *Ra* știam de la rebus, fiindcă în multe careuri tematice era definit „*Soare egiptean*”. *Sekhmet* e reprezentată ca o femeie cu cap de leu.

Anubis, alt zeu egiptean, al morții, care arată ca un om cu cap de șacal. Divinitate înaripată (are patru picioare, ca de animal, plus mâini și cap de om) din Caucaz.

Vânători pe elefanți în picturi murale (din Uzbekistan) – influență hindusă. Picturi pe lemn, sculpturi în fildeș, piatră, bronz, argint, din perioada bizantină (Imperiul Roman de Răsărit, secolele IV-XV).

Vase, discuri persane. Portretul regelui persan *Fath' Ali Schâh*, cu barba lungă până la brâu!

Icoane budiste, *Budismul tantric (Vajrayana)* pătrunde din nordul Indiei în Tibet (secolele VII-VIII). Vase chineze în albastru de cobalt. Sculpturi japoneze (marcă a școlii din Kyoto sau Osaka).

Arheologie. Găsesc și obiecte basarabene descoperite la Costești (din secolele IV-V), dar și la Marea Neagră (*Ciornoe More*, pe rusește).

400.000 de piese arheologice din preistorie (paleolitic), până în Evul Mediu. Arta primitivă avea un stil animalier. Totemuri, idoli, griffoni (animale cu corp și cap de leu, plus aripi de vultur). Tapițerii.

Trezoreria. Cercei, agrafe, diademe, vase din aur. Masca funerară a unui rege. Bijuterii sclipitoare, la care Lilia ar fi stat ore, dacă venea, întrebându-mă pe mine (specialistul de doi bani!) care-s frumoase: „*Păi tu, ca bărbat, ai alte gusturi!*”. Mese încrustate, ornamente de turbane.

În *Ermitajul Mic*, pe lângă Grădina Suspendată, se găsește artă olandeză (secolele XV-XVI) și artă aplicată din Evul Mediu. Celebru este Pieter Bruegel cel Tânăr (1564-1683), pictor flamand,

fiul lui Bruegel cel Bătrân (1525/1526-1569). Amândoi zugrăvind peisaje rustice sau istorice.

În *Vechiul Ermitaj* artă italiană. Peruginul Pietro Vannucci (1450-1523), Bernardino Fungai (1460-1516), Leonardo da Vinci (1452-1529)... *voilà!* Artă venețiană, în frunte cu șeful ei Titien (Tiziano Vecellio – 1485/1490-1576), Paolo Caliari (1528-1588) discipol al lui Titien.

Teatrul Ermitajului într-un decor *rococo*. Construit de arhitectul Giacomo Quarenghi între anii 1783-1789. Ecaterina a II-a iubea teatrul și scria ea însăși piese, ba chiar participa la punerea lor în scenă.

Noul Ermitaj cuprinde iarăși artă occidentală (secolele XV-XVIII). Impresionante sunt Lojile lui Raphael, în care sunt reproduse picturile lui Raphael de la Palatul Papilor din Vatican. Niște decorații pe un albastru ca de vis.

Celebrități artistice sunt strânse aici pe lângă Raphael (Raffaello Sanzio, 1483-1520), Michelangelo Buonarroti (1475-1564), Caravaggio (1571-1610), iar în arta spaniolă El Greco (Domenikos Theotokopoulos, 1541-1614), de origine într-adevăr greacă – el avea un defect la ochi (astigmatism al cristalinului) și de aceea portretele lui sunt alungite. Velasquez (1599-1660) ajuns pictor al regelui datorită influenței Ducelui de Olivares. Goya (1746-1828).

Apoi Rembrandt (1609-1669) cu peste 28 de tablouri, unele pictate cu ajutorul discipolilor lui (unele sunt prea întunecate – ca Evul Mediu!), Rubens (1577-1640), șeful Școlii Flamande de Pictură, cu misticism și simbolism. Van Dyck (1599-1641) cu portrete inocente de copii.

Și închei cu *Edificiul Statului Major*. Uf, am vizitat prea mult – îmi trebuie un an să rumeg și să prelucrez informația dintr-o singură zi!

Fortăreața „Petru și Pavel”

Petro-Pavlovskaia Kreposti (Fortăreața „Petru și Pavel”). Dar să văd cât mai mult, *tempus fugit*. Această citadelă este prima construcție cu care a început orașul, în 1703. După ce Petru I a

cucerit de la suedezi Nöteborg (1702), iar garnizoana Nienskans a capitulat în 1703, armata țaristă ajunge din nou la Marea Baltică.

Fortăreața „Petru și Pavel” din Sankt Petersburg

Pe fosta insulă finlandeză Enisaari (acum Hare), Petru I a ridicat fortăreața, al cărei *design* de apărare este realizat de inginerul francez Joseph Gaspard Lambert și de Petru I însuși. Primul arhitect al orașului a fost din nou Petru I și italianul Domenico Trezzini (1670-1734), care a trăit 30 de ani în Rusia. Orașul creștea în jurul fortăreței.

20.000 de soldați și de lucrători ruși, plus prizonieri suedezi, au lucrat, în condiții dificile, foarte repede. Fortăreața are formă hexagonală, cu șase bastioane, care au următoarele nume: Menșikov, Golovkin, Zotov, Trubețkoi, Narâșkin și al Țarului. St. Petersburgul n-a avut liniște în nord-vest decât după victoria rusă de la Poltava, în Ucraina (1709), și după capturarea Vâborgului (1710).

Grosimea fortificației, formată din două ziduri, ajungea la 20 de metri, iar înălțimea la 12 metri. Între ziduri erau cazemate, muniții, piese de artilerie, barăci ale soldaților. În 1720, inginerul militar Burehard Christoph von Münich îl înlocuiește pe Trezzini ca

director al fortificațiilor. Insula Hare era legată acum trei sute de ani de insula vecină printr-un pod de pontoane. La intrarea în fortăreață, o poartă zidită, înaltă; un vultur cu două capete deasupra arcului de trecere. Basoreliefuli îmbinând simbolismul creștin cu mitologia clasică. Două statui în nișa zidului: *Bellona*, zeița războiului și *Minerva*, protectoarea artelor și științelor.

Neva a inundat în repetate rânduri orașul. În semn de salut, în fiecare zi, la prânz, se trage câte un foc de artilerie din Bastionul Narășkin. Fortăreața a fost reconstruită de multe ori. În interior se află Catedrala „*Sfinții Apostoli Petru și Pavel*”, cu un turn cu clopot și ceas – care în secolul al XVII-lea constituia ceasul orașului. Ceasul cânta imnul rusesc, apoi a cântat imnul sovietic, dar acum nu mai cântă. Interiorul catedralei este măreț, auriu, luminos, în stil baroc. Decorații de artiști precum: Giovanni Boldini, Robert Salemann, Andrei Matveev, Vasili Ignatiev, Georg Gsell, Ksenofontov, sculptorul în lemn Ivan Petrovici Zarudnâi. Iconostasul este făcut de pictorii Pospelov și Protopopov, iar schițele de Mihail Avramov, reprezentând imagini de nobili ruși și membri ai familiei regale, canonizați de Biserica Ortodoxă: prințesa Olga, prinții Vladimir, Gleb, Boris, Alexandru Nevski.

Obiecte înfățișând *regalia imperialae*. 32 de sarcofage, morminte ale țarilor și ale rudelor acestora. Rămășițele ultimului țar, Nikolai al II-lea (1894-1917), ale soției acestuia – Alexandra Feodorovna, ale celor cinci copii, uciși de bolșevici la 17 iulie 1918, la Ekaterinburg, au fost aduse în 1998 în capela din St. Petersburg, alături de mormintele celorlalți țari: Petru I, Ecaterina I (soția lui Petru I), Ecaterina a II-a, Alexandru I, Alexandru al II-lea, Alexandru al III-lea, Anna I etc.

Am mai vizitat *Casa Comandantului*, unde erau judecați prizonierii politici de către Tribunalul Suprem. Pe o placă, erau numele decembriștilor condamnați pe 12 iulie 1826 la moarte (cinci dintre ei) sau la închisoare, deoarece se revoltaseră împotriva țarului (în vremea aceea domnea Nikolai I (1825-1835). Tinerii aristocrați cereau constituție, libertăți politice, spirituale. *Intelligenția* rusă s-a divizat în această perioadă în pro slavofonă și pro occidentală.

Casa Barcă reprezintă barca ce-a dat naștere flotei ruse (după zisele lui Petru cel Mare). Există și un cimitir dedicat comandanților. Primul monument funerar a fost pentru Robert Bruce, scoțian de origine, a cărui familie se refugiase aici, deoarece avea probleme cu englezii, care-i atacau mereu pe scoțieni. Robert Bruce supraveghease construcția pe insula Hare între 1704-1720.

Monetăria, construită de Antonio Porto. În cadrul fortăreței se află și o închisoare pentru cei care comiteau crime împotriva statului, un fel de Bastilie rusească. Însuși fiul lui Petru I, țareviul Alexei, a fost închis și a murit aici în 1718, deoarece încercase să influențeze politica statului să atace vestul (ceea ce ar fi fost o eroare) în locul estului (unde exista un teritoriu vast, foarte slab populat, deci ușor de cucerit).

Aici au fost închiși: celebrul romancier Dostoievski (1821-1881), condamnat la moarte datorită ideilor sale liberale, grațiat la locul de execuție, deportat în Siberia, instabil în viață; revoluționarul și teoreticianul anarhist Mihail Bakunin (1814-1876); scriitorul Nikolai Cernâșevski (1828-1889) care a scris chiar în pușcărie celebrul roman „*Ce-i de făcut?*”; scriitorul și filosoful Alexandru Radișcev (1749-1802); teroriștii care l-au asasinat pe țarul Alexandru al II-lea (1855-1881); prințul anarhist Potemkin (1739-1791), care a murit lângă Iași; Alexandru Ulianov, fratele cel mare al lui Lenin; celebrii Maxim Gorki (1869-1936) și Leon Troțki (1879-1940).

În această închisoare s-a aflat pentru scurtă vreme, întemnițat de bolșevici, și ambasadorul României la Petrograd, Constantin Diamandi (1860-1931)! Acesta venise la post în 1914. În urma revoluției bolșevice din 25 octombrie 1917 (pe stil vechi, sau 7 noiembrie 1917, pe stil nou), soldații bolșevici, euforizați de „Decretul asupra Păcii” (primul decret dat de Congresul Sovietelor, în 8 noiembrie 1917) și de cererea Guvernului sovietic, condus de Lenin, de pace separată cu Puterile Centrale (făcută în 22 decembrie 1917), părăseau frontul din Moldova pentru a se întoarce acasă și se dedau la jafuri. Amintim și faptul că un comitet de inițiativă al soldaților ruși bolșevici din Iași a pus la cale, în decembrie 1917, un complot care viza arestarea Guvernului României și a regelui Ferdinand I, la Iași, pentru a proclama o republică sovietică în

România! Complotul a fost dejucat datorită patriotismului unui voluntar român din Ardeal, care a informat prompt autoritățile române. Datorită haosului provocat de bolșevici pe Frontul de Răsărit, exista pericolul ca armatele germano-austriece să pătrundă în Basarabia (provincie rusească din 1812), ceea ce ar fi dus în mod iminent la ocuparea totală a României de către Puterile Centrale, cu care Guvernul român, forțat de poziția *SOVNARKOM* (guvernul sovietic, condus de Lenin) și de debandada soldaților bolșevici aliați, aflați în România, semnase un armistițiu, în 9 decembrie 1917. Confruntat cu o sumbră perspectivă, Guvernul României, care în 6 ianuarie 1918, primise o cerere de ajutor militar din partea Sfatului Țării al Republicii Democratice Moldovenești a Basarabiei (proclamată în 15 decembrie 1917), a trimis trupe peste Prut, în 23 ianuarie 1918, pentru a asigura spatele frontului. Guvernul bolșevic din Petrograd a considerat această acțiune ca pe un act de război, drept pentru care Lenin a dispus arestarea ambasadorului român la Petrograd și a cerut retragerea trupelor române din Basarabia. Constantin Iamandi a fost eliberat în urma intervenției energice a întregului corp diplomatic din Petrograd și a fost expulzat la Helsinki, capitala Finlandei.

Monumentul dedicat lui Petru I, de sculptorul Mihail Șemiakin, reproduce figura țarului după masca sa mortuară, luată de Bartolommeo Carlo Rastrelli.

Alaska și California – colonii... rusești!

Cine știa că Rusia cucerise pământ și în California?... Un imperiu care se întinsese pe trei continente, mare cât o plăcintă pe harta lumii! Mi-era cunoscut că Alaska fusese colonie rusească, vândută Statelor Unite în 1867 și devenită stat american în 1959. Și francezii au făcut greșeala să vândă Louisiana în 1803, deoarece Napoleon avea nevoie de bani pentru războaiele din Europa. Dar, în Europa era greu pentru imperii să reziste, fiind un teritoriu relativ mic, cu popoare compacte și populație densă.

În enciclopedia rusească „*Gheograf Ghid*”, în *Letopis Alaski*, publicată la Mosova în 1948, se scrie despre California rusească, al

cărei teritoriu se întindea de la sud la nord între râurile Livantula și Colombia (astăzi, regiune împărțită între statele California, Oregon și Washington).

În anul 1582, rușii încep colonizarea Siberiei, pornind de la Urali și ajungând la Pacific în 1639. În același timp, britanicii atingeau țărmul de vest al Atlanticului. În 1728, Vitus Bering (de unde și numele de Strâmtoarea Bering) împreună cu Alexei Cirikov navighează pe Marea Bering, iar în 1741 descoperă Insulele Aleutine și Alaska, pe care le proclamă teritorii rusești. Comerțul cu blănuri de animale îi determină pe ruși să stabilească posturi permanente, de unde să poată lansa vânători și să aibă unde stoca blănurile. În anul 1770, se stabilește în Insula Kodiak comerciantul siberian Grigori Șelihov, stabilind un post permanent.

Spania și Marea Britanie încep să trimită expediții navale în nordul Pacificului între anii 1769 și 1776, apoi în 1778 (Căpitanul Cook). SUA, abia eliberate de sub englezi în 1776, pretind coasta de nord-vest a Pacificului. După moartea lui Șelihov, soția lui, Natalia, împreună cu alți parteneri, formează în 1799 Compania Ruso-Americană sub oblăduirea țarului Pavel I.

Visul lui Șelihov era să transforme nordul Pacificului într-o mare în interiorul Imperiului Rusesc. Compania se stabilește în 1808 în Insula Sitka, unde ridică așezarea Novoarhanghelsk. Dar, aprovizionarea coloniștilor dinspre Siberia era dificilă, din cauza iernilor dure.

Deși spaniolii, cu care se învecinau rușii în California închiseseră porturile comerțului cu străinii, un oficial al companiei rusești, venit la St. Petersburg, Rozanov, reușește să-l convingă pe comandantul prezidiului spaniol (Don José Dario Arguello) să facă negoț cu coloniștii ruși. Compania îl trimite pe Kuskov să aleagă un loc pentru construirea unui fort, și acesta, în anul 1811, alege Golful Bodega (în spaniolă *bodega* înseamnă chiar... bodegă!). În anul 1812 ridică Fortul Rossia (Rusia), folosind multă mână de lucru aleutină și indiană.

Puține rusoaice trăiau în colonie, de aceea bărbații ruși și cei nativi din Alaska se căsătoreau cu indience din triburile californiene

Kashaya, Țărnuț Miwok, Pomo Sudic, cu aprobarea triburilor și a autorităților companiei. Copiii născuți erau considerați *creoli*.

Fortul a avut cinci administratori: Kuskov (1812-1821), Schmidt (1821-1824), Pavel Șelihov (1825-1830), Kostromitinov (1830-1838) și Roșcev (1838-1841). Coloniștii nu aveau voie să facă negoț cu profit personal și trebuiau să se abțină de la vicii (în special de la beție). Indienii îi preferau pe ruși ca vecini, decât pe spanioli. Nevestele indiene și copiii creoli i-au însoțit pe ruși în Alaska și apoi în Rusia după vânzarea coloniilor.

În colonie, ocupațiile lor constau în: vânătoarea mamiferelor și păsărilor, pescuitul, grădinăritul, cultivarea legumelor, creșterea animalelor, construcții. Dar aveau și sărbători. Au făcut și Capela Ortodoxă „*Sf. Nicolae*”.

În agricultură, nu aveau cunoștințe de rotație a culturilor, nici de fertilizare. Însămânțau grâu, porumb, fasole și tutun. Din jurnalul Părintelui Veniaminov reiese că și indienii erau botezați în religia ortodoxă. Se mai ocupau cu pielăritul, morăritul, fabricarea de cărămizi, fierăritul, construcție de corăbii.

În anul 1821, când Mexicul obține independența de la spanioli, marketingul înflorește în California, nemaifiind nici o restricție comercială.

Oameni de știință, artiști, scriitori din Imperiul Rus veneau să-i viziteze și să-i studieze pe coloniști și împrejurimile, sponsorizați de guvern sau din inițiativă proprie. Scrierile lor au rămas mărturie despre viața coloniștilor, dar conțin și importante informații științifice de geografie, meteorologie, zoologie, botanică, entomologie (studiul insectelor), etnologie etc.

De pildă, de la fizicianul și biologul Georg Heinrich von Langsdorff au rămas schițe, printre cele mai timpurii, despre indieni. Geografia locului primește toponimii rusești: Râul Slavianka, Golful Rumianțev (în onoarea unui conte, Nikolai Petrovici, ministrul Afacerilor Externe și patron bogat al Companiei Ruso-Americane). Chiar și astăzi există Marea Bering (după danezul Vitus Bering (1680-1741), navigator și explorator în serviciul Rusiei).

Căpitanii Otto von Kotzebue și Vasili Nikolaevici Golovnin au lăsat memorii despre voiajele lor. Analog, naturalistul Adalbert

von Chàmisso, entomologul și zoologul Johann Friedrich Eschscholtz, artiștii Louis Andreevici Cioris, Mihail Tihanov și Ilia Gavrilovici Voznesenski.

Însemnări despre vreme, înregistrate între anii 1837 și 1840, notate sistematic de Iuri Ciornâh. Hărți, studii antropologice.

După anul 1836, colonia și Compania Ruso-Americană au început să decadă. Efortul baronului von Wrangell de a-i reconcilia pe ruși cu mexicanii este respins de țarul Nikolai I, adept al monarhiei absolute. În anul 1839, țarul aprobă vânzarea companiei și a teritoriului rusesc din nordul Californiei, care, oricum, se confrunta cu probleme de legitimitate.

Alexandru Roșcer este însărcinat să vândă colonia și, în final, îl găsește pe căpitanul John A. Sutter, care o cumpără pentru folosințe personale, intrând în posesia ei din anul 1842.

După un secol de prezență pe continentul american, Rusia s-a retras în Asia, dedicându-se noilor terenuri acumulate în nordul Chinei. În anul 1860, China recunoaște stăpânirea rusească asupra teritoriilor Amurului și Usuriului din estul îndepărtat.

Idei îndrăznețe din fizică

Lotka = barcă, *za* = pentru, *o* = despre, *vogzal* = gară,
rulet = ruletă (vestita „ruletă rusească”)

*

Dmitri și Larissa lucrează acum la găsirea unor tehnici noi de comunicare:

a) prin transferarea instantanee a informației, care poate străbate orice barieră materiale, iar transferarea se face fără absorbție;

– aceasta ar folosi la formarea unor sisteme noi de comunicare pentru submarine (care până acum foloseau undele acustice sau sonore) și se bazează pe teleportarea necuantică a materiei largi (nu doar particule);

– experimentele de stopare a luminii, efectuate la Harvard în 2001, confirmă teoria;

b) comunicare prin folosirea proprietăților fizice ale timpului (nu a undelor electromagnetice, cercetarea pornind ca un simplu

experiment făcut de prof. Kozârev în 1960 verificat de prof. Staniukovici și colaboratorii în 1980);

– undele densității timpului se propagă în condiții diferite de undele electromagnetice și ele pot penetra substanțe dense pe care undele electromagnetice nu le pot străbate;

c) studierea observațiilor astronomice care prezintă semnale înregistrate derivate din imagini trecute ale stelelor (transmise de razele de lumină) și imaginile viitoare nevizibile (transmise de undele densității timpului).

*

Dmitri și Larissa sunt meseriași în fizica nucleară, ideile lor îmi par cumva fantastice...

5. Salutări din Moscova!

„Baikal” – „Coca-Cola”... rusească!

Sâmbătă-dimineța, pe 06 august, din nou în Moscova.

*

Am cumpărat o enciclopedie rusească din Librăria *Moskva* cu 20.000 de articole și circa 2.000 de ilustrații: *Illiustrirovannâi Ențiklopedețiceskii Slovar*, 711,50 ruble (~24 \$), tipărită la Editura *Ripol Klassik* în 2005.

Vreau să compar informațiile din mai multe surse.

*

Baikal este varianta rusească a *Coca-Cola*, începând din 1976. Am băut și eu. Gustoasă, acidulată.

*

Accente ale limbii ruse: în regiunea Moscovei se pronunță *karova* (vacă), iar în nordul țării *korova* [și în engleză există asemenea situații: în York (Anglia) se pronunță *butăr* (unt), iar în sud-vestul Americii – *batăr*].

*

La brânză se zice *sâr*. Dar există în limba rusă efectiv și cuvântul *brânză*, care înseamnă *brânză bulgărească*. Plus cuvântul rusec(!) *mămăligă*. Când îi aud pronunțând, pe Dmitri și Larissa, *brânză i mămăligă*, mă crucesc. Larissa afirmă că ea știe să gătească mămăligă cu brânză, care cică e mâncare tradițională... rusească!

Păi eu știam că e românească, țărănească... mie-n sută!

*

Trecând pe lângă Biblioteca Centrală din Moscova, Larissa zâmbește că aici se află și revista care o scot eu cu Larissa Borissova și Dmitri Rabounski, „*Progress in Physics*” [Progres în fizică].

Intrarea la bibliotecă e dificilă pentru cei care nu sunt angajați în mediul academic ori de cercetare locală. Așa că mă mulțumesc s-o văd doar pe dinafară!

*

Statuia cneazului Iuri Dolgorukin, fondatorul orașului Moscova în 1147.

***Statuia cneazului Iuri Dolgorukin, fondatorul Moscovei,
aflată vis-a-vis de Primăria orașului***

Peste drum, Primăria. Iuri Lujkov este actualul primar al Moscovei

*

Misticism rus: dacă pui o sticlă, după ce-ai golit-o, pe masă o persoană va muri. Cum terminăm o sticlă de bere ori apă minerală, Dmitri o aruncă imediat la gunoi.

*

Se reparase conducta de apă caldă la bloc și am putut să fac o baie pe cinste.

Flerul rabinului din Leeds

Tatăl lui Dmitri este evreu, iar maică-sa – rusoaică. Dmitri frecventează sinagoga din capitală.

***Autorul (în dreapta) cu Dmitri Rabounski,
pe Podul Universității, în Moscova***

Iudaismul se împarte în trei ramuri: ramura *ortodoxă* (adică, *dreapta credință*, cu centrul în Vechiul Ierusalim), ramura *hasid* (creată acum 300 de ani în localitatea Liubovici în Bielorusia, dar mutată recent în New York) și ramura *reformată*.

Când Dmitri stătea în Anglia, s-a dus la un rabin din Leeds să-i ceară ajutor.

– Ai statut de rezident permanent în Marea Britanie?, l-a interogat rabinul.

– Nu.

– Ai bani?

– Nu.

- Ai cărți de credit?
- Nu.
- Ai un post de lucru?
- Nu.
- Dacă n-ai bani, n-ai cărți de credit, n-ai un post de lucru – a conchis rabinul – înseamnă că nu ești evreu. Ești rus! *Go out, please!* [Pleacă de-aici!]
- Eu știam că evreii se ajută între ei, am îndrugat. Sunt atâția evrei în știință, literatură, arta universală.
- Se-ajută doar în politică, adaugă Dmitri.
- La români e mai rău, continui eu. Dacă unul în exil realizează ceva, ceilalți din țară sau din diaspora sar pe el, îl înjură, îl defăimează! Românii se resping între ei ca particulele din fizică, încărcate cu același fel de electricitate! Noi avem și vorba „*Nimeni nu-i profet în țara lui!*”.

Dacă, în trecut, anunțam prietenilor micile împliniri științifice ori artistice, acum caut să le-ascund!

Ilustrată pentru un... „drug”

Am cumpărat bomboane rusești (*ruski confeti*) de la fabrica *Korkunoff* pentru consoartă. Așa mi-a comandat! (*Am o nevastă „scumpă”! De fiecare dată când mă-ntorc de la conferințe trebuie să-i aduc cadouri.*)

*

Pensionarii au card-uri gratuite de circulat pe autobuze, tramvaie și metrou.

*

Am donat câte un set de cărți la Biblioteca Rusă de Stat și la Biblioteca Științifică a Universității „Lomonosov” din Moscova. Alt set l-am expediat prin poștă la Biblioteca Universității Kazan, Republica Tatarstan, unde a fost profesor Nikolai Lobacevski (1792-1856), fondatorul geometriei neeuclidiene – pentru că geometriile mele sunt parțial euclidiene și parțial neeuclidiene.

*

Hai să-i scriu Monu-lui Mircea în rusa mea chinuită și după ureche:

*ПРИВЕТ ДРУГ МОНУ!
Я НЕ ГАВАРЮ ПО РУССКИ...
Я РЮ ВОДКА И ЕСТЬ СЕЛОТКА.
ДО СВИДАНИЯ!*

(Salut prietene Monu! Eu nu vorbesc rusește... Eu beau vodcă și mănânc pește sărat. La revedere!)

O să râdă, o să facă haz. El *găvărește* bine (în limba rusă, *gavariti* = a vorbi).

*

În magazine, cumpărătorii lasă gețile la intrare într-un fel de cutii poștale, ca bagajele la aeroport.

*

Sătenii n-au locuri de muncă, de aceea se apucă de băut din tinerețe, la 40 de ani arată gârboviți, ca mōșii, iar cei mai mulți dintre ei mor înainte de a împlini 60 de ani.

*

Blocuri înalte și lungi prin Moscova, ca-n București. Stil arhitectonic socialist!

Marea piață *Cerzиковski*. Fabrica de încălțăminte „*Sokol*” (în traducere „șoim” – mi-amintesc că pe colegul meu de bancă de la Liceul Pedagogic din Craiova îl chema Socol Nicolae; nu cunoșteam atunci etimologia patronimicului său).

*

Rușii au destul petrol în Caucaz (de-aia nu vor să renunțe la Cecenia) și-n Siberia. Deci, nu-i interesează *noua energie*.

*

Pe 07 iulie 2005 a fost ucis Mihail Evdokimov, popular actor și umorist rus, împreună cu soția, șoferul și gardianul. Devenise guvernator al Provinciei Altai. Decizia de a intra în politică acum doi ani, declarau prietenii, s-a dovedit... mortală!

Mafia rusească îi vânează pe cei bogați și dacă nu plătesc „cotizația” îi lichidează.

Încât Dmitri conchide că e mai bine să fii sărac... că te lasă-n pace și n-au ce-ți fura!

*

Adolescente prin metrou, autobus cu pantaloni trei sferturi, strânși pe corp – asta o fi moda (eu am rămas bătrân și demodat)... cu picioare lungi, senzuale. Le stă bine ale dracu'...

*

Cartea comună (Dmitri-Larissa-Florentin) privind spațiile neutrosifice în Teoria Relativității va apărea și-n limba rusă la un editor din Novosibirsk.

La sinagogă

Pentru că am vizitat o moschee în St. Petersburg, hai să cunosc și o sinagogă în Moscova, ca să-i împac și pe unii și pe alții. Musulmanii cu iudeii se-nțeleg ca porceaua cu căteaua!

Sinagoga se află înăuntrul Centrului Cultural Evreiesc. Nici o firmă pe clădire (probabil, ca să nu afle teroriștii). Dmitri îmi explică obiceiurile: trebuie să pui pe vârful capului o *kipa* (un fes mic), apoi te speli pe mâini și nu te ștergi. Când intri și ieși trebuie să atingi cu degetele un semn (*mezuză*).

Înăuntru, un rabin bărbos, cu pălărie neagră, se ruga dând mereu din cap. Pe mese, Vechiul Testament în ediție bilingvă (rusă și ebraică). În ebraică se scrie de la dreapta spre stânga. Mulți evrei nu mai știu ebraică, doar rusă. În sinagogă, bărbații stau la parter, iar femeile – la balcon.

Manuscrisul „*Tora*” (fragmente de fapt, din Vechiul Testament) este ținut la locul sacru *aron codesh* (un fel de altar).

– Religia e ca mâncarea când ai nevoie de ea!, glăsuiește rabinul. Și îi aplică lui Dmitri ritualul numit „*Filin*”, înfășurându-i la mâna stângă și la cap un mic aparat negru cu cordon – de parcă ar fi telegrafist.

Finanțarea acestui Centru Cultural provine de la miliardari și milionari evrei din lume, de pildă Abramovici Roman Arkadievici, cel care a cumpărat echipa britanică de fotbal *Chelsea*.

*

Soljenițan (n. 1918) trăiește într-o suburbie a Moscovei. Are 87 de ani. Și-a construit o casă aidoma celei americane din Vermont, unde a locuit în exil.

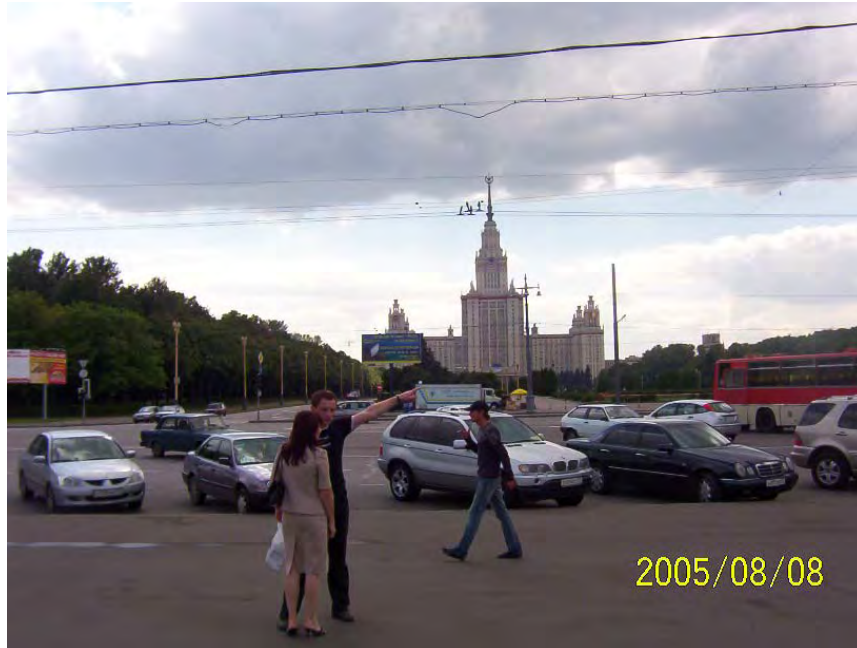
*

Stația de metrou „*Chitai Gorod*”, care înseamnă cartierul chinezesc (precum în SUA „*China Town*”).

*

O stradă în vechea Moscova – Lavrușinski, după numele unui scriitor și colecționar.

O universitate precum „Casa Scânteii”

Clădirea Universității „Lomonosov” din Moscova

Coborâm din metrou pe Podul Universității, de unde se zărește un colț al capitalei. Zonă colinară. Ne plimbăm prin Grădina Universității. Se vede complexul sportiv (*Coloseum*). Celebrul

stadion moscovit *Lujniki*, care se vede în prim-plan, are tribunele acoperite. În partea dreaptă, pe râpa spre râul Moskova – o mică trambulină pentru sărituri cu schiuri. Pe platforma de privit panorama oraşului sunt multe tarabe, de la care turiştii pot cumpăra suveniruri. Le fac câteva poze.

Tarabe lângă Universitatea „Lomonosov” – în dreapta se vede o parte din trambulina pentru schi

Clădirea Universităţii „Lomonosov”, construită în epoca stalinistă, seamănă cu „Casa Scântei” din Bucureşti (de fapt, e invers: arhitecţii români, în slugărnicia lor politică, i-au copiat pe sovietici)! *Vivat Alma Mater!*

Profesorii renumiţi au apartamente chiar în campus. Asta-i bine, pentru că nu mai pierd timpul cu transportul, se pot dedica mai uşor cercetării.

*

La masă, un chec maroniu – *Kavrişka*, al cărui gust e ca turta dulce.

6. În Pușcino – oraș de cercetare științifică

Șapte institute de cercetări

09 august 2005.

Merg cu Dmitri la *Pușcino* (în rusește, *Пушчино*), un orașel aflat la 120 km de Moscova. 100 de ruble ($\approx 3,3$ \$), biletul de autobuz.

Milițienii ruși sunt îmbrăcați ca foștii milițieni români (de fapt, noi i-am copiat!). Păduri multe și înalte, fânețe de-a lungul șoselei. Lanuri de floarea-soarelui. Companii, nu de petrol, ci de mega-petrol. Au zăcăminte uriașe.

Stejari, mesteceni, conifere. Râul Okar, mare precum Oltul. Doar câteva semne de circulație, cu litere latine pe lângă cele chirilice:

БЕЛГОРОД – BELGOROD.

Pușcino a devenit un oraș de cercetare științifică, fondat de Franck în 1970, cuprinzând șapte organisme precum: Institutul de Fizică a Celulei, Institutul de Proteine, Institutul de Inginerie Genetică, Institutul de Microbiologie, Institutul de Cercetări Chimice, Institutul de Biologie și Institutul de Matematici Aplicate.

Un experiment nuclear costă în medie o sută de mii de dolari, iar un experiment chimic – numai zece mii de dolari! Experimentele sunt finanțate de guvern sau de fundații private.

Mă interesa un experiment de producere a unei forme noi de materie, în afară de antimaterie, *nematerie* (*unmatter*, în limba engleză), dar investigațiile mele teoretice în această direcție sunt incipiente.

Am prezentat o introducere în logica/mulțimea/probabilitatea neutrosifică, generalizări ale logicii/mulțimii fuzzy, plus aplicații în care am atins și cele din fizica cuantică – motiv pentru care mă și invitaseră la Institutul de Biofizică Teoretică și Experimentală.

Fișierul în *PowerPoint* și *PDF* l-am încărcat pe computerul lor. Mi-au asigurat și un traducător, Grigori Smenov, care fusese și interpretul ambasadorului Islandei.

Pe vremea comunismului era descurajată învățarea limbilor străine și de aceea sunt mulți cercetători în vârstă care nu vorbesc engleză. Au asistat: Simon Șnoll, șeful Departamentului de Măsurări Fizice, Valeri Kolombet (autor al multor cărți), Dmitri Harakoz (care mi-a pus multe întrebări), Tatiana Zencenko, Victor Morozov, doi studenți doctoranzi: Maria Prosandeeva și Vadim Ogeredov. Dmitri Rabounski și Victor Panceliuga (care a studiat în Grecia), cunoștințe mai vechi, au fost de asemenea prezenți – printre alții.

*Simon Șnoll vorbind la Pușcino despre
efectul care-i poartă numele*

Expunere neutrosifică la Pușcino

După fiecare prezentare, luam câte o pauză, cu nelipsitul ceai, pizza, prăjiturile și biscuiți, urmate de discuții. Le dădeam exemple rusești – spre amuzamentul lor – simple, ușor de înțeles. De pildă, privind probabilitatea neutrosifică, am spus că echipa de fotbal *Lokomotiv Moskva* are șansa să câștige, să piardă sau să facă meci nul, deci trei componente (nu două ca în logica fuzzy). Analog,

privind candidatul Putin în alegerile prezidențiale. Sau identificarea unui submarin rus de către NATO (!) prin procesarea imaginilor. Ori metoda *sonar* de analiză a solului subacvatic: se trimit semnale care sunt reflectate. Fiecare semnal este încărcat cu energie, iar în momentul contactului cu solul o parte din energie este absorbită. Semnalul reflectat conține mai puțină energie – după această cantitate se determină tipul solului. De exemplu: nisipul absoarbe mai multă energie decât stâncă. S-au format tabele statistice privind energia absorbită de fiecare tip de sol.

*

La 15 km de Pușcino există un alt oraș, Protvino, de cercetări nucleare, precum Los Alamos în America – din cauza prafului nuclear și a radiațiilor apar cancer și boli cerebrale (Alzheimer).

*

Institutul de Biofizică a fost vizitat de savanți renumiți, precum Nikolai Timofeev Ressovski (îi văd poza afișată), ori Igor Tamm, care a luat Premiul Nobel în Fizică (împreună cu alți doi cercetători) pentru explicarea efectului ori radiației Cerenkov.

*Sediul Institutului de
Biofizică Teoretică și
Experimentală din
Pușcino*

*

Există microbus ori autobus la fiecare jumătate de oră pe ruta Pușcino-Moscova. Autogara orașelului este mică, are formă cilindrică, având scris pe acoperiș cu litere mari numele localității.

Autorul (în dreapta) cu translatorul G. Smenov și cu cercetătorul V. Panceliuga (în centru) la autogara din Pușcino

Efectul Șnoll

După mine, a prezentat Victor Panceliuga „Efectul Șnoll”, care constă în următoarele:

- măsurarea fluctuațiilor unui proces (biologic, chimic, fizic);
- construirea histogramelor corespunzătoare;
- compararea automată a histogramelor similare;
- indiferent de tipul procesului, într-un interval de 24 de ore există histogramme similare (se estimează chiar la sute de perechi similare) în fluctuația din spațiu-timp. Acest efect este aplicat în medicină și este important în receptarea unui semnal aflat sub zgomot (bruij) – determinarea funcțiilor periodice în interiorul zgomotului (detectarea regularităților în cadrul iregularităților).

Victor Panceliuga a încercat și un experiment pentru detectarea undelor gravitaționale, dar nereușit.

În testarea histogramelor similare a făcut un program în care va utiliza logica fuzzy și logica neutrosifică prin calcularea

distanțelor dintre punctele maxime/minime corespunzătoare, dintre tangentele unghiurilor, dar și studierea părții nedeterminate (când numărul extremelor diferă).

Autorul (în picioare, cu ochelari), în timpul expunerii neutrosofice de la Institutul de Biofizică din Pușcino

Nanologie (microcosmos) și radiotelescop (macrocosmos)

Victor Morozov a prezentat, în *nanotehnologie*, metode de recunoaștere a proteinelor. Nanotehnologia ia un mare avânt astăzi, investindu-se milioane de dolari. V. Morozov lucrează în cercetare și la o universitate din Virginia, Statele Unite, semnând un contract pe doi ani. Există instituții în America unde se vorbește numai rusește, fiindcă sunt numai specialiști proveniți din fosta URSS.

Maria Prosandeeva și Victor Panceliuga m-au dus să văd radiotelescopul care se întinde pe lungime de 1 km lângă Pădurea Pușa, în care trăiesc atâtea vulpi, încât pătrund și în oraș, în căutare de hrană. Radiotelescopul doar recepționează semnale (nu și transmite) din galaxia noastră, dar și din alte galaxii. O clădire cu

acoperiș verde (pentru camuflare?) servește la colectarea datelor astronomice.

*Autorul cu doctoranda
Maria Prosandeeva
la radiotelescopul din
Pușcino*

*

Plecăm înapoi la Moscova.

Victor Panceliuga a trimis un *SMS* pe telefonul lui Dmitri să ne întâlnim într-o stație de metrou.

Amanta lui Lenin

Spuneam că Pușcino este celebru prin aura de mister a „orașului cercetătorilor științifici”. Dar, după destrămarea URSS, când cercetătorii istorici au avut acces la arhivele secrete ale PCUS (Partidul Comunist al Uniunii Sovietice), Pușcino a mai căpătat o aură – cea a orașului în care a locuit, la sfârșitul secolului al XIX-lea

și la începutul secolului al XX-lea, o femeie cu adevărat excepțională, care avea să devină în ultimii ani ai destul de scurtei sale vieți cea mai puternică femeie a Rusiei Sovietice și poate cea mai uluitoare femeie a secolului al XX-lea – INESSA ARMAND.

Legate de ea, sunt mai multe paradoxuri ale istoriei.

Inessa

Primul dintre ele ar fi acela că o membră a unei familii de industriași textiliști ruși, cu o stare materială foarte bună, mamă a cinci copii (ultimul, dintr-o relație extraconjugală!), își părăsește familia ca să se dedice cauzei revoluției și devine lider bolșevic, membră a partidului care avea să exproprieze averea familiei sale!

Ca o ironie a istoriei, fără sprijinul material al părăsitului ei soț (alt paradox, dar care ține de psihologia cuplului familial!), Alexandru Armand (capitalist, deputat liberal în Duma din Moscova, dar care în 1918 a devenit și el... bolșevic, de dragul soției!), Inessa ar fi murit curând de tuberculoză, ca deținută în închisorile țariste, iar Lenin ar fi fost lipsit de cel mai prețios „locotenent” al său din perioada exilului în Occident și alta ar fi fost istoria Partidului Bolșevic!

Al doilea paradox istoric este acela că în pofida rolului său imens jucat în istoria bolșevică, la numai șase ani după moartea prematură a Inesei Armand, numele îi este trecut sub tăcere, pus la index, multe documente despre ea sunt distruse, chiar dacă erau scrise de mâna lui Lenin! De-abia după prăbușirea URSS, cercetătorii istorici au avut posibilitatea să studieze fondul secret din arhiva CC al PCUS și să scrie despre cea numită de bolșevici „tovarășa Inessa” adevărul istoric, atât cât mai poate fi el dovedit cu documente și cu mărturiile ale urmașilor principalilor „actori” ai epocii respective!

Și încă un paradox istoric legat de numele ei: în pofida mitologiei comuniștilor sovietici (bolșevici), liderul lor iubit, Lenin, prezentat timp de 70 de ani ca model de familist și de moralitate, a

avut o... amantă – nimeni alta decât Inessa Armand, burgheza din Pușcino, devenită bolșevică înainte de a-l cunoaște!

Acesta a fost motivul fundamental al „uitării” Inesei Armand, iar acum despre multe aspecte ale vieții sale există date divergente, precum cele privind anul nașterii sale, numele și prenumele său, numele tatălui, anul morții tatălui, anul venirii ei în Rusia, culoarea părului și a ochilor, dacă a avut sau nu un copil cu Lenin. Chiar relația ei amoroasă cu liderul bolșevicilor este pusă de unii la îndoială.

Un alt motiv al trecerii ei în „uitare” a fost originea sa aristocratică, deloc corespunzătoare „modelului proletar” pentru un revoluționar comunist. Din această cauză există multă „ceață” asupra unor momente biografice dinaintea intrării sale în Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din Rusia, a cărui aripă marxistă a devenit Partidul Comunist Rus (bolșevic).

Încă două motive de punere la index a amintirii „tovarășei Inessa” țin de rigoarea „moralei proletare”: pe de o parte, Inessa Armand avusese un copil cu unul dintre cumnații săi, Vladimir Armand (cu care a întreținut relații intime când acesta avea vârsta de 17 ani!), faptă inadmisibilă pentru un lider autentic bolșevic, iar pe de altă parte, pledase pe lângă Lenin pentru a se introduce în doctrina partidului conceptul de „dragoste liberă”, apreciată de liderii bolșevici (inclusiv de către Lenin) ca fiind un concept specific „moralei burgheze”, nicicum „moralei proletare” – Lenin a insistat mult pentru a o convinge pe Inessa Armand să renunțe să scrie un articol pe tema „dragostei libere”.

Povestea vieții ei este una extraordinară, paradoxală, conformă expresiei „Viața bate filmul!” – nu una, ci două telenovele de excepție ar putea fi făcute după biografia sa!

Inessa Armand s-a născut la 8 mai 1874, în Paris, ca fiică nelegitimă a tenorului francez Théodore Pécheux d' Herbenville (al cărui nume de scenă era Théodore Stéphane) și a englezoaicei Nathalie Wild, fiica unor negustori englezi stabiliți în Rusia, trimisă de părinți în capitala Franței pentru a studia muzica, dar aici s-a îndrăgostit nebunește de respectivul cântăreț de operă. Numele de botez al fetei a fost Elisabeth d' Herbenville. Nu e clar de unde a

apărut numele de Inès, e posibil ca tatăl ei să-i fi spus astfel. Fetița a învățat din copilărie, simultan, franceza și engleza de la părinți. După despărțirea părinților, Inès și sora sa mijlocie, Renée, nu este clar dacă în anul 1879 sau în 1889, ajung în Rusia, spre a fi crescute de către rudele lor – bunica maternă și mătușa paternă, care erau profesoare particulare (de engleză, respectiv de franceză, pian și canto) la familia industriașului rus de origine franceză Evgheni Evghenievici Armand, cu fabrici de textile și moșii în Pușcino, dar și cu păduri, precum și cu case închiriate în Moscova. Familia Armand era formată din trei frați, ale căror case spațioase, legate între ele, situate într-o curte imensă, formau un frumos complex, care era un adevărat paradis pentru numeroșii lor copii și nepoți. Acești capitaliști erau departe de imaginea marxistă de „exploatatori sângeroși”. Ei aveau concepții foarte liberale și desfășurau complexe activități filantropice, sociale, sportive și culturale pentru muncitorii din fabricile lor.

Cele două fete pariziene au fost primite în casa lor nu ca niște slugi, ci pe picior de egalitate cu cei trei băieți ai lui Evgheni: Alexandru, Boris și Vladimir. Numele lui Inès este rusificat, devenind Inessa. La 17 ani, ea a promovat un examen pentru a deveni profesor particular.

Apariția ei ca tânără domnișoară în cerul familiei Armand a produs o puternică impresie: prezență agreabilă, ochi negri, păr șaten deschis, vorbind la perfecție patru limbi (franceza, engleza, rusa și germana), pianistă de excepție (putea cânta din memorie, timp de două ore, piese de Beethoven, de Chopin și de Mussorgski). Nu este de mirare că Alexandru s-a îndrăgostit de ea și în octombrie 1893 a avut loc căsătoria lor, după care s-au stabilit la moșia din Eldigino, la 6 km de Pușcino.

Inessa Armand cu soțul

În scurtă vreme, ea a avut patru copii, doi băieți și două fete. În „*cuibul acestor oameni cumsecade*” (familia Armand) Inessa

participă la activitățile filantropice și sociale menționate, impresionată de starea de sărăcie a muncitorilor și țăranilor. Încearcă să aplice pe moșia familiei principiile lui Lev Tolstoi (celebrul conte scriitor, proprietarul moșiei Iasnaia Poliana), se implică și în activitatea unei societăți moscovite pentru îmbunătățirea situației prostituatelor. Șocată de lipsa de receptivitate a acestora, ea va discuta cu Lev Tolstoi, care i-a spus că munca ei nu va avea rezultat, pentru că așa e lumea construită. După ce a citit cartea „Ce-i de făcut?”, de Nikolai Cernâșevski, Inessa a devenit adepta ideilor acestuia, convinsă că trebuie să acționeze pentru restructurarea societății ruse, în mod special a statutului social al femeii. Vera Pavlovna, eroina cărții lui Cernâșevski, adeptă a „amorului liber”, devine modelul său moral. Cumnatul său mai mic, Vladimir, student, era marxist și a convins-o de necesitatea schimbării societății prin revoluție. El a atras-o în Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din Rusia. La 28 de ani, mamă a patru copii, Inessa se îndrăgostește nebunește de Vladimir Armand, fratele mai mic al soțului său! Nu îi ascunde soțului această iubire și melodrama varsă la propriu vapoare de lacrimi în familie. Un servitor povestește că cei doi frați stăteau ore întregi așezați pe un pat, cu Inessa între ei, plângând tustrei cu disperare, iar servitorii din casă plângeau și ei cu toții! Rămâne gravidă cu Vladimir, iar soțul, înțelegător, o trimite în Elveția, la Lausanne, unde a născut cel de-al cincilea copil, Andrei. Întoarsă acasă, pleacă cu copiii și cu Vladimir la Moscova, într-una dintre casele familiei, un apartament pe celebra stradă comercială centrală Arbat, dar nici unul dintre soți nu introduce acțiune de divorț! În 1904, Inessa a plecat la Stockholm, Suedia, pentru a studia mișcarea feministă. Aici, a citit „Dezvoltarea capitalismului în Rusia”, cartea lui Lenin, care o determină să se angajeze cu hotărâre pe calea revoluției socialiste. Devine leninistă convinsă după ce a citit și cartea lui Lenin „Ce-i de făcut?” (cu titlul împrumutat de la Cernâșevski). Arestată de poliție în 1905 și în 1907, pentru activități ilegale, bolșevice, este eliberată datorită intervenției și cauțiunii plătite de soț. După a treia arestare (1907), este judecată și condamnată la doi ani de deportare în zona arctică (orașul Mezen, aproape de Cercul Polar de Nord, gubernia Arhanghelsk, pe malul

Mării Albe). Vladimir o însoțește, dar, bolnav de tuberculoză („certificat de noblețe” pentru revoluționarii trecuți prin închisorile țariste), nu rezistă frigului și este trimis de familie la tratament, în Franța. După un an, cu ajutorul material al soțului, Inessa reușește să evadeze prin Finlanda, ajunge la Paris, unde se întâlnește cu amantul-cumnat, care îi moare în brațe, la numai două săptămâni după reîntâlnire! Sfârșitul primei melodrame!

Reușește să depășească tragedia (normal, doar citise două cărți care-i deveniseră de căpătâi, ambele intitulate „Ce-i de făcut?”!): la Universitatea Liberă din Bruxelles își ia licența în economie și se stabilește în Paris cu doi dintre copiii săi, cei mai mici.

În 1910, îl întâlnește, într-o cafenea din Paris, pe Lenin. Datorită calităților Inessei [poliglotă (vorbea fluent patru limbi importante în mișcarea muncitorească europeană), mare capacitate de comunicare, bună organizatoare, prezență agreabilă, pianistă remarcabilă], ea a devenit imediat foarte utilă lui Lenin, până la reîntoarcerea în Rusia, în aprilie 1917, dar și apoi, în pregătirea revoluției bolșevice și în întemeierea Rusiei Sovietice.

Era, din toate punctele de vedere, opusul tipului de femeie reprezentat de către Nadejda Konstantinovna Krupskaja, soția lui Lenin. Deci, nu este de mirare că între noul revoluționar Vladimir, apărut în viața ei, și Inessa avea să se aprindă o poveste de dragoste. Timp de trei ani, în peregrinările europene ale liderului bolșevic, Inessa a locuit în vecinătatea familiei Ulianov (Lenin), fiind o prezență obișnuită în casa acesteia, cum obișnuite deveniseră și plimbările în doi, Lenin-Inessa.

Scrisorile care n-au fost distruse și au fost studiate de cercetători, nu permit să se înțeleagă cu certitudine până unde a mers relația lui Lenin cu Inessa, dar rapoartele *Ohranei* (poliția politică țaristă) o numesc pe Inessa Armand ca „amanta lui Lenin”. Conform unor mărturii din cercul fruntașilor bolșevici, soția lui Lenin (fiind convinsă că și în acest mod servește „Cauza Revoluției”) a vrut de mai multe ori să plece din domiciliul conjugal, pentru ca soțul ei să poată fi fericit cu Inessa, dar acesta nu a fost de acord! După trei ani de un ciudat fel de „menaj în trei”, a intervenit o „ruptură” și Armand rămâne la distanță de domiciliul conjugal al șefului ei de partid. Se

spune că Krupskaja, citind o scrisoare a Inesei către Lenin, a făcut o criză de gelozie datorită formulei intime de adresare utilizate. A fost prima și ultima comportare de acest gen a Nadejdei, dar Lenin a purtat o discuție hotărâtoare cu scumpa sa colaboratoare, care s-a văzut nevoită să-și schimbe coordonatele geografice ale domiciliului său, plecând din Polonia la Paris. De aici, în decembrie 1913, „draga și cea mai dragă prietenă” îi scria lui Lenin cu romantism și cu nostalgie, referindu-se la începuturile întâlnirii lor: „Pe vremea aceea, nu eram îndrăgostită de tine. Deși te iubeam încă de pe atunci. Aș rezista și acum fără sărutări, dacă aș putea să te văd, să stau din când în când de vorbă cu tine.”. Și mai scria că știe bine că nu-l va mai revedea, dar peste o lună, Lenin a venit la Bruxelles pentru probleme politice și se știe că la întoarcere, în perioada ianuarie-februarie 1914, a stat în Paris. Desigur, nu se (mai) poate dovedi că s-au întâlnit sau cum s-a derulat eventuala lor reîntâlnire, dar o mărturie bolșevică spune că Inessa ar fi născut un copil în Elveția, care însă a murit în scurtă vreme.

Oricum, cu flacăra sentimentală la relanti, Inessa a continuat colaborarea pe linie de partid cu Lenin, chiar cu unele neînțelegeri și năbădăi ale ei, iar în aprilie 1917, s-a aflat în vagonul german sigilat de către serviciul secret german, alături de conducerea executivă bolșevică, împreună cu familiile Ulianov, Zinoviev și Kamenev, cu care a revenit în Rusia, unde s-a angajat în pregătirea revoluției bolșevice în Moscova.

A ajuns șefa Secției de Femei a Comitetului Central al Partidului Comunist (bolșevic) Rus. Datorită sprijinului lui Lenin, a reușit să impună măsuri statale care au schimbat statutul juridic și social al femeii în societate – reforme privind căsătoria, divorțul, avortul, educația, munca la domiciliu, creșterea copiilor (creșe, cantine, spălătorii, alocație pentru copii). A fost și a rămas o feministă bolșevică.

Îngrijorat de deteriorarea sănătății ei (datorită muncii în exces), Lenin o convinge în august 1920 să meargă la odihnă în stațiunea Kislovodsk, din Caucaz. Îngrijorat de iminența unui atac al albilor, el dă ordin să fie evacuată din stațiune, în septembrie. Pe

drum, Inessa se îmbolnăvește de holeră și moare la 24 septembrie 1920.

Martorii oculari spun că Lenin a fost atât de distrus sufletește de moartea „tovarășei Inessa”, pe al cărui sicriu de zinc, închis ermetic, a depus o jerbă de zambile albe, încât nu a putut vorbi la mitingul de doliu din Piața Roșie, iar necrologul (destul de anost) din „Pravda”, ziarul partidului, a fost scris, culmea ironiei (sau a melodramei?) de... soția lui Lenin! A două melodramă inessiană se încheia la 12.10.1920, în *Cimitirul Roșu*, de lângă zidul Kremlinului, unde erau înmormântați fruntașii bolșevici.

Se spune că acest șoc psihic a grăbit moartea lui Lenin (21.01.1924), a cărui sănătate fusese afectată serios de două gloanțe care îl nimeriseră într-un atentat din anul 1918.

În anul 1926, soția lui Lenin a scris un emoționant articol despre „tovarășa Inessa”, cu ocazia unui simpzion pentru comemorarea Inesei Armand. Apoi, cenzura stalinistă a așezat vălul uitării peste numele ei. Era sfârșitul melodramelor inessiene!

Lenin – un pseudonim misterios

Apropo de *misterele leniniste*: originea pseudonimului cu care a intrat în istorie mai-marele bolșevicilor este și ea misterioasă!

De ce și-a ales pseudonimul „*Lenin*” (al Lenei, de pe Lena – fluviul siberian Lena)? Există mai multe teorii pe-această temă, dar Vladimir Ilici Ulianov nu a dat vreodată o explicație asupra originii pseudonimului său.

Se spune că Ulianov s-ar fi inspirat după Plehanov, inițial narodnicist, apoi marxist, important lider social-democrat rus, devenit bolșevic, iar în final menșevic (deci, în opoziție cu Lenin; revenit din exil în Rusia bolșevică, este nevoit să se exileze în Finlanda, unde a și murit bolnav de tuberculoză), care utiliza pseudonimul *Volgin* (derivat din numele fluviului Volga). Pentru a sugera opoziția sa politică față de Plehanov, spun unii, Ulianov a ales fluviul Lena, care este mai lung decât Volga și curge în direcție opusă.

Pseudonimul Lenin n-ar putea avea vreo legătură cu „Masacrul de pe Lena”, săvârșit de armata țaristă în 1912 asupra minerilor greviști din Câmpul aurifer de pe Lena, la nord de Irkutk, soldat cu 270 de morți și 250 de răniți. Ulianov a folosit pseudonimul din decembrie 1901, înainte ca acest eveniment să aibă loc.

O altă ipoteză spune că pseudonimul ar proveni de la numele Elenei Lenina, o frumoasă fată din Kazan (oraș în care viitorul șef al statului sovietic și-a început studenția și activitatea revoluționară, din cauza căreia a fost exmatriculat). Se spune că Vladimir Ilici Ulianov, înflăcăratul revoluționar, a fost foarte îndrăgostit de această domnișoară. Viitorul șef al bolșevicilor, intrat însă în vizorul *Ohranei* (poliția politică țaristă), s-a ales cu un dosar penal, soldat cu deportarea sa în îndepărtata, nepopulată și friguroasa Siberie, devenită „ocna” Imperiului Țarist. Iubita sa, frumoasa domnișoară Elena Lenina, i-a promis că-l va urma în Siberia, dar nu s-a ținut de cuvânt. Așa că, nefericitul (la pătrat!) revoluționar a ajuns să se însoare în timpul acestei deportări (în anul 1898) cu o fată fără calitate fizice, Nadejda Konstantinovna Krupskaja, dar care era revoluționară marxistă (se cunoscuseră în anul 1894, în Sankt Petersburg, iar patru ani mai târziu, el era deportat în satul Șuşenskoe, din Siberia, și ea în orașul Ufa, din Munții Urali.)

O altă explicație a pseudonimului pornește de la faptul că la început, Vladimir Ulianov a semnat cu pseudonimul *Nikolai Lenin*. A existat un nobil rus numit *Nikolai Egorovici Lenin*, care a murit pe la anul 1900. Fiica sa o cunoștea pe Nadejda Krupskaja. Cum V. I. Ulianov voia să plece în străinătate sub un nume fals, a primit de la fiica muribundului N. E. Lenin actul de identitate al acestuia, care, fiind un cetățean onorabil, a fost îngropat fără act de identitate, iar revoluționarul a modificat data nașterii din documentul de identitate primit. Interesant este că numele de familie al acestui nobil provine chiar de la fluviul Lena: în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, cazacul Ivan Postnik, zis Gubar, a fost înnobilat pentru serviciile militare aduse (comandantul unui detașament în Siberia, a construit un fort pe fluviul Lena și mai multe adăposturi de iernat pe afluenții acestuia), primind numele de *Lenin*. După revoluția bolșevică, membrii familiei autenticului Lenin au fost executați (în perioada

1918-1919), iar familia fratelui acestuia a fost nevoită să-și schimbe numele, devenind Kolosov, de parcă s-a dorit dispariția celor care purtau acest nume! Așa a avut loc tragedia unei familii, una dintre atâtea alte milioane de tragedii, produsă în numele unei ideologii care se autointitula (ca o culme a ironiei!) cea mai umanistă dintre toate! Ah, iată încă un paradox din viață: umanism ucigaș (umanismul comunist)!

7. „Dac-ați ști și voi ce frumos oraș Și ce seri sunt la Moscova!”

Moldovenii vând produse!

Larissa și Dmitri mi-au pregătit mâncare tradițională rusească: *kapcionka* = pește afumat; *kalmar* = sepie uscată; *vobla* = pește sărat și uscat; pâine georgiană și caucaziană (asemănătoare cu *pita* românească); legume și bere *Porter*.

*

Cu religia nu te joci, dogma-i dogmă. În secolul al XVI-lea, contesa Morozova a fost decapitată pentru că a propus ca ortodocșii să se închine folosind numai două degete, în loc de trei!

*

Alexandr Sergheevici Pușkin, poetul, era la origine pe sfert etiopian, iar tenul său – negricios (mulatru). Petru I înfiase un copil negru, Abram Petrovici Hanibal, fiul unui șef de trib etiopian, și-l aduse în Rusia. Acesta a primit o educație aleasă și a ajuns inginer naval. S-a căsătorit cu o rusoaică și a avut câteva fiice. Una dintre ele s-a măritat cu un rus din familia Pușkin și așa s-a născut marele poet.

Alexandr Pușkin a urmat Școala Regală, accesibilă numai familiei și rudelor țarului și prietenilor acestora. S-a căsătorit cu Natalia Nikolaevna Goncharova, o femeie foarte frumoasă, cu care a avut cinci copii în șapte ani de căsnicie. Acesteia îi plăcea să danseze atât de mult încât și însărcinată în luna a opta mergea la dans.

Pușkin s-a duelat deseori din cauza amantelor sale. La un an după uciderea poetului în duel, Natalia s-a recăsătorit și a mai făcut patru copii cu noul soț.

*

Dicționar rus-român, scris după ureche: *pivo* = bere; *ceai* = ceai; *holât* = rece; *țerkov* = biserică; *sfekla* = sfeclă; *morkovi* = morcovi.

*

- Bă’, dar n-am găsit moldoveni pe aici?
- Ooo, îi vezi în piață, vând *produkte*.

*

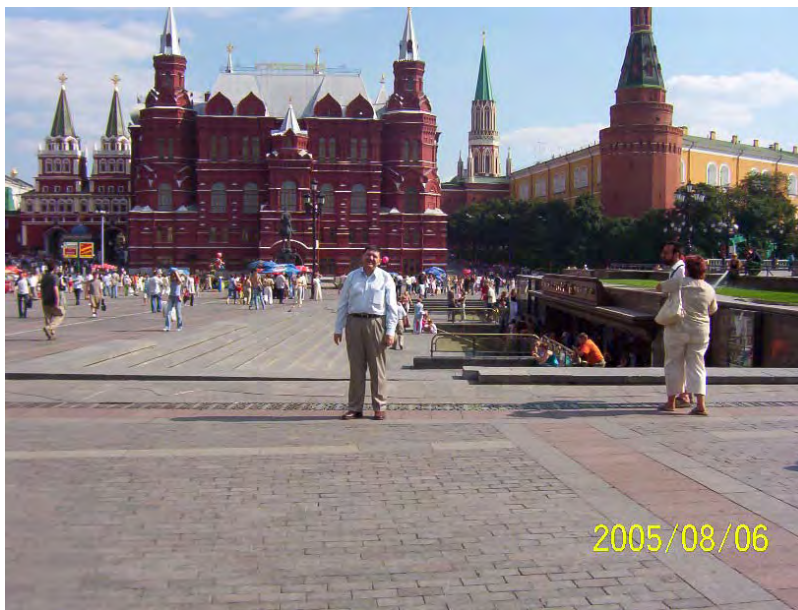
Un muzeu dedicat lui Lenin, în Piața Roșie. Biserica ortodoxă „Sfânta Fecioară din Kazan”. Femei tinere intră acoperite cu basmale (n-au voie să li se vadă părul). Un călugăr cu plete, barbă lungă și ochi albaștri colectează donații.

Magazinul *ГУМ* (*GUM* - *Gosudarstvennâi Universalnâi Magazin* = Magazin Universal de Stat).

Muzeul de Istorie

Intru la *Muzeul de Istorie* cu exponate din Epoca de Piatră și până în secolul al XVII-lea.

Îi las bani Larisei să cumpere bilete, dar casiera zice că vrea să mă vadă că sunt străin (și trebuie să plătesc triplu!). M-a întrebat ceva, am înțeles că dacă-s rus, am dat din cap (nu s-a prins)...

Autorul în fața Muzeului de Istorie din Moscova

Muzeul de Istorie a fost înființat în 1872 printr-un decret al țarului Alexandru al II-lea (1855-1881). Printre cei dedicați

organizării muzeului se numără: arheologul A. S. Uvarov (1825-1884), istoricul I. I. Zabelin (1820-1908), arhitectul V. O. Sherwood, inginerul A. A. Semenov, pictorul F. G. Toporov.

În inventarul acestui muzeu sunt cuprinse 4,5 milioane de obiecte și 14 milioane de pagini de documente. Pe lângă imagini și vestminte ale prinților, țarilor și țărinelor, împăraților și împărăteselor (de la Iaroslav cel Înțelept, care a domnit în secolul al XI-lea, până la Alexandru al III-lea), se află și exponate despre viața cotidiană a rusului obișnuit.

Epoca de Piatră subdivizată în *paleolitic* (cea mai lungă perioadă din istoria umanității, cca. 2.000.000 î. H. – cca. 10.000 î.H.), caracterizat prin folosirea uneltelor de piatră și os, vânat, pescuit, culegerea plantelor; *mezolitic* (cca. 10.000 î. H. – cca. 8.000 î.H.), caracterizat prin exploatarea resurselor locale; neolitic (cca. 8.000 î.H. – cca. 3.500 î.H.), caracterizat prin unelte șlefuite, ceramică, țesut, cultivarea pământului și creșterea animalelor.

Sunt reconstruite pictografic imagini din fauna și flora de atunci, precum și evoluția humanoizilor: *Australopithecus* – care a trăit acum 2-6 milioane de ani în Africa; *Pithecanthropus* – care a trăit acum 0,2-1,8 milioane de ani și a emigrat în Asia și Europa; *Neanderthal* – care a trăit acum 35-200 de mii de ani în Europa și *Cro-Magnon* – care e omul de astăzi, aparținând lui *Homo Sapiens*.

Apoi Epoca Fierului (mileniul I î.H.), cu obiecte din Europa de Est (și din nordul Mării Negre).

A urmat Evul Mediu (cca. 476-1450 d.H.) cu migrația popoarelor. Nu se cunoaște exact cauza acestor migrații, probabil datorită suprapopulării, a situațiilor politice ori jefuirea altora. Unele popoare au dispărut, altele au dat naștere unor etnii noi. Dintre triburile germanice emigrate din teritoriile baltice, cei mai cunoscuți sunt *goții*, care în secolele II-III d.H. s-au așezat în bazinele râurilor Dniester, Bugul de Sud și-n nordul Mării Negre. Triburile polietnice conduse de huni s-au mutat din Asia Centrală în estul și centrul Europei în secolele IV-V formând un stat în Pannonia (teritoriu între Dunăre și râul Sava), care n-a durat mult; cel mai important rege al hunilor a fost Átilla (cca. 433-453).

Slavii sunt menționați prima dată în surse bizantine între anii 500-750 d.H. Sunt prezentate, cultura *Cerniakov* – de pe teritoriul denumit Imperiul lui Hermanarîh, influențată puternic de cultura romană; culturile triburilor pădurene din estul Europei (secolele I-VIII d.H.), ale hoardelor din regiunea râului Moscova, râului Oka, din Perm, de lângă munții Urali, din regiunea Volgăi, din zona asiatică (de la Altai până la malurile fluviului Sâr-Daria), din regiunea Munților Altai (triburile turce, de exemplu, din statul întemeiat de Ienisei Kirghiz – secolele VIII-IX).

Trei state s-au format în estul Europei în Evul Mediu: *Hazar Kaganat* (pe Volga în jos, în bazinele Donului, la Marea Azov și în stepele caucaziene), în secolele VII-VIII; *Statul Bulgar* (pe Volga mijlocie, în secolul al IX-lea) și, simultan, *Statul Rus Vechi* (în anul 862 d.H.).

Cele mai vechi manuscrise rusești păstrate sunt „*Evanghelia lui Ostromir*” (1506) și „*Antologia*” (*Izbornik*) de Sviatoslav (1703). Conform unor surse arabe și bizantine din secolul al X-lea, sunt înfățișate scene din ritualuri medievale.

Pictorul G. I. Semiradski s-a inspirat din documentele timpului. De exemplu, într-o barcă cu prora încrustată în formă de cap de dragon zace un bărbat bogat decedat. Sunt sacrificate animale, dar și o tânără femeie, care trebuie să-l însoțească pe cel stins din viață în imperiul morții – bărcii i se dă foc împreună cu cadavrul și cu tânăra femeie (funerariu medieval)...

Analog, a fost pictat episodul luptei dintre Prințul Kievului, Sviatoslav Igorevici și Imperiul Bizantin, pentru fluviul Dunărea, din anul 972 d.H. la fortăreața Dorospol.

Influențe scandinave în cultura timpurie rusă – de exemplu, imaginea lui Thor (zeul scandinav al războiului) ca decor pe cuțite.

Cronica lui Radzivillov, „*Povestea anilor trecuți*”, din secolul al XII-lea. Vladimir, Mare Prinț de Kiev, apără în 1015 frontierele rusești de atacul pecenegilor (popor turcesc înfrânt de bizantinii ajutați de cumani, în 1091).

Prima colecție de legi, *Russkaia Pravda*, este scrisă în secolul al X-lea, sub Prințul Iaroslav cel Înțelept, și dezvoltată în secolul al XI-lea de către fiii săi.

Monede vechi, obiecte de aur, argint. Primul mitropolit rus, Illarion, și predica sa.

Cele dintâi așezări urbane (*Gardarika* – pământul orașelor) se dezvoltă în secolele XI-XIII: Kiev, Novgorod, Cernigov,

Fresce din biserici precum „*Sf. Naștere Virgină*” din Kiev (ridicată de Vladimir I, în 988), Biserica Mântuitorului (1199).

În feudalism (secolul al XII-lea) are loc împărțirea administrativă în 15 state independente, principate și teritorii. Mereu aveau loc războaie între ele. Dar, se impune o limbă comună, cod penal comun.

O remarcabilă operă literară a fost scrisă în anul 1180 – „*Povestea campaniei lui Igor*”, despre lupta Prințului Igor (cu spade lungi) împotriva lui Polovtci (cu săbii).

Mongolii ocupă aproape toată țara între anii 1238 și 1240. În timpul invaziei, locuitorii își îngropau lucrurile valoroase, dar mulți nu mai apucau să le recupereze.

Literatura medievală cuprinde cronicile religioase, cărți instructive, pelerinaje, hagiografie, enciclopedii creștine (de exemplu „*Tratatul de șase zile*”, de Gheorghi Pisida, din secolul al XII-lea).

Abia în secolul al XV-lea se unesc toate provinciile rusești și și consolidează hotarele contra suedezilor și germanilor.

Genghis Han (1167-1227), devenit în 1206 hanul tuturor mongolilor prin unirea triburilor din Asia Centrală, formează un stat unitar mongol cu capitala la Karakorum. În mai puțin de o jumătate de secol, hoardele mongole se întind de la Oceanul Pacific, până la Marea Mediterană. Genghis Khan, care-și luase titlul de *Temüdjîn*, lăsase poruncă urmașilor să întindă stăpânirea spre vest, până la „*ultima mare*”, adică până la Oceanul Atlantic. Așa că *Hoarda de Aur* năvălește spre Europa. Batu Han, nepotul lui Genghis Han, între 1236-1237 ajunge pe Volga, nordul Caucazului, Crimeea, stepa Polovțian. În Caucaz trăiesc multe popoare mici, precum: adâgi, kabardinieni, circassieni, ossetini.

Mongolii lăsau în urma lor praf și cenușă! Există balade și povestiri populare despre năvala lor. Una dintre ele se numește „*Viața Eufrosinei din Suzdal*”, despre apărarea Mănăstirii Rizoplozenski din Suzdal.

În secolul al XIII-lea, rușii sunt prinși în clește, amenințați din est de către mongoli și din vest de suedezi și germani. Prințul Alexandr Iaroslavici (canonizat Nevski) învinge regimentele suedeze în Bătălia de pe Neva (de unde i se trage pseudonimul) în 1240. Iar Cavalerii Teutoni sunt distruși în Bătălia de pe gheața Lacului Ciudskoe.

În secolele XIV-XV, Principatul Moscova se impune în fața celorlalte cnezate rusești, ducând la unitatea statului. Pictorii V. N. Sigorski și N. P. Smoliak, zugrăvesc în 1947 un tablou despre cum ar fi arătat Kremlinul în secolul al XVI-lea, consultând documentele vremii.

Primul cod de legi al Statului Unitar Rus este elaborat în 1497 (*Sudebnik*). Iobăgia este legalizată, țăranii neputându-se muta de pe o moșie pe alta.

În secolul al XVI-lea, Prințul Vasili al III-lea consolidează unirea nord-estului și nord-vestului rusesc.

Suzeranitatea mongolă ia sfârșit în anul 1480, în timpul domniei lui Ivan al III-lea (1462-1505). Han Ahmat n-are curaj să atace armata lui Ivan al III-lea pe râul Ugra, după ce țarul rus refuzase în 1476 să plătească tribut hoardelor. O altă victorie importantă contra hoardelor mongole fusese raportată de Dmitri Donskoi în anul 1380, la Kulikovo.

Sfinții pictați în secolul al XVII-lea au chipurile țărilor Vasili cel Mare și Pafnuti cel Mare! Alte tablouri din expoziție prezintă conducători ruși din secolele XVI-XVII: Feodor Ioannovici, Mihail Feodorovici, Aleksei Mihailovici, Feodor Alekseevici.

Cultura s-a manifestat prin picturi de icoane, obiecte de artă, construcții de biserici, cronici (din Tver, Novgorod, Pskov), Evanghelia lui Andronik (secolul al XV-lea). Dintre operele literare amintim „*Zadonșcina*”, creată după Bătălia de la Kulikovo, „*Povestea masacrului din Mamai*”, „*Cronicile din Moscova ale tuturor rușilor*”.

Răscoalele țărești din secolul al XVII-lea. S-au păstrat în muzeu și documente funciare (o carte despre plătirea taxelor de către cetățeni, *Dozornaia Kniga* din Beluzero). Un cod al vieții de familie,

Domostroii, scris de Preotul Silvester pentru fiul său, în timpul țarului Ivan cel Groaznic.

Orașul feudal reprezenta rezidența și fortăreața conducătorului și avea ziduri de apărare.

Rubla, moneda rusească, este introdusă în 1534 și are ca subdiviziune *copeica* – 1 rublă = 100 copeici; *polușka* (¼ de copeică) și *altân* (3 copeici) nu se mai folosesc astăzi.

Trei dinastii de țari au condus imperiul rusesc: *Roerik* (826-1598), de origine scandinavă; *Godunov* (1598-1613), fondator Boris Feodorovici (țar între 1598-1605) și *Romanov* (1613-1917), fondator Mihail Feodorovici (țar între 1613-1645), dinastie înlocuită de ramura Holsein-Romanov (1762-1917) începând cu Petru al III-lea până la Nikolai al II-lea.

Domnia lui Petru cel Mare (1682-1725) a debutat printr-o criză politică. În 1682, el avea zece ani, era țar împreună cu fratele său mai mare, care era însă tălâmb, iar conducerea statului era asigurată de o regentă (Sophia), pe care Petru o îndepărtează în 1689.

Patriarhia rusească s-a format în 1589, cea mai mare din lumea ortodoxă, după ce Mitropolitul Jonas asigurase independența Mitropoliei Ruse față de Patriarhia din Constantinopol în 1452.

Patriarhul Nikon, în secolul al XVII-lea, consolidează și unifică liturgiile și cărțile religioase. Dar, între 1666-1667 are loc schisma (*raskol*) Bisericii Ortodoxe prin condamnarea vechilor credincioși.

Compozitorii Feodor Krestianin și A. Titov creează muzică religioasă în secolul al XVI-lea, folosind notația veche (*znamennâi*), dar și portativul cu cinci linii european.

Rusia se occidentalizează în secolele XVI-XVII. Iluministul Simeon Poloțki a creat primele texte dramatice, iar A. S. Matveev a contribuit la organizarea primului teatru rusesc (1672).

Un pictor celebru din secolul al XVII-lea este Karp Zolotarev, autorul icoanei Maicii Domnului.

Într-o sală a muzeului se află un glob mare, fabricat în Olanda de succesorii cartografului Willem Blew în 1690, reprezentând descoperirile geografice până la data aceea, cumpărat de Petru cel

Mare în 1697. Ivan cel Groaznic încercase încă din secolul al XVI-lea crearea hărții statului său.

Prima carte tipărită este „*Apostolul*”, de Ivan Fedorov, în anul 1564, iar primul manual de gramatică, numit „*ABC*”, în 1634. O carte de istorie, „*Sinopsis*”, de I. Gizel se publică în 1674 la Kiev.

Academia Slavonă-Greacă-Latină este înființată în 1682 de Simeon Poloțki.

Rușii au susținut multe războaie de cuceriri și de acces la mări. Ivan cel Groaznic, după trei campanii victorioase contra hanatelor mongole la est de Volga, le anexează între 1552-1556 și obține acces la Marea Caspică, iar în 1558, acces la Marea Baltică.

În anul 1690, Petru cel Mare obține acces la Marea Azov, prin campania sa împotriva Turciei, care controla estuarul Donului și Hanatul din Crimeea. O armată regulată se formase deja din vremea lui Ivan cel Groaznic.

*

Larissa obosită, iar eu și mai și! Am slăbit 10 lbs (4,5 kg) în acest periplu (ce bine!), dar nu m-am lăsat!

Galeria Tretiakov

Vade Mecum (hai cu mine!)

Și ne-am dus la Galeria *Tretiakov* din Moscova. Înființată de comerciantul și industriașul Pavel Mihailovici Tretiakov (1832-1898) în 1856, când a început să colecționeze tablouri. El donează în 1892 Consiliului Municipal 1.287 de picturi, 518 desene, 9 sculpturi, toate rusești din secolele XVIII-XIX, precum și din Vestul Europei, colecționate de fratele său, Serghei Mihailovici (fost primar al Moscovei) – 75 de picturi, 8 desene și 5 statuete.

În prezent, galeria numără peste 100.000 de obiecte de artă din secolele X-XX. Predomină portretele și stilul realist, conform gusturilor fraților Tretiakov.

Nu existau astfel de muzee cu artă rusească la acea vreme, creațiile artiștilor fiind dispersate prin diverse colecții private. Pavel Tretiakov a fost asociat la sfârșitul secolului al XIX-lea mai mult cu

Societatea pentru Expoziții de Artă Itinerantă, fiind principalul cumpărător al acesteia.

Autorul în fața Galeriei Tretyakov din Moscova

Țari, țarine, conți, contese, mareșali prezentați în tablouri. Un recunoscut portretist: D. G. Levițki (1735-1822).

C. Kiprinski (1782-1836) este autorul celui mai cunoscut portret al lui Pușkin. A studiat pictura în Italia. Dacă arta timpurie, secolele X-XVII, abunda în subiecte religioase, apoi în secolele XVI-XVIII – figuri ale nobililor, abia în secolul al XIX-lea, arta coboară în mijlocul oamenilor obișnuiți și a vieții de zi cu zi. Astfel, Vasili Trojinin (1776-1857) zugrăvește „*Dantelăreasa*” în imagine poetică. Analog, Pavel Fedotov (1815-1852) coboară în cotidian.

Galeria cuprinde și o bibliotecă însumând peste 200.000 de volume despre artă, laboratoare de restaurare, săli de conferințe, un studio pentru copii.

Fiica lui Tretyakov, Alexandra Pavlovna Botkina, a scris o carte despre tatăl ei și despre crearea galeriei. Colecționarul nu a

ținut cont de disprețul sau dezaprobările criticilor de artă și a colecționat tot ce i-a plăcut lui.

Femeile, în secolele trecute, ce rochii înfoiate, largi, dantelate aveau! Azi, le vezi în pantaloni de parcă ar fi bărbați (ori ființe asexuate, de nu-ți trezesc nici un simțământ). Feminitatea și feminismul s-au transformat. Societățile evoluează spre omogenizare? Culturile converg?

Un tablou de V.G. Șvartez (1838-1869), înfățișându-l pe Ivan cel Groaznic după ce și-a ucis fiul – unele surse susțin că l-ar fi omorât din greșeală, iar altele cred că pricina ar fi fost tânăra nevastă a țarului, de care s-ar fi luat fiul.

Portretul lui Vladimir Dal, autorul unui dicționar de limbă rusă, executat de pictorul V.Perov (1834-1882). Portretul dramaturgului național A.N. Ostrovski (1823-1886) de A.Petrov. Portretul scriitorului universal, cu o vastă operă, Lev Tolstoi (1829-1910) de Ivan Kramskoi.

Am văzut și portretul lui Gogol (1809-1852) cu ale sale „*Suflete moarte*”, roman tradus și-n românește, de o mare forță plastică și comică (publicat în 1842).

Peisaje din Crimeea de F. Vasiliev (1850-1873), care a murit tânăr de tuberculoză.

Neva înghețată în St.Petersburg, iarna, circulau sănii și oameni pe gheață – într-un cunoscut tablou de A.Bogolubov (1824-1896). Marea Neagră (atât, numai apa) pictată la dimensiuni mari de I. Aivazovski (1817-1900).

Alți pictori: V.Polenov (1844-1927), N.Kuznețov (1850-1929), A.Vasnețov (1856-1933) sau I. Levitan (1860-1900), care n-avea casă și era mereu bolnav, S.Ivanov (1864-1910), A.Rugabușkin (1861-1904). Îmi vine mereu să socotesc câți ani a trăit fiecare.

M. Vrubel (1856-1910), o compoziție simbolică pe sticlă, dar imagini mitice („*Prințesa-lebădă*”). Un reprezentant al primei dinastii, Nicholas Konstantinovici Roerich (1874-1947), pictor care a trăit și a fondat un muzeu în India (Hymalaya) – ca niște nebuloase pânzele sale, pe mov, gri, albastru închis; Ilena Roerich, soția lui, a scris cărți despre yoga (cum să primești informații din cosmos).

V. Sarov (1865-1911), impresionist. Peisaj înghețat de Alexei Savrasov (1830-1897), „*Corbii s-au întors*” (1871), amintind de iernile friguroase din stepele rusești.

Clasicul peisagist Ivan Șișkin cu celebrul său tablou „*Pădurea de pini*” (1872), atât de perfect, încât, la început, am avut impresia că e o fotografie!

În secolele XV-XVI, pictura înflorea prin Theophanes Grecul (născut în Bizanț), Andrei Rubliov și Dionysius. În secolul al XVIII-lea, apăreau portrețiștii Fiodor Rokotov, Dmitri Levițki și Vladimir Borovikovski.

*

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, alți portrețiști: Vasili Tropinin, Orest Kiprenski, Karl Briullov. Sunt create și opere la scară enormă de către Alexander Ivanov – la o pictură, „*Hristos în mijlocul poporului*”, a lucrat 20 de ani (se înființase deja Academia de Arte din St. Petersburg)!

În urma mișcării populiste din anii 1870 în Rusia, creația artistică este dirijată spre descrierea vieții și mediilor populare. Astfel, Iliia Repin (1844-1930) zugrăvește *intelligenția* populistă.

Alții abordează teme diverse: Vasili Surikov picturi istorice, Viktor Vasnețov se inspiră din folclor, Vasili Vereșceaghin pictează scene de război, moderniștii (din curentul *Secession*, asemănător cu *Art Nouveau*) apar în anii 1880 și 1890: A.Arhipov, frații Korovin, M. Nesterov, V. Serov.

La începutul secolului al XX-lea, se publică revista *Mir Iskusstva* (Lumea Artelor), editată de Asociația „Lumea Artelor”, formată de un grup de artiști din Sankt Petersburg, format din: Alexandr Benois, al cărui nume l-am văzut scris în rusește conform pronunției franceze, Benua (1870-1960), Konstantin Somov (1869-199), Mstislav Dobuzinski (sau Doboujinski, 1875-1957), Evgheni Lanceré (1875-1946), Zenaida Serebriakova (1884-1967), Igor Grabar (1871-1960, declarat în 1956 “Artist al Poporului”), Nicholas Roerich (1874-1947).

Victor Borisov-Musatov introduce simbolismul poetic, influențând pe M. Sarian, N. Krimov, P. Kuznețov, K. Petrov-Vodkin.

Am mai vizitat o galerie de desene, una de acuarele, iar la subsol o expoziție arhaică ortodoxă (icoane pe sticlă și lemn).

Am ratat „Arsenalul”

Sredni = mijlociu, *zabâti* = a uita.

*

Ia hai să număr până la cinci: *adin* = unu (1), *dva* = doi (2), *tri* = trei (3), *četâri* = patru (4), *piati* = cinci (5).

*

Și n-am apucat să văd, așa cum mă sfătuisese mentorul meu spiritual într-ale călătoriilor, MM sau Mémé, din Râmnicu Vâlcea, Mircea Monu (care mi se adresează prin e-mail „*Salve, Florentinus Paradoxisticus Maximus!*”, prescurtat *SFPM!*...), deci n-am apucat să văd din Kremlin, Arsenalul, „unde sunt expuse observării și piese din tezaur, desigur nu cel românesc, pe care nici Brejnev, Gorbaciov sau Putin nu l-au văzut”, continua MM, referindu-se la tezaurul României evacuat în Rusia în timpul Primului Război Mondial, ca să nu cadă cumva în mâinile nemților. A fost returnată numai o mică parte din el, cuprinzând și „Cloșca cu puii de aur” (și aceasta, nu în original, ci în copie, nu tocmai fidelă, spun unii specialiști!). Se spune în folclorul istoricilor români că lingourile de aur din Tezaurul României au fost vândute de Lenin pe armament, în timpul Războiului Civil din Rusia.

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, românii ascuseseră tezaurul țării într-o peșteră prin munții Gorjului, pe la Tismana, îl păzea un preot, dar l-au descoperit rușii când au trecut peste noi și l-au „*luat*” ca să-l păzească de nemți și au „*uitat*” să ni-l înapoieze!

Larissa îmi spune că pentru vizitarea Arsenalului ne trebuia rezervare cu o lună înainte și să fi fost într-un grup...

*

Poeți ruși care mi-au plăcut: Lermontov, romantic, decedat tânăr (1814-1841) și Esenin, imagist, de inspirație țărănească, care a devenit alcoolic și s-a sinucis la 30 de ani (1895-1925).

*

Paidiom = să mergem, *tvarojnik* = mâncare.

*

Urmează să vizitez unul dintre celebrele muzee moscovite – cel de artă universală, care poartă numele poetului național al Rusiei.

Muzeul de Artă Universală „Pușkin”

La Muzeul de Artă „Pușkin” din Moscova, biletul de intrare costă 60 de ruble. Statuia uriașă „David”, de Michelangelo, la intrare. *Sculpturi* de zei din Grecia Antică și Roma Antică.

Alexandr Arcipenko (1887-1964), rus exilat în America, trecut și prin Școala din Paris (1910-1914), cu *sculpto-picturile* sale (asamblări).

Câțiva *pictori moderni* (după care-s eu ahtiat): Chirico, Chagall, Miró, bineînțeles rusul Kandinsky, F. Léger. Apoi *clasici*: Matisse, Picasso, Cézane, Gauguin (francezii aștia îi văd prin toate expozițiile!)

Alți artiști *mai puțin cunoscuți*: Aristide Maillol (1861-1944), sculptor; pictori: Rousseau Vameșul (1844-1910), cu stilul său naiv-fantastic care mă atrage atât de mult, Maurice Utrillo (1883-1955), Puy Jean (1876-1960), Louis Valtat (1869-1952), Ker Xavier Roussel (1867-1944), Maurice Denis (1870-1943), Armand Guillaumin (1841-1927), cu peisaje.

O sală întreagă cu *desene* mici, rusești de: Agin Alexander (1817-1875), Pavel Fedotov (1815-1852), Feodor Tolstoi (1783-1873 – nu Lev, scriitorul), Ivan Ermenev (1746-1790), Nikolai Utkin (1780-1863), Andrei Ivanov (1775-1848)... Rușii nu scriu întâi prenumele și apoi numele, ci invers: Ivanov Andrei!

Apoi Alexei Egorov (1776-1851), Orest Kiprenski (1782-1836), Feodor Jordan (1800-1883), Karl Briullov (1799-1852), Piotr Basin (1793-1877).

Interesant că sunt afișate și proiecte de clădiri, plus *arhitectii* lor (ruși ori străini) care au lucrat în Rusia: Charles Cameron (1743-1812), Pietro Gonzaga di Gottardo (1751-1831), Angelo Toselli (1770-1827), Feodor Alexeev (1753-1824) care a construit și

în Piața Roșie, Jean-François Thomas de Thomas (1760-1831), ce nume sucit, am crezut la început că e o greșeală de tipar!... Giuseppe Valerian (1708-1762).

Mulți pictori francezi din secolele XVIII-XX. Icoane pe lemn. Reproduseri de picturi vechi din secolele XIV-XVII, de: Tiziano Vecellio, Giovanni Girolamo Savoldo, Cesare da Sesto, Gaudenzio Ferrari, Bartolomeo Vivarini, Giulio Romano (mulți italieni).

Cultura babiloniană: fresce, basoreliefuri, cornuri de fildeș, pietre funerare, vase, inscripții în piatră, zei.

Cultura indiană, secolele IX-XI.

Cultura egipteană. Am observat aparate de măsură a temperaturii și a umidității în fiecare sală de muzeu, pentru reglarea parametrilor climatului exponatelor.

Voiam să văd, eram mai mult interesat de arta contemporană – avangardă, experimente – boala mea!... pe care să le compar cu *aut arta* – pictura paradoxistă, pe care am creat-o aplicând principiile paradoxismului în pictură.

La „Casa Pictorilor”

Am ieșit de la Muzeul “Pușkin” și-am luat-o pe jos, cu Larissa și Dmitri prin oraș. Am trecut Podul *Krimen* peste râul *Moskva*. Pe un vapor improvizat se zărea Restaurantul *Karaoke*. Am purces în Expoziția *Casa Pictorilor*, așadar, artă contemporană, cum îmi exprimasem dorința. Descopăr cu surprindere că se revine la neotradițional. Culori vii. Tinerii de astăzi nu mai au gustul năstrușnic al avangardei?

Pictori precum P. Aniskin, V. Secret (uite ce nume!), G. Dimitriev, V. Rodionov, V. Narâșkin, N. Prohorov, A. Titov, Irina Cevereva (natură moartă), Igor Ciolaria (roșu predominant), Volodia Popov (culori aprinse, experimentale – aha, îmi place!), Gleb Bogomolov, Aleksandra Buganin, Andrei Makarevici, Arsen Avetinan, Madhiddin Umarov, Umarbakov, Renan Vico, Serghei Kuzin, Valeri Cernenko, A. Kolotilov.

Experimente stilistice (bravo!): Natașa Perova, Elâmaz, Ramazan etc.

– *E câte un peisaj*, exclamă Larissa, *de-ți vine să intri în tablou!*

Găsim și tablouri de dimensiuni mari, cu clasici sovietici. Revenirea la realism în artă. Naiv și mister la E. Markova, Andrei Nikulin, M. Petrov.

Avangardă, simplificare, culori mate pe zone întinse și drepte, mult alb în unele tablouri la Serghei Laușkin.

Supracompoziții la: V. Muhin, V. Pesin, M. Șereinina, A. Lufier, R. Daurova, I. Krișciuk, N. Zaițev. Elemente novatoare la: Sergei Radiuk și Nikolai Șirokov.

*

Ustâi = obosit.

Sunt obosit de-atâtea expoziții – îmi vor fi necesare câteva luni să le diger!

*

Velosiped = bicicletă, *voda* = apă, *etaj* = etaj, *balcon* = balcon (ultimele două sunt împrumutate din limba franceză).

*

Sub împărăteasa Elisabeta Petrovna (1741-1762) a pătruns multă influență franceză în Imperiul Țarist. Romanul „*Război și Pace*”, scris de Lev Tolstoi (1828-1910), între anii 1865-1869, abundă în franțuzisme (îl citești cu dicționarul, dacă n-are explicații în subsol!).

*

Dmitri îmi pune muzică pop rusească la computer folosind *Media Player*. Soliști: Mihail Krug (ucis acum doi ani de spărgatori azeri, care au intrat în casa lui să-l jefuiască), Karednâi (poet și interpret... cântece comice... „*e mai bine să te odihnești decât să muncești!*”).

Copiez și eu fișierele audio pe USB (*memory stick*). Dansez cu Tania, fiica Larissei.

*

Tanieț = dans.

*

Alexei Abrikosov, laureat al Premiului Nobel în fizică teoretică (2003), declara că singurul ajutor pe care-l dă oamenilor de știință ruși este sfatul de a părăsi Rusia!

– Știința rusească este astăzi în mâinile foștilor leaders comuniști, adaugă Dmitri.

Abrikosov a emigrat în SUA după *perestroika*. Premiul Nobel l-a împărțit cu Vitali Ginzburg, care a rămas în Rusia. Ei au lucrat împreună cu Gorkov, alt fizician rus, însă acesta a decedat mai înainte și n-a mai luat premiul. Au fost certuri între Ginzburg, care vedea o „cercetare colectivă” și Abrikosov, care considera „cercetarea individuală”.

*

Când Lobacevski a prezentat geometria sa neeuclidiană la o conferință în Kazan, cercetătorii i-au zis că e nebun! Ideile radicale întâmpină rezistență din cauza inerției intelectuale.

*

Kukuruz (ca-n Moldova) = porumb, *alio* = alo (nevastă-mea Lilia, are accentul ăsta), *șes* = nu (în momentul de față – îmi tot repeta moldoveanca mea și nu înțelegeam, credeam că vrea să-nsemne: șezi la un loc, stai cuminte...), *paka* = la revedere (vorbea Lilișka la telefon cu maică-sa ori cu fratele ei și mai auzeam, pe lângă românește – *priveot, vseo, ladna, paka...*), *ile* = sau, *gde* = unde, *pojalusta* = vă rog.

Poetul stelar al Păcii

Cu o zi înainte de întoarcerea acasă, am fost în vizită la poetul și activistul pacifist Igor Mihailusenko (născut în anul 1932, în Moscova), pe Bulevardul Balșaiia Gruzinska, aproape de Grădina Zoologică.

În copilărie, citisem un roman de Boris Polevoi, „Povestea unui om adevărat”, care prezenta povestea unui pilot din aviația de vânătoare: rănit în luptă aeriană, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, îi sunt amputate ambele picioare, i se pun proteze, dar, cu o ambiție extraordinară, el reușește să piloteze din nou avionul.

Igor Mihailusenko are ceva în comun cu acel pilot, pe lângă faptul că a demonstrat cu brio, fără să i-o ceară cineva, că este UN OM ADEVĂRAT: și el și-a pierdut ambele picioare în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial [Marele Război pentru Apărarea Patriei – *Великая Отечественная Война* (Velicaia Otecestvennaia Voina), îi spun rușii, spre deosebire de Războiul pentru Apărarea Patriei, din 1812, împotriva lui Napoleon, care invadase Rusia; atunci, spre deosebire de nemți, francezii au ocupat Moscova, care fusese evacuată de ruși]. Era în anul 1942: în timpul unei alarme aeriene, călătorii speriați au sărit din tramvaiul aflat în mers, Igor a sărit și el, a alunecat pe gheață și a ajuns cu picioarele sub roțile tramvaiului. În scurtă vreme, tatăl său a murit pe front. A reușit treacă peste aceste traume fizice și psihice și a învățat să meargă cu

Autorul (în stânga), acasă la poetul Igor Mihailusenko

proteze. În anul 1958 a absolvit Facultatea de Engleză a Institutului de Limbi Străine *Maurice Thorez* din Moscova. A lucrat ca translator la celebra Agenție Turistică *Inturist*. Apoi, a fost ziarist, iar după ce a

devenit poet și militant activ pentru pace, a devenit liber profesionist. Acum, primește un ajutor social lunar de 3.500 de ruble (~125 \$).

El este autorul textului Imnului Olimpic „Strălucește, precum o stea, Planeta noastră Sportivă!”, al Olimpiadei din Moscova, 1980, tradus în 90 de limbi. Multe din poeziile sale au fost puse pe muzică și au devenit șlagăre – cântecele „Adunarea stelară”, „Tangoul cosmic”, „Valsul dragostei”, „Rotește-te, planetă, rotește-te!” s-au vândut într-un tiraj de peste un milion de exemplare.

Pentru activitatea sa de promovare a păcii în lume, a fost distins cu „Insigna de Onoare” a Comitetului Păcii din Moscova, în anul 1982.

Și pentru că n-are ce face, n-a fost însurat niciodată, creează poezii și expediază scrisori pe la conducătorii politici, care (m-a mirat) îi și răspund! Are epistole de la Gorbaciov, Putin, Bush sr. ori autografe de la amiralul Jukov, dar și de la personalități culturale contemporane.

A primit și distincții din străinătate: în anul 1997, a fost laureat al celui de-Al XV-lea Congres Mondial al Poetilor „Pentru Pace și Dragoste prin Poezie”; în anul 2001, în SUA - „Cavaler al celor Cinci Continente”.

International Writers and Artists Association (IWA) – Asociația Internațională a Scriitorilor și Artiștilor, a propus ca Igor Mihailusenko să fie nominalizat la Premiul Nobel pentru Pace pentru anul 2005, propunere susținută și de dr. med. Neel E. Ejderskov, din Danemarca. [Nota editorului: Premiul a fost acordat Agenției Internaționale pentru Energie Atomică și directorului general al acesteia, egipteanul Mohammed El Baradei – pentru eforturile de a asigura utilizarea energiei nucleare în scopuri strict nemilitare și pentru măsurile de siguranță în utilizarea acestei forme de energie]

Igor mi-a înmănat, cu dedicație, câteva dintre volumele sale de versuri și de eseuri social-politice: „*Visele poetului*” (rusă – engleză), „*Poeme care-mi oglindesc sufletul*” (traduse din rusă în engleză de Walter May), „*Tribut Mileniului Trei*”, plus o sticlură de vodcă pe care am pus-o în geamantan pentru America.

Igor mi-a dedicat o poezie, „*Vom descoperi lumi noi*”, în cartea cu mileniul trei.

Obsesia unei energii noi

Mesto = loc, *benzin* = benzină, *raion* = raion.

*

Propun lui Dmitri și Larisei, în afara proiectului de *transmitere instantanee a informațiilor*, să abordăm și *crearea de energie nouă*.

– Hai s-o dăm pe aplicații!, am continuat. Astea se caută.

Ei se specializează în energia înaltă, Teoria Relativității, Efectul Șnoll și ortopositronium.

*

Mi-amintesc două reviste din care mai rezolvam probleme când eram elev: „*Matematika v Șkole*” și „*Kvant*”, când îmi cădea în mână vreun exemplar.

Iar „*Referativnâi Jurnal*” mi-a recenzat multe cărți și articole, deși aceasta apare destul de greu în prezent. Toate trei revistele sunt tipărite la Moscova.

Vara asta am distribuit peste 50 de cărți la cinci biblioteci din Rusia.

*

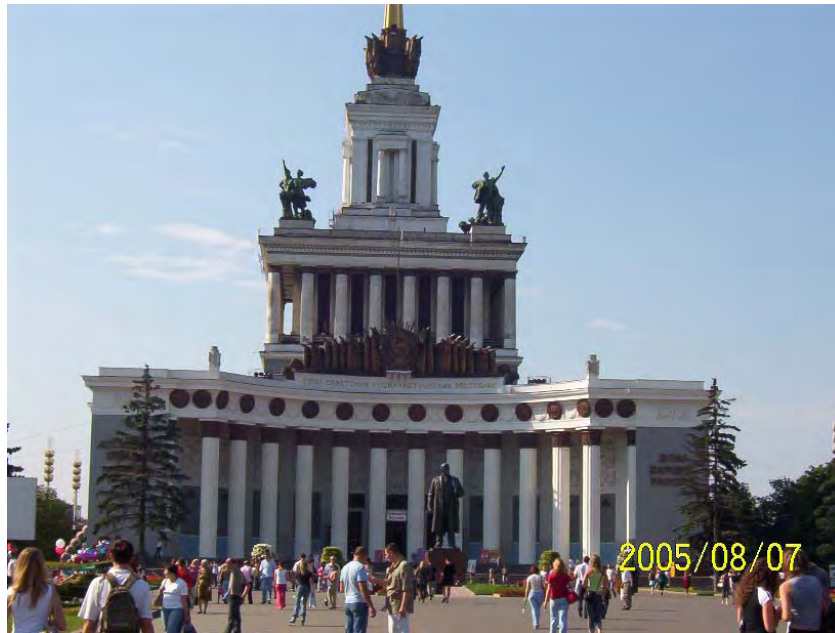
Doi scriitori ruși de satiră, i-am citit traduși în română când eram în țară, Ilf & Petrov, coautori – scriau ca unul singur.

ВДНХ – EREN-ul moscovit

Larissa mă duce la Expoziția Socialismului (Prietenia Popoarelor)! Mă-ntreabă sfioasă dacă vreau să intru...

De fapt, este vorba despre celebrul complex expozițional după modelul cărui s-a realizat și în București, lângă „Casa Scânteii”, unul – numit EREN (Expoziția Realizărilor Economiei Naționale). În Moscova, el este mult mai mare, uriaș, și se numește *ВДНХ* (pronunția acestei sigle este *veodenha*), prescurtare de la expresia *Выставка Достижений Народного Хозяйства* (Vâstavka Dastijenii Narodnovo Haziaistva, prescurtat VDNH), traducerea fiind EREN. Acest complex expozițional a fost realizat în anii de glorie ai stalinismului, cu un scop propagandistic – proslăvirea rezultatelor

economice ale socialismului. Acum, el este folosit pentru organizarea de târguri naționale și internaționale, iar VDNH este sigla tradițională pentru asemenea târguri. O linie de metrou trece pe lângă acest complex expozițional, iar stația de metrou se numește chiar *ВДНХ*...

Arhitectură tipic proletcultistă la VDNH Moscova, cu statuia lui Lenin în fața clădirii „Casa Popoarelor Rusiei”

Lume puhoi pe platformă, la promenadă. Bicicliști. Copii pe patine cu roțile. Muzică ușoară. Rondouri cu flori.

Dom Narodov Rassii (scris cum se aude) = Casa Popoarelor Rusiei, Steaua lui Lenin (Ulianov).

O fântână arteziană cu 15 femei în costume naționale reprezentând cele cincisprezece foste republici sovietice (construită în perioada interbelică).

Steagul rusesc (alb-albastru-roșu), format din flori, în parc – loc de recreere publică – nostalgia imperiului destrămat. Fiecare

fostă republică socialistă are pavilionul ei expozițional, astăzi transformate în magazine de vânzări electronice.

Centrul ucrainean, de pildă, are și în prezent secera și ciocanul, plus steaua în vârf (simboluri comuniste).

La umbra Turnului Ostankino

Trecem pe lângă Centrul „*Cosmos*”, cu o rachetă *VOSTOK* [Răsăritul] și un avion în față. Când primul om a ieșit în spațiu (Iuri Gagarin, în 1961), cetățenii sovietici au ieșit în stradă să celebreze. A fost un eveniment în premieră mondială, de care propaganda lui Hrușciov s-a folosit din plin.

Ne oprim la restaurantul de lângă lac. Mi-e sete pe soarele ăsta și comand o bere cehă, bună și rece, *Kozel*. Pe urmă încă una: „*Ja haci halodnoe pivo!*” [Vreau bere rece].

Mă-nțeleg greu cu Larissa: eu vorbesc prea puțină rusă, iar ea prea puțină engleză. Câteodată mă și enervez, dar îmi înfrânez supărarea – e mai degrabă vina mea.

Mi-aduc aminte de Iaroslav Hašek, autorul ceh al celebrei cărți *Aventurile bravului soldat Šveik* (în Primul Război Mondial), care afirma că berea e făcută din fecale!

Miros de fum ca-n România, în cârciumile unde se prăjesc mici, doar că aici sunt puse pe grătar bucăți simple de carne.

Larissa a împlinit 61 de ani. Îmi relatează că-n clasa ei, după război, majoritatea copiilor n-aveau tată... muriseră pe front. Prea multe femei nu aveau bărbați să se căsătorească (la fel era și-n Germania). Mama ei a rămas nemăritată și-n ziua de astăzi (trăiește, are 87 de ani). Tatăl ei era uzbek.

S-a estimat la 20.000.000 numărul soldaților sovietici pieriți în lupte. Frontul de Est a fost cel mai dur...

*

Merg și cu tramvaiul, până la Parcul Ostankino. Alături, Muzeul de Stat care, din nefericire, este închis. Trecem pe sub Turnul Televiziunii (533 m), care la nivelul/cercul al șaptelea de sus are un restaurant rotitor. În zona turnului sunt radiații.

***Turnul TV Ostankino din Moscova, cu restaurant
în „Al șaptelea cer”***

*

Seara era plăcut de umblat pe străzi. Se răcorise. Pe un trotuar câțiva băietani întinseseră trei pături și făceau acrobații (era și un negru care vorbea perfect rusește).

Cine primește burse Soros

Larissa a susținut doctoratul în astro-fizică. O interesează studierea din punct de vedere științific a fenomenelor anormale din experimentele fizice.

*

Profesorul Nikolai Kozârev a efectuat în anul 1978, în Crimeea, și în anul 1991, în Siberia, un experiment prin care oglinzile telescopului detectează în focar radiații stelare (energie neelectromagnetică, probabil cumva reflectată).

Problema care s-ar pune este colectarea, păstrarea și distribuirea noii energii (similară electricității).

Iuri Arepiev, de la Institutul din Kiev, încearcă să repete experimentul.

*

Koška = pisică, *kot* = motan, *sobaka* = câine.

*

Dr. Simon Șnoll predă Istoria Științelor la Universitatea din Moscova. În anul 1995 a publicat o carte „*Genii și gangsteri*”, tradusă în Polonia și Argentina, unde relatează despre oamenii de știință sovietici închiși și torturați sub regimurile lui Stalin, Hrușciiov și Brejnev pentru că fuseseră turnați de alții din gelozie profesională ori din ură.

– Disputele pentru sponsorizări există și astăzi, remarcă Dmitri. Doar prietenii gangserilor în știință primesc burse „*Soros*”!

*

Când călătoresc mai beau câte o bere, un păhărel de alcool tare. Mă relaxez, sunt în vacanță (activă totuși), deoarece acasă trec luni fără să pun un strop pe limbă.

Fizicianul rus Leon Landau se destăinuia că, după ce a băut un pahar de vin, mintea i-a fost distrasă trei luni de zile!

Patru alfabete în fosta URSS

În fostele republici sovietice socialiste se utilizează patru alfabete: *chirilic* (în Rusia, Bielorusia și Ucraina), *latin* (în Republica Moldova, Estonia, Lituania, Letonia, Kazahstan, Uzbekistan, Turkmenistan, Azerbaidjan, Tadjikistan, Kârgâzstan – înainte, în aceste țări era alfabetul chirilic), *georgian* în Georgia și *armean* în Armenia – ultimele două compuse din caractere vechi.

De pildă, „Tbilisi” se scria în georgiană astfel:

თბილისი

Răsfoiesc albumul de artă rusească din biblioteca lui Dmitri. De curiozitate. Natan Altman (1889-1970), pictor și sculptor. Portrete ale lui Lenin, nuduri, peisaje realiste.

Constantin Alekseevici Korovin (1861-1939). Impresionist. Flori, natură moartă, pești, imagini citadine, portrete.

Alți pictori ruși impresioniști: Boris Kustoțiev, Constantin Andreevici Somov. Postimpresioniștii au extins stilul.

Intrarea în blocuri e neîngrijită, miroase urât – tot ca în România...

*

Istoria se rescrie. Nume de străzi și orașe schimbate după *perestroika*. De pildă, orașul Leningrad a (re)devenit Sankt Petersburg, Ulianovsk – Simbirsk, Gorki – Nijni Novgorod (Stalingrad a devenit Volgograd înainte de perestroika, în urma procesului de destalinizare). În schimb, numele orașului *Kaliningrad* [Orașul lui Kalinin, fostul lider bolșevic Mihail Kalinin, lichidat de Stalin], enclavă rusească între Lituania și Polonia, acum membre ale Uniunii Europene (UE), Polonia fiind și membră NATO, nu a fost schimbat! Interesul politic este evident, căci revenirea la numele inițial ar evidenția clar că nu este un teritoriu etnic rusesc! El a fost înglobat în URSS în anul 1945 și poartă numele de Kaliningrad din anul 1946. Numele original al orașului este „Muntele regelui” și a purtat, pe rând, acest nume tradus în diverse limbi: *Regiomontium* (în latină, cum i-au spus la fondare Cavalerii teutoni, în cinstea regelui Otakar al II-lea al Boemiei, care chemase acest ordin călugăresc militarizat să-l sprijine în lupta contra populațiilor baltice); *Karaliaučius* (în lituaniană); *Królewiec* (în poloneză); *Königsberg* (în germană). După înglobarea orașului în URSS, populația germană a fost deportată în Siberia. Acum, unii dintre nemții deportați sau urmașii lor încep să revină în locul de baștină.

După ce beau multă bere, vorbesc „*mai bine*” rusă!

Emigrație chineză masivă în Siberia!

Chinezi în orașele rusești din orientul îndepărtat: Irkuțk, Cita, Habarovsk, Vladivostok. Circa 2.000.000 – jumătate legal, jumătate ilegal. Obțin viza pe patru-cinci luni și rămân acolo, depășind numărul rusofonilor. Emigranții chinezi nu mai au restricție doar un copil, ca în țara de origine, și se înmulțesc mai repede.

Natalitatea rușilor este foarte mică (mai puțin de un copil pe familie).

Biletele de intrare în muzee, expoziții etc. sunt de două-trei ori mai scumpe pentru străini decât pentru localnici.

Întâlnesc un american din Philadelphia, consultant în Industria Oțelului. Lucrase și pentru Combinatele din Galați și Hunedoara. Amanta lui (*lady friend*) este rusoaică. Afirmă că „*rusoaicele sunt mai feminine decât americancele*” (se-mbracă mai cu gust, mai provocator, mai sexy).

*

În Moscova, sunt 11 linii de metrou. Pe hartă, apar cu diverse culori. Vechiul oraș e cuprins în interiorul liniei 5 (centura). Noul oraș s-a dezvoltat împrejur. Tunelul metroului trece când pe sub râul Moscova, când pe deasupra, pe poduri solide.

Până la aeroport, am schimbat două autobuze și două metrouri. Dmitri și Larissa m-au condus. Îmi părea rău de despărțire, dar mă bucuram de întoarcerea acasă – am atâtea de făcut (s-au adunat în perioada călătoriei)

Îmi iau la revedere: *Paka!*

*

La bord sunt trei piloți.

În avionul Moscova-New York, un tip grăsan nu avea loc pe scaunul 38 A. Stewardesele l-au mutat pe două scaune libere!

*

În Philadelphia, n-am putut prinde cursa spre Albuquerque și am rămas la Hotel „Mariott”, chiar în aeroport. Am plătit 119 \$ pe noapte, dar, pe lângă taxa federală, mi s-a cerut și taxă de stat! Așa ceva nu mai plătisem. În total, m-a costat 135,60 \$.

- KOHEЦ -

[*Koneț* (se pronunță *canéț*) = Sfârșit]

CUPRINS

1. Întâlnirea cu Moscova	5
2. Prin Orașul lui Petru cel Mare	19
3. În vizită la Petrodvoreț	31
4. Farmecul Veneției rusești	44
5. Salutări din Moscova!	75
6. În Pușcino – oraș de cercetare științifică	83
7. „Dac-ați ști și voi ce frumos oraș Și ce seri sunt la Moscova!”	98

Bun de tipar:
Tipar executat la Tipografia OFFSETCOLOR
Râmnicu Vâlcea, 2006